

NŐ

FEMINISTA FOLYOIRAT

Megjelenik egyelőre minden hó 5-én :: ::

Ára 20 fillér

Előfizetési ára: egész évre 5, félévre 2.50 K

Dr. Giesswein Sándor a nők választó jogáért.

Miközben az asszonyi szenvedés mididen eddigit felülmúló mértéke sújtja az egész világ asszonyait, a magyar képviselőház elé került konkrét alakban az az indítvány, hogy adja meg a választójogot a magyar nőknek, akiknek túlon túl sok alkalmuk volt a lefolyt 16 hónapban, hogy bebizonyítsák »politikai érettségüket«. Dr. Giesswein Sándor az a kitűnő politikus, aki 1915. december 9-én gróf Károlyi Mihály indítványának következő módosítását ajánlotta.

„Tekintettel arra, hogy a jelen háború folyamán Magyarország népének legszélesebb rétegei nemi különbség nélkül hazafiságuknak, önfeláldozásuknak és megbízhatóságuknak oly fényes tanújelét adták, hogy ezzel zemben minden bizalmatlanságnak el kell némulnia:

a képviselőház utasítja a kormányt, hogy a választói jognak az általános választói jog alapján, minden vagyoni és nemi cenzus mellőzésével, a példátlanul és méltánytalanul magasán megállapított korhatár jelentékeny leszállításával és a titkos választás módszerével leendő megállapítása iránt még a jelen ülészakban törvényjavaslatot terjesszen elő.”

Meleg részvétünk kíséri a férfiakat, mikor elszakadnak mindentől, amihez ragaszkodtak, amiben bíztak és amit a jövőtől vártak. De semmivel sem jár kevesebb részvét az anyának, akitől elvették fiát, a hitvesnek, akitől elszakították férjét, a leánynak, aki elveszítette apját vagy testvérét.

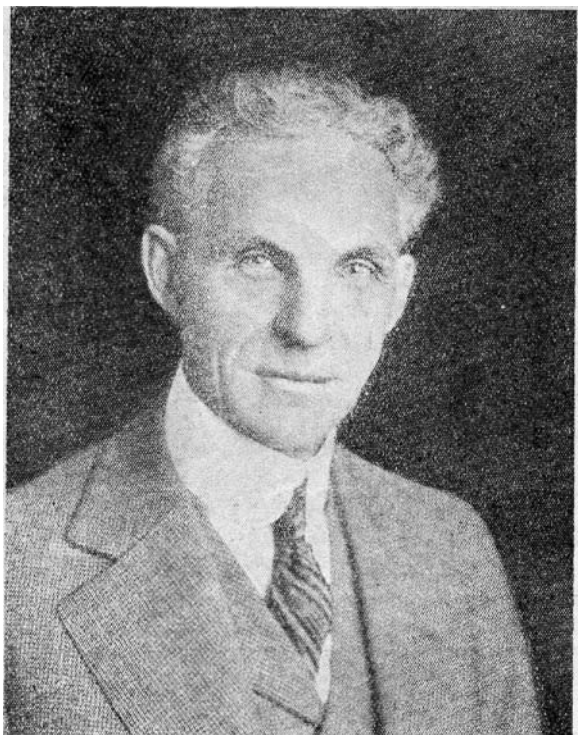
A háború után férfiak és nők vállvetett munkát kell folytatnia, hogy helyrehozza a háború okozta károkat; a bérminimum megállapítására, a munkaidő egyöntetű szabályozására, egyéni jogainak védelmére ugyanolyan szüksége van a nőnek, mint a férfinak; az éhség, az elcsigázott test, az igazságtalanság egyenlő szenvedést jelent mindkettőjükre nézve: hihetetlennek tűnik előttünk, hogy ezt még ma sem érti és érzi mindenki.

Dr. Giesswein Sándorról évek óta tudjuk, hogy egyike azoknak a férfiaknak, akik meg tudják érteni a nő elnyomott helyzetével kapcsolatos subjektív szenvedéseket; akikkel széles látókörük beláttatja azt is, hogy az egyenjogúsítás nem csupán a nőnek, de a férfinak is érdeke, mert avval a nő megszűnik a munkában bérlenomó versenytársa, a politikában felelősség nélküli befolyás gyakorlója lenni és sok más irányban káros hatást gyakorolni.

Dr. Giesswein Sándort ott láttuk az erélyes ellenkezés terén lakkor is, miikor az állam összes női alkalmazottait meg akarták fosztani lakásbérüktől: mikor — sajnos! jogerősen -/- lefokozták a magyar tanítónőket; mikor a különböző főiskolák leánydiákjai keresték igazukat, szóval mindenkor, ha a nőket újabb igazságtalansággal akarták sújtani vagy ha régi igazságtalanság megszüntetésére kísérlet történt.

Dr. Giesswein Sándor képviselőházi felszólalásában meleg szavakkal szállott síkra amellet is, hogy felhasználva a jelenleg oly kedvező harctéri helyzetet, a magyar kormány tegye lehetővé a béketárgyalások megkezdését. Beszédének e része örvendetes folytatása volt gróf Károlyi Mihály hasonló értelmű felszólalásainak.

Szót emelt dr. Giesswein Sándor a nők főiskolai tanulmányai érdekében is; lehangelő tény, hogy 20 évvel ezelőtt Wl a s s i c s Gyula nyugodt és biztos első lépése után ebben a kérdésben hátrább vagyunk, mint 20 év előtt.

Henry Ford

a békeszállító kapitalista.

Napról-napra nő az elkeseredés Amerika nagy kapitalistái ellen, akiknek fényes üzletet jelent a háború és akik üzleti érdekeik javára segítenek azt meghosszabbítani.

És megint egyszer igazságtalanul általánosítunk: egyes nagy kapitalisták vétkeiért felelőssé tesszük valamennyiüket. Pedig most olyan kivételen csodálkozik egész Európa, amelyről álmodni sem mertünk volna. Schwimmer Rózsa sürgönyéből tudtuk meg először, hogy a san franciscoi békekongresszus alkalmából sikerült megnyernie 16 hónap óta fáradhatatlanul propagált béketerve számára Fordot, a régi pacifistát, aki az egész háború tartama alatt nem vállalt hadseregszállítást.

Ford a szociálpolitika szempontjából is nagyon figyelemreméltó egyéniség: óriási automobil-gyártelepén, Detroitban, Michigan államban mintegy 18.000 alkalmazottja van, akik 53 nemzetiséghez tartoznak, több mint 100 nyelvet és tájszólást beszélnek. Ezek számára angol nyelvi tanfolyamokat tart fenn, szociálpolitikai tudással rendelkező látogatók útján kutatja személyes képességeiket és körülményeiket, tanácsokkal látta el saját és családjuk egészsége érdekében anélkül, hogy személyes szabadságukat korlátozná. A Ford-gyár alkalmazottjai az Egyesült Államok legjobban fizetett munkásai. A tulajdonos azt tartja, hogy »nemcsak megélhetést, hanem életet kell számukra biztosítani«. Részesíti őket a vállalat nyereségében és evvel napi 5-7 dollárra egészíti ki bérüket. Segítségükre jön, ha lakóházakat akarnak szerezni és nem köti annak tulajdonjogát ahhoz, hogy a munkás a vállalat szolgálatában maradjon. Nincs is szüksége erre a feltételre, mert alig akad munkás, aki el akarná hagyni; ellenben más vállalatok munkásai szemében ideál gyanánt lebeg a Ford-gyárban alkalmaztatásuk.

A békehajó, amelyet Ford felszerelt, dec. 4-én indult Amerikából, az Egyesült Államok kormányának áldása nélkül: látszik, hogy mégis azok a kapitalisták vannak többségben, akik vállalják a hadseregszállítást; az ő befolyásuk a nagyobb. Az európai kontinens sajtója szerint útlevelet sem kaptak a hajó utasai, sőt maga Ford sem, úgy, hogy lemaradt saját expedíciójáról. Ez túlzásnak bizonyult: a hajóról érkezett szikratáviratok szerint csak a hadviselő országokba szóló útlevelet tagadták meg, Ford pedig ott van a »Oscar II.« fedélzetén 164 vendégével. Bennünket legközelebből B é d y Schwimmer Rózsa és J a n e Addams érdekelnek: a béke legerélyesebb előmozdítója és a hágai nemzetközi nőkongresszus elnöke.

A zarándokút legközelebbi célja: a 3 skandináv ország és indulatok viharzó tengerének hullámain? De az emberi kormányait a béke érdekében.

Nem tudhatjuk, sikerül-e elsimitaniuk az emberi ösztönök és indulatok viharzó tengerének hullámain? De az emberi életek és kultúrártékek oly nagy tömegének megmentéséről van szó, hogy itt valóban akarni is nagy dolog. Bízunk az angol optimizmus szavában: »Ahol a k a r a t van, ut is akad.

Glücklich Vilma.

A békéért.

A Feministák Egyesülete régebbi határozatának megfelelően, benyújtotta a béketárgyalásokat sürgető kérvényét a képviselőházhoz.

Ugyanakkor, mikor Károlyi Mihály gróf az első bátor felszólalást kockáztatta meg a képviselőházban a béketárgyalások megkezdése érdekében, a Feministák Egyesületének kérvénye fölött — a tengeri mormolásához hasonlóan — összecsapott a jegyzői felolvasás mindent eltakaró hulláma. A nők választójogát pedig, amiről Károlyi Mihály gróf úgy gondolkodik, mint másodrendű emberek utolsó sorban kielégítendő igényéről, egyidejűleg benyújtott második kérvényében oly megokolással kéri az egyesület, amely elől lelkiismeretes politikus el nem zárkozhatik.

Az egyesület választmányának régebbi határozatából előkészítés alatt áll egy harmadik kérvény, amelyben a hadi özvegyek és árvák munkára kitanítását és erre a célra az összes szakiskolák nők számára megnyitását sürgeti.

Az első kérvény tartalma talán meggyőzi a magyar képviselőket arról, hogy a magyar asszonyok politikailag érettek, a választójogra érdemesek.

Sok ezer magyar asszony súlyos szenvedése tanúbizonyság arra, hogy milyen nagy szükség van reá.

Lapunk a béke áldást hozó szellemének szolgálatában áll. — A béke szellemét viszi tehát otthonába az, aki lapunkat járhatja.

Legszebb karácsonyi ajándék; ha rokonai; barátai és ismerősei számára

előfizet „A Nő”-re.

Reggelizés előtt
fél pohár Schmidt-
hauer-féle

Igmándi

keserűvizet igyék, ha rossz
a gyomra

FIGYELEM!
Csak a felét kell bevenni, mint másfajta
keserűviztekből

Anyák.

„The most terrible tragedg of the battlefield,” said a British officer, „is to hear the lads of seventeen and eighteen and even younger, in their dging moments utter the last erg for their mothers. They may sag 'mother' or 'Mutter', or 'mere', but in their agong they all call for the one who gave them birth.”

Egy angol lapból.

*Már a szemük oly szörnyű nagy,
 hogy megijed, ki belenéz
 s szemük alatt sovány gödör,
 amelybe rémek alszanak.
 Oly vékonyak, akár a rongy.
 Tejadó mellük elapadt,
 könyes szemük kiszáradott,
 kezük, mint a kardpenge oly
 éles, határozott, kemény,
 s uruk sóhajtvá néz reá,
 a kézre, amely puha volt,
 az álmok lágy párnája volt
 s nem ismeri fel a kezét.*

*Nem is nők többé, férfiak,
 álmos, sebesült katonák,
 fejükön fekete sisak,
 a szenvedés, a vassisak.*

*Mind egyformák ők: az anyák.
 S ha lenne egy találkozás,
 leülnének a földre ők,
 a föld anyái szelíden
 s azt mondanák: igen, igen,
 bólongnának: igen, igen,
 vádolnának: igen, igen.*

*Így csak járkálnak szótlanul
 s nem tudják merre, mért, hová,
 nem tudják soha, mi a hír,
 nem tudják, éj van-e, nap-e.
 Csak néha emelik kezük,
 hogy megállítsák, ami megy,
 a szörnyűséges valamit,
 miről remegve hallanak,
 ha újságot olvas uruk.
 Csak néha kelnek lel busán,
 ebédidőn s berontanak
 oda, hol a fiúk lakott
 s az üres ágyba keresik
 eltávozott kisfiúkat,
 s az üres égbe keresik
 az istent, aki nincs sehol.*

Kosztolányi Dezső.

A világ asszonyainak béke- törekvései.

A Nők Nemzetközi Békebizottságának tisztikara januárban Amsterdamban tart ülést Jane Addams elnöklete alatt.

Németország. A Nők Nemzeti Békebizottsága a következő levéllel fordult Bethman-Hollweg kancellárhoz:

»Kegyelmes Urunk! Az alulírt bizottság avval a sürgős kéréssel fordul Excellenciádhoz, hogy mivel az angol felsőház tagjai közül Lord Loreburn, Lord Milner és Lord Courtney megértően nyilatkoztak arról, hogy be kell fejezni ezt a népeket és államokat megörlő fláborut, ez alkalommal német részről is méltóztassék kifejezést adni annak, hogy esetleges tárgyalások legalább visszautasításban nem részesülnének.

Indokolás.

A harctéri helyzet ma szövetségeseinkre és reánk kedvező. Ez a körülmény kizárja azt a feltevést, mintha kedvezőtlen viszonyok, gyöngeség, hiányok vagy egyéb bajok kényszerítenének bennünket béketárgyalások megindítására; ez megdönti a legfőbb aggodalmat, mely a harcias párt férfait vagy asszonyait arra bírhatná, hogy tiltakozzanak ilyen eljárás ellen.

Fölösleges arra utalnunk, hogy a népek e harca mekkora kulturális értékeket és javakat tesz tönkre, mily mérhetetlen nyomorúságot és bánatot, mekkora gazdasági bajokat idéz elő mind a benne résztvevő, mind a semleges nemzetek körében; hiszen csak a jövőben fognak egész nagyságukban mutatkozni ennek szomorú következményei; de mindez kormánykörökben ismeretes. Egy dologról azonban — úgy látszik — ott kevésbé szereztek tudomást: hogy a német birodalomban — városokban és vidéken egyaránt — napról-napra több férfi és nő ellenzi a .háborút ethikai, kulturális» általános emberi és gazdasági okokból, demokratikus érzésük és hazaszeretetük alapján; ezért ideje, hogy megmutassák ezeknek a férfiaknak és nőknek, akik különösen a háború után fognak szert tenni nagy jelentőségre, hogy a német kormány nem csupán fegyverrel győzni, de erkölcsi erejével a népek közötti megértést elősegíteni is hajlandó.

E megfontolások alapján biztosan reméljük, hogy kérésünk kedvező elintézésre számíthat.«

Angol ország. A szeptember 30-án és október 1-én tartott országos gyűlésen megalakult a Nők Nemzetközi Ligája (Women's International League); ugyanilyen szervezet alakul külön Írországban is. Mindkettőnek tagjai csak a brit birodalom polgárai lehetnek.

Olaszország. A Nők Nemzeti Békebizottsága heti összejöveteleket tart a (népegyetemen; ott előadásokat rendez és közli a nemzetközi mozgalomról érkező Mseket. A francia cenzúra visszaküldte azokat a külföldi leveleket, amelyek Signora Dobelli-Zampetti, a bizottság egyik megalapítójának címére érkeznek.

Hollandia. Az egész országban helyi csoportok alakultak az állandó béke eszméjének terjesztésére. A hatalmak béketárgyalásait kísérő nemzetközi nőkongresszusra máris megválasztották a 20 delegátust és 10 helyettesüket, akiknek kötelező tanfolyamot kell hallgatniuk a nemzetközi jogról.

Amsterdamban nagyobb szabású propaganda gyűlést tartottak.

Dánia. A Nők Nemzetközi Békebeottsága 2 albizott-

ságot alakított; ezek egyike a nevelés kérdésével foglalkozik, másika a sajtóügyeket intézi. Ezek az albizottságok különböző pártok, foglalkozások és társadalmi körök képviselőiből állanak. Egy dán asszony, aki személyes körülményei folytán nem vehet részt a békepropagandában, 1000 márkával járult hozzá, a nemzetközi alaphoz.

A nemzetközi nőkongresszusra küldendő delegátusok már megtartották első ülésüket.

Svédország. Stockholmban a nők békemozgalmát ismerteti és híveket toborzó gyűléseket készülnek tartani.

Amerikai Egyesült Államok. A Nők Békepártja október 20-án csatlakozott a Nők Nemzetközi Békebizottságához. Ugyanakkor megválasztották a Nemzeti Békebizottság 5 tagját.

A nők a főiskolákon.

Írta: WLASSICS GYULA

E lapok nevében nálam járt hölgyeknek megtisztelő felhívására készséggel foglalkozom e lapok hasábjain is a nők egyetemi kérdésével, amiről már a nyilvánosság előtt jeleztem álláspontomat, és így valószínűleg csak ismétlésekbe bocsátkozom.

Teszem ezt annál inkább, mert ha nem felelnék meg a felhívásnak, azt gondolhatnák, hogy engem Szilágyi Géza urnák e lapokban »szomorú jubileum« címmel megjelent cikke tart vissza, melyben ha néhány enyhítő körülményt fel is hoz a cikkíró úr a nőkkel húsz évvel ezelőtt elkövetett igazságtalanság »kieszelői és elkövetői« mellett mégis a »bűnös«-t mondja ki az én fejemre is azért, hogy egyszerre nem nyitottam meg a nők számára az egyetemen minden fakultást.

Én nyugodtan tűröm a kritikát, mert tudom, hogy amit felelősségem érzetében és a reform sikerének biztosítása érdekében megtehettem, meg is tettem. Szilágyi úr csak gondolatot, eszmét, abszolút igazságot hangoztat. Az eszmék, az abszolút igazságok a gondolatok könnyen röpködhetnek, de a gyakorlati kormányfőfinak dolgokkal kell foglalkoznia kemény, nehéz dolgokkal. Hart stossen sich die Dinge. Nekem az akkor uralkodó és még ma is széles körökön átható ellenző felfogással is kellett számolnom. Mérlegelnem kellett, mi az a maximum, amit akkor elérhetek, és amit nagyobb visszatetszés vagy zavar nélkül megvalósíthatok. A döntő tényezők hangulatából megállapíthattam, hogy ha a reform sikerét biztosítani kívánom, akkor egyszerre sokat nem akarhatok, mert akkor semmit sem érek el. A távolabb kitűzött cél elérését kockáztatja az, — aki akár nagyobbszabású politikai akár társadalmi reform terén az »étappe politikáról« lemond. A negyedszázad előtti állapotaink olyanok voltak midőn a reform sikerét csak annak az igazságtalanságnak előtérbe állításával lehetett biztosítani, hogy a magyar állam a nőket elvileg zárta ki „az úgynevezett tudományos pályákról”. Ennek az igazságtalanságnak tarthatatlanságát sokan elismerték. Ennek a megszüntetésére sokan nyújtották is felém a segítő kezét, kiket a teljes egyenlősítés egyenesen a reform ellenzői közé taszított volna. Ellenben a reform táboraiban szólított sokat megfontolásra, hogy a női nemnek elvi szigorral való elzárása a tudományos kenyérkereseti pálya nagyrésztől egyike azoknak a nagy társadalmi igazságtalanságoknak és méltánytalanságoknak, melyek a polgáriasságnak dicsőségére sohasem szolgálnak.

Ennek az igazságtalanságnak a megszüntetését eleven erővel hirdetem. Hirdetem annál is inkább, mert maga a kérdés már régebben foglalkoztatta a magyar társadalmat is. Tudományos körök és a legtöbb művelt állam kormánya sem zárkózott el a reformeszmék felkarolásától. A létért való küzdelem megnehezülése feltűnő volt már a nők társadalmi helyzetében. Sokunkat aggodalom fogott el, mi lesz a nő helyzete, ha azok maradnak a nő kereseti módjai, melyeket a régebbi társadalmi felfogás a nők számára mostohán kijelölt. Ezért minden oldalú-megfontolás után gyors cselekvésre határoztam el magamat. Alig voltam néhány hónapig miniszter és felelősségem tudatában cselekedtem. Nemcsak a »szűk udvarra nyíló lelkek« de széles látókörű államférfiak és tudósok közül is sokan elleneztek reformomat. A családi élet megrontásának veszélyét hangsúlyozták. Én tisztában voltam azzal, hogy a tudományos pályákra való bocsátás nem akadályozza a nő családias hivatásának betöltését sem, inkább fokozza a női erényeket és a közérkölciség megővését. A tudás, a műveltség csak mélyíti a nő belátási képességét, finomítja a tapintatot, a családi élet igényeinek okos mérlegelését. A gyermekek nevelésének színvonalára pedig csak emelkedik. Tisztában voltam azzal is, hogy a reform jótékonyan fog hatni még a családalapításra is, mert sok nő szerzett kenyérkereseti diplomájával hathatósabb segélyére lehet férjének az élet küzdelmeiben, mint mikor a szűkkeblű társadalmi felfogás mereven megfosztotta annak lehetőségétől is. Tisztában voltam azzal is, hogy a magyar nők tehetség, akaraterő, szorgalom tekintetében nem állanak hátrább a művelt külföld női mögött. Tisztában voltam azzal is, hogy egyelőre csak az intézmény szokatlansága röpíti széjjel azokat a mérgező megjegyzéseket, hogy a nőknek a férfikkal együttléte az egyetemi tanulmányok alatt erkölcsi és tanügyi szempontból nagyon káros következményű lesz.

Mikor ezeket mind átgondoltam: akkor cselekedtem, de éreztem, tudtam, hogy ez a cselekvés mint első lépés csak akkor nem zaklatja fel a társadalom vezető körét, ha ennek az első cselekvésnek célját labban a világításban állítom be, hogy a kiválóbb értelmi erővel és a tudományos kereseti pályákra hajlammal bíró nők előtt né legyen elzárva az oly tudományos pálya, hol az emberiségnek hasznos szolgálatot tehetnek és maguknak biztos tiszteletes létfentartást biztosíthatnak. Legyen vége legalább a selektio korlátai között annak a nagy társadalmi igazságtalanságnak, hogy a nők a magyar állam területén elvileg zárattak ki a tudományos kenyérkereseti pályákról. Ez a beállítás, ez a jelszó biztosította a döntő tényezők pártolását. Ha ennél tovább megyek: úgy az illetékes körök hangulatából meg volt állapítható, hogy a reform elmarad. De magam is abban a hitben éltem, hogy e nagy szociális reform egyszerre meg nem valósítható. Ezért a felelősséget sem tudtam volna vállalni.

Ellenben át voltam hatva annak tudatától, hogy a szerzendő tapasztalatok fogják a jövő fejlődés irányát biztosan kijelölni. A közvéleményt a tapasztalat tényei könnyebben alakítják át, könnyebben szabadul a képzelte veszélyek és a régi előítéletek káprázatából. Míg nem rendelkezünk tapasztalati tényekkel, addig fölényben vannak a kerékkötők, kiknek kiszínezett veszély rajzai a valóság hatásával riasztják el a megszokottság köteléke között mozgó közhangulatot.

Ma már az élet tapasztalatai különösen a nagy világháború forgataga sok régi kifogást elnémított. És magam is az elsők között állok, kik az eddig fennálló szabályok revisióját sürgetik. Sőt a megállást a visszaesszel egyenlőnek tartom. En csak az első lépést tettem meg, következnie kell a többi okosan és bölcsen megfontolt lépésnek, kijelentem azonban most is, hogy a továbbfejlesztésben ismét az »étappe« politikának vagyok híve. A napokban járt nálam egy női küldöttség és a fiúk és leányok közötti tanulmányi egyenlőtlenséget több pontba foglalták. Ezeket úgy, amiként nekem átadták, szó szerint közlöm.

1. Nők a műegyetemre és a tudományegyetem jogi fakultására, valamint gazdasági főiskoláinkra és az állatorvosi főiskolára nem iratkozhatnak be még rendkívüli hallgatói minőségben sem.

2. Nők a Keleti Kereskedelmi Akadémián rendes hallgatók nem lehetnek.

3. A Tudomány Egyetem bölcsészeti és orvosi fakultására nők csak külön miniszteri engedély alapján vehetők fel. Rendes hallgatók csak azok a nők lehetnek, akik jeles érettségi bizonyítvánnyal rendelkeznek: jól vagy egyszerűen érettek csak rendkívüli hallgatókul vehetők fel, ami anyagi hátrányokkal is jár, mert tandíjmentességben rendkívüli hallgatók nem részesülhetnek. Amely nőnek 3-nál több hármasa van érettségi bizonyítványában, az egyáltalában nem iratkozhat be soha az egyetemre még rendkívüli minőségben sem.

4. A nők előtt még azok a tanári pályák sincsenek ntjtítva, amelyek tantárgyait a műegyetemen adják elő. A képzőművészeti főiskolán is különbség van rajztanár és rajztanárnő között, amennyiben a rajztanárnőket a kézimunkatanítónői oklevél megszerzésére is kötelezik.

5. A »Fegyelmi Szabályzat« 3. §-a szerint: »a beiktatás ugyanazon időben csak egy tanulmányi karra érvényes, de a beiktatott hallgatónak Jogában áll bármely más karbeli előadásokat is hallgatni«, — de csak abban az esetben, ha a hallgató férfi, mert nőhallgatók a jogon és műegyetemen nemcsak diplomát nem szerezhetnek, hanem semmiféle előadást nem hallgathatnak.

6. Rendkívüli hallgatók lehetnek bármely fakultáson mindazok a férfiak, »akik 16. életévüket betöltötték és oly szellemi képzettséggel bírnak, mely az általuk választandó előadások sikeres hallgatásának feltétele.« (Fegyelmi Szabályzat, 26. §.) Eszerint kereskedelmi iskolai érettségít tett fiúk lehetnek egyetemi hallgatók, ugyanezen képzettséggel bíró leányok nem. Ennek akkor volt értelme, amikor nők még nem tehettek felsőkereskedelmi iskolai érettségít, ma azonban már több női felsőkereskedelmi iskola is van. (A fővárosban a Mester-utcai közs. női felsőkereskedelmi.)

7. A tudományegyetem bölcsészeti fakultásával kapcsolatos Kereskedelmi Tanárképző intézetbe rendes hallgatók felvesznek minden kereskedelmi vagy gimnásiumi érettségivel bíró férfit, ellenben nőktől gimnásiumi érettségi bizonyítványt kívánnak meg.

Semmi kétség, hogy ezek között több oly egyenlőtlenség van, mely azonnal megszüntethető, sőt megszüntetendő. Nem kétlem, hogy az egyetemi körök jó akarattal fogják revisió alá venni az egyenlőtlenség kérdését. A vallás- és közoktatásügyi miniszterről tudom, hogy nem zárkózik el a nagy társadalmi reform további kiépítése előtt, de azt szerves kapcsolatba kívánja hozni a középiskolák reformjával. Valószínűleg a felsorolt pontok között találni fog a miniszter úr (olyanokat,

amelyek a tervezett »junctim« nélkül is megvalósíthatók.

Nézetem szerint senki sem térhet ki a reform további kiépítése előtt. A csaknem negyedszázadi, tapasztalat, melyet éles világításba helyez a mai megrendítő nagy háború, a tények erejével követeli a reform megfontolt okos fejlesztését. Azoknak figyelmébe, akiket a reform fejlesztéséért vagy megakasztásáért a felelősség terhel ajánlom annak a megfontolását, hogy beteljesedett-e csak egy is azokból a nagy veszedelmekből, melyeket a reformtól idegenkedők oly ijesztő rémlátással a tervezett reformhoz fűztek. Ellenkezőleg történt. Az egyetemre járó nők buzgó és eredményes tanulása és azok a helyek, melyeket az egyetemet végzett leányaink a magyar társadalomban elfoglalnak, a legfényesebb bizonyítékok a rémlátók ellen. A reform továbbfejlesztésének irányát melegen pártolom.

Egyetemi nőhallgatók nagygyűlése.

Az egyetemi nőhallgatók tanulmányi egyenjogúsításáért megindított mozgalom fordulóponthoz ért december 5-én. A csendben folytatott akció, mely személyes megkeresésekben és írásbeli beadványokban merült ki eddig, ezen a napon került a nyilvánosság elé.

A nagygyűlés két szempontból nagyjelentőségű: elsősorban azért, mert az egyetemi nőpolgárok egységes akaratát juttatta kifejezésre. Nemcsak budapesti nőhallgatók vettek részt a mozgalomban, hanem la távol kolozsvári egyetem is 5 kiküldöttel: Weress Margit tanárjelölttel, Ballassa Margit és Márton Janka orvostanhallgatókkal képviseltette magát és így tanúbizonyságát adta szinte példátlan szolidaritásának. Az egyetemi tanács pedig, amely miár a múlt év folyamán elvben állást foglalt a nőhallgatók egyenjogúsítása mellett, lehetővé tette, hogy a gyűlés hivatalos jelleggel öltösz. Rectori engedéllyel, az egyetem zsűfölgésig megtelt kupolatermében, számos, minden facultásbeli tanár és diák jelenlétében tartott gyűlés bizonyítéka a mozgalom aktualitásának. Az evvel szemben felhozott, legnagyobbbrészt kevésbé átgondolt érvek könnyen dönthetők meg: meg is döntötték a hozzászóló tanárok értékés, érvekben gazdag szónoklatai. Mert bár voltak illetéktelen elemek, kik gyerekes és éretlen eszközökkel akarták megzavarni és botrányba fullasztani az ideálok diadalra jutását: ez nem sikerült.

A gyűlés lefolyása a következő volt:

Dr. Lenhossék Mihály prorektor az egyetem nevében az ülést megnyitja. Ló ránt Lenke ifjúsági elnök megnyitójában jelzi, hogy a háború okozta meggondolások felkészülésre kell, hogy bírják a nők összességét; ezek tették aktuálissá a gyűlés összehívását. Gerő Zsófia jegyző felolvassa a vidéki és budapesti testületek, tanárok, egyesületek csatlakozó és üdvözlő sorait. Tekintettel nagy számukra, csak névszerint voltak felsorolhatók; itt is csak felemlítésükre szorítkozhatunk: dr. Ballagi Aladár nyilvános rendes tanár, dr. D o n á t h Gyula nyilvános rendkívüli tanár, dr. H a r a s z t i Gyula sny. r. tanár, (dr. N é g y e s y László ny. r. tanár, dr. B ü c h l e r Sándor inagántanár (a keszthelyi gazdasági akadémia megnyitásának sürgős szükségéről), dr. V á m b é r i Rusztem magántanár (hosszú tanulmányban indokolja legmelegebb sympathiáját), dr. V é r t e s s y Jenő magántanár. A kolozsvári egyetem tanárat közül dr. A p a t h y István (súlyos érvek hosszú sorával bizonyítja a törekvés helyességét; főleg arra utal, hogy a jogi pálya megnyitása kevésbé valószínű a műszakiénál, mert a jogi pálya megnyitása hatalmi kérdés); dr. C h o l-

noky Jenő ny. r. tanár, dr. Imre József ny. r. tanár, dr. Márki Sándor ny. r. tanár. — A pozsonyi egyetem tanárai közül dr. Pázmán Zoltán és dr. Folecsik Jenő ny. r. tanárok. — dr. Buday Dezső kecskeméti jogakadémiai; tanár bejelenti az ottani tanári kar pártoló határozatát, amely meg is érkezett azóta. — dr. K r i s t o f f Mór, a Selmecbányai erdészeti és bányászati főiskola tanára csatlakozik a mozgalomhoz. A kecskeméti és eperjesi jogakadémia egyhangú pártoló kari határozatát jelenti be és mielőbbi sikert kíván. Csatlakozásukat jelentették be és képviseltették magukat: »Bölcsészethallgatók Segélyegylete«, »Evangéliumi leánydiákszövetség«, »Galilei kör«, »Március-kör«, »Feministák Egyesülete«, »Nótisztviselők Országos Egyesülete«, »Férfilig«.

Albert Margit orvosnövendék rámutatott azokra a káros hatású korlátozásokra, amelyek az egyetem bölcsészeti és orvosi fakultásán a nőhallgatókra súlyosodnak. Üdvözlí dr. Wlassics Gyula volt közoktatásügyi minisztert, aki az egyetemi reformokat megindította. Fried Jolán bölcsészethallgató arról (beszélte, hogy mennyire elsörendű 'nemzeti érdekünk az elvesztett erők pótlása. Ez szükségessé teszi az összes magyar főiskolák megnyitását a nők előtt. — Somogyi Manó, a szociálpolitika magántanára, a gyűlésre érkezett adataival meggyőzően bizonyítja a nők rátermettségét a szociálpolitika különböző ágaira. A jogi kar tanárai közül felszólaltak: dr. Kmetty Károly, aki nem tartja veszélyesnek az egyetem jogi fakultásának megnyitását, de a nőkérdés megoldását okos házassági politikában látja. Szász-Schwartz Gusztáv dr. a tudós komolyságával és finomságával érvel. Az ügy régi harcosa ő; 12 évvel ezelőtt írta meg a Jogállamban karácsonyi ábrándképét; azóta, úgy látszik, aktuális lett. Elmondja, hogy a Feministák Egyesületének beadványát addig nem vitte a jogi kar döntése elé, amíg néhány kollégájának ajkáról el nem tűnt a gúnymosoly. Szintén utal arra, hogy a jogi pálya féltése, hatalmi féltés. A püsszegés ne lankassza a küzdőket; soha reform nélkül nem ment keresztül.

Dr. Bókay Árpád a nők munkájára nézve orvosi tapasztalatait adja elő; a nők kitűnően megállják helyüket nemcsak a szigorlati teremben, hanem az életben is. »U Dr. Beke Manó, a diákság ismert jóakarója, elsősorban tudományos érdekek tartja, hogy ez országban minél többen működjenek tudományos téren; másodsorban férfiérdek is, hogy a nő megossza a család fentartásának gondjait. Ez az egyetlen okos házasságpolitika. — Dr. Hegedűs István a probléma feltevését most ítem tartja aktuálisnak.

Miközben az ellenpárt a Hymnus komoly hangjait énekelte, nagy szótöbbséggel fogadta el a nagygyűlés a határozati javaslatot, amelyben a nőhallgatók számára a férfiakéval minden tekintetben egyenlő tanulási feltételeket kér a vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

Egy tanárjelölt.

Női munkaerő igénybevétele a hadvezetőség szolgálatára.

Milyen örömmel üdvözöltük volna béke idején azt a tényt, hogy a közszolgálatban új tér nyílik nők számára.

Ma azonban nem tudunk örülni azoknak a nagyon szépen hangzó felhivatalos közléseknek, amelyek a napilapok Hasábjairól hirdetik, hogy a nőkre nézve mily üdvös lesz és milyen nevelő hatást fog rájuk gyakorolni a hadvezetőség rendelete alapján végzett munka.

Ma csak a borzadály és kétségbeesés érzése töltheti el a gondolkodó nőket, ha ráeszmélnek, hogy miért és mivel cserélik fel férfelődjeik az ipari vagy irodai vagy bármiféle munkát!

Erkölcstelenség és rendőri felügyelet

Írta: SZEGVÁRI SÁNDORNÉ.

»Üsd agyon, de nem nagyon«. Az erkölcstelenséget tudniillik.

Ez a budapesti főkapitányság legújabb »erkölcsrendészeti« ténykedésének alapja.

Ezúttal a fővárosi »mulatókra« csapott le kellő óvatossággal a hatóság szigora. Mindenki ismeri a mulatók természetrajzát. Éjfélig igen kétes értékű produkciók, éjfél után alkalom a kicsapongások és dorbézolások minden fajtájára.

Ezentúl a produkciók lezajlása után nem vehető többé a közönség közé, mint eddig akárhány és akár milyen ügynevezett »büfféléány«. Hanem ezt a kiváltságot csak olyan »igazi artistanők« fogják élvezni, akiknek erényét 150 (százötven) korona havi gázsi védi meg. A szerződések a rendőrségnek havonta bemutatók!

A rendőrség természetesen szilárdan meg van győződve arról, hogy az igazi artistanő ruhaszámláit és egyéb szükségleteit 150 korona havi gázsi kényelmesen fedezi. Meg van győződve továbbá arról is, hogy a művésznők erkölcsi önérzetét hihetetlen módon emelni fogja az a büszke tudat, hogy ők is, szerződésük is bizonyos rendőri felügyelet alatt állanak.

»A főkapitány intenciója a büfféléányrendszer megszüntetésében« — így írja szóról-szóra egyik napilapunk — »főképen az, hogy azok a nők, kik a mulatóban csalt a férfiak szórakozására vannak alkalmazva s nem arra, hogy produkciókkal mulattassanak, ezentúl rendőri felügyelet alá kerüljenek.«

Innen fúj tehát a szél. Hisz itt tulajdonképpen sohasem erkölcstről, hanem mindig csak a férfiak egészségéről van szó, amelyet mégis csak valamivel magasabban értékelt a mai társadalom. Ezt a drága kincset pedig feltétlenül biztosítja a hivatalos vélemény szerint a nők rendőri ellenőrzése.

Anyira biztosítja a közegészséget ez a fendszer, hogy a rendőri felügyelet alatt álló megbetegedett nőket »hivatalos fertőzőforrásoknak« találta elnevezni egy német szaktudós.

Ha a főkapitányságnak csakugyan komoly szándéka véget vetni a mulatókban folyó visszaéléseknek, akkor ne csak a jövedelem nélküli büfféléányokat és a háború alatt hazakerült hungarákat tessék eljuttatni onnan előadás után, hanem a szórakozni vágyó urakat is, az »igazi artistanőket« is, közönségestül és zárassa be a mulatók kapuit.

Félünk azonban, hogy tanácsunknak nemi lesz foganatja, mert úgy látszik senki sem kívánja zavarai az urak kedves multságait.

De újabban ijesztő módon szökik fel a nemi betegségek száma, a háború ezer kínja-baja fojtogatta jámbor polgát is kezd nyugtalankodni és némi érzékenységet mutatni a veszélyeztetett közegészség iránt. Ezért flastro-mot raknak a zaklatott közkedélyre; egy kis erkölcsrendészet, egy kis rendelet, megint reglementatiót, újra reglemenfcatiót és ismét napirendre térhetünk.

Pedig a világ nagy válsága, amelyben élünk, élére állította a férfi-uralta emberiség egyik legfőbb problémáját, a nemi problémát is, amely a fajnak éppen oly életbevágó kérdése, mint maga a háború.

Szaktanácskozás a nemi betegségekről.

Régen tudjuk, hogy háború és prostitúció ikertestvérek, egy fán termettek, egy órában születtek. A családjától, minden rendszeres élettől elszakadt férfi, akit a társadalom amúgy is a nemi anarchia felé irányított, mint háborús katona egyáltalában nem ismer korlátot. Életét naponta kockáztatja, egyrészt könnyen szerez sokszor nagy értékeket, másrészt bizonytalan minden vagyona. Sok tekintetben vaskényszer fékezi, igazi szabadsága nincs.

Mindez mértéktelenül fokozza élvezetvágyát és vásárló kedvét. A fokozott kereslet pedig a régi közgazdasági törvény szerint megteremti a fokozott kínálatot. A prostitúció oly nagy mértékben virágzik és terjeszkedik, mint még eddig soha. És kíséri el nem hessegethető, ki nem küszöbölhető, tolakodó, szörnyűséges árnyéka, a nemi betegségek veszedelme.

Nem csodálkozunk azon, ha a nagyközönség, a jelen mindennapi, közvetlen, égető és mély gyászában nem eszmélt még arra, hogy a jövő fenyegető nagy bajjaival is törődni kell.

A szakemberek azonban már régen foglalkoznak velük; a háború első hónapjaiban halkabban, most már hangosan kiáltva emlegetik. A békekötés után minden országba a megbetegedett férfiak százezrei fognak visszatérni családjukhoz. Meg fogják fertőzni az otthonokat, az egész társadalmat. Mit tegyünk? Hogyan védekezzünk a ránk szakadó nagy veszedelem, ellen?

Sajnos, minden tudományos kutatás és tapasztalat ellenére, megint és főleg csak rendőri ellenőrzéstől, kényszergyógykezeléstől, nyilvános házak higiénikus berendezéseitől és más efféléktől várják az üdvösséget.

Ez természetes; mert aki belenyugszik a háborúba és a militarizmusba, annak bele kell nyugodnia a prostitúcióba és minden kísérő jelenségébe is. Ha, nem is örök időkre, de legalább a háború tartamára.

Annál nagyobb elismeréssel adózunk azoknak a tudósoknak, akiket a háború vihara sem forgat ki tudományos meggyőződésükből. A venerás betegségek ellen küzdő 'német egyesület egyik tagja, Dr. Ernst Delbonco legújabbán többek közt a következőket írja: »Kormányok és hadvezetőségek jelentsék ki hangosan és hallhatóan, hogy lehetetlen a katonák számára egészséges nőket biztosítani. Minden katona, ki nem tud uralkodni ösztönén, saját bőrét viszi vásárra, saját felelősségére. A reglementációnak nincs sem célja, sem értelme.

A nyilvános házakat el kell törölni; végtelenül veszedelmesek, mert a legelterjedtebb vélemények közé tartozik az a balhít, hogy ezek látogatása nem jár veszedelemmel az egészségre. A békés idő feladata lesz oly szociális viszonyokat teremteni, amelyek lehetővé teszik a prostitúció elleni eredményes küzdelmet.« Nincs mit hozzátennünk e klasszikus szavakhoz.

A jelen égető bajain némileg enyhíteni csak a legmesszebbmenő, legbehatóbb, fáradhatatlan felvilágosítással lehet mindenféle álszemérem mellőzésével és a család szigorú törvényes védelmével.

Serény munkálkodást várunk ebben az egyetlen helyes és célhoz vezető irányban a férfítársadalomtól is.

A férfiak közt uralkodó nemi anarchiát teljes felelősség alapján álló erkölcsiséggé kell változtatni, erre a nagy fajmentő munkára csak a szabad asszony lesz képes, aki meg fogja osztani a férfi minden munkáját minden felelősséget és minden jogokon alapuló hatalmát.

A »Magyar Védőegyesület a Nemi Betegségek Leküzdésére« meghívására számos neves szakember vett részt a tanácskozásban.

A tárgyalásokat Lukács György volt közoktatásügyi miniszter, az egyesület elnöke vezette.

Az egyesület utakat és módokat keres a háború következtében a hadseregben járványszerűen terjedő nemi betegségek számának csökkentésére. El kívánja hátrítani azt a rettenetes veszedelmet, amely a 'háború után, a hazatérő katonaság részéről a család, a társadalom és ezeknek a bajoknak fajromboló hatásánál fogva, a jövő generáció egészségét, a népesség szaporodó képességét veszélyezteti.

Az előadásokból kitűnt, hogy a katonák 75%-a már most is szenved egyik vagy másik venerikus betegségben.

Megnehezíti az orvosok munkáját az a körülmény, hogy a hadviselés érdekében a még ki nem gyógyult, de munkaképes fertőző betegeket visszaküldik a szolgálatba.

A tárgyalások eredménye a következőkben foglalható össze. Az egyesület indítványozni fogja, hogy felvilágosító röpvéket millió-számra osszanak szét a hadsereg körében.

A hatóságok segítségével védő állomásokat kivan felállítani a községekben, kellő számú orvos alkalmazásával.

A biztosító társaságok segítségét fogja igénybe venni és megszervezni céljai elérése érdekében.

A kormánytól intézkedést fog kérni az iránt, hogy a háborúból otthonukba hazatérő beteg katonák legalább a súlyosabb esetekben kényszergyógyításban részesüljenek. Valamennyi beteg katona kényszergyógyítását technikai és érzelmi okokból lehetetlennek minősítette az ankét.

Kérelmezni fogja továbbá az egyesület egy törvényes intézkedés létesítését, mely a jegyepárookra nézve kötelezővé fogja tenni a házasságkötés előtti orvosi vizsgálatot.

Jellemző és ránk nézve igen tanulságos mozzanata játszódtott le a tárgyalásoknak, mikor az utóbbi előterjesztést azzal is támogatta az indítványozó feminista asszony, hogy rámutatott arra a felháborító sérelemre, amely a tiszta monogám életre törekvő nőt éri, mikor férjétől nászajándékkul oly nehezen gyógyítható, esetleg egész életét megromító babokat kap.

Itt közbeszólt a referens: »Kérem, itt mindennekfölött és első sorban a faj érdekeiről van szó!« A mai társadalom az asszonyon keresztül tapossa el a faj életképességét. És mégis volnának tudósok, kik azt vélik, hogy a fajt meg lehet menteni, ha a faj anyját tovább is feláldozzák?!

Sajnálattal vettük tudomásul, hogy az egyesület többségében még híve a prostitúció hatósági ellenőrzésének.

Annál nagyobb elismeréssel tartozunk az elnöknek, aki a jelenlevő asszonyok — a Nőszövetség- és a Feministák Egyesülete képviselőinek — heves tiltakozására elejtette azt az indítványt, amely a rendőri szabályzatok szigorúbb kezelését szorgalmazta; és köszönettel adózunk a többségnek is azért, hogy az indokolásul felhozott magasabb etikai felfogásnak engedve, lojálisán belenyugodott ebbe a határozatba, sz. s.-né.

Előadások.

Dr. Giesswein Sándor előadása.

A Férfiliga a nő választójoga érdekében november 15-én felolvasó ülést tartott, amelynek tárgyát dr. Gieswein Sándor orsz. képviselő előadása képezte a tartós béke problémájáról és feltételeiről, kapcsolatban a nő választójogával. Az előadó, Lukács György elnök bevezető szavai után, mindenekelőtt a béke kérdésével foglalkozott. Meggyőző érvekkel bizonyította, hogy se nem időszerrűtlen se nem hazafiatlan dolog, ha ma békéről beszélünk és minden eszközzel egy tartós béke lehetőségét kívánjuk előkészíteni. A háború szomorú tanulságait a közelmúlt hónapokban túlon túl volt alkalmunk levonni és ami ebből a tanulságból parancsolóan következik, az nem lehet egyéb, mint megtalálni az eszközöket és biztosítékait minden jövődő háború elkerülésének. Ehhez mindenekelőtt az emberiségnek az eddiginél sokkal erősebb szocializálódása szükséges; teljes nemzetközi szolidaritás kell, hogy minden társadalmi és politikai propaganda célja legyen, mert csak ez lehet igazi garanciája a békésebb jövőnek. Minél több, igen sok, olyan lelkes szociálpolitikusra és általában erős meggyőződésű emberre van szükség, akik a legbelsőbb átérzéssel vallják azt az igazi emberi gondolatot, hogy az embernek, a homo sapiensnek nem szabad irtania a saját fajtát, mert ez a legtermészetellenesebb cselekedet és annak bizonyossága, hogy az emberiség még nem ért el a hozzá méltó kultúrfok magaslatára. A nemzetközi szolidaritás létrehozásának sok útja és eszköze van. Mindenekelőtt reorganizálni kell a diplomáciát, lehetőleg el kell tüntetni a nyelvi akadályokat egy világnyelv használata útján; egyik legfontosabb eszköze és előmozdítója volna az új kialakulásnak és a tartós békének, ha a nő is, mint a teljes politikai jogok birtokosa, beleszólhatna az országos ügyek rendezésébe. A nő a béke iránt való előszeretetének és erősen kifejtett szociális érzékének szerte a világban mindenütt tanújelét adta, emellett azonban mindenkit meggyőző módon bebizonyította azt is, hogy bármely munkakörben éppen úgy megállja helyét, mint a férfi. A nőt tehát inem az elavult romantika jelszava szerint féltetni és óvni kell a politikai és gazdasági munkától, hanem ellenkezőleg, bele kell őt vonni minden (életbevágó szociális törekvésünkbe és küzdelmünkbe, beleszólást kell neki biztosítani politikai kérdésekbe, merj csakis az ő közreműködésével tudunk egészet alkotni. Sokszorosan szükség van erre most, amikor olyan súlyos és fontos problémák megoldása előtt állunk, mint amilyenekhez foghatókról a háború előtti időben alig volt szó.

A jelen volt nagyszámú közönség a kiváló előadó fejtegetéseit a legnagyobb figyelemmel kísérte és osztatlan nagy tetszéssel jutalmazta. *Reinitz Ernő.*

Lida Gustava Heymann előadása.

Ritka öröm manapság kiváló külföldi előadók láogatása; százszorosan ritka az olyanoké, akik germán egyéniségük egész hatalmas energiájával ma is a nemzetek közötti összetartás, az emberi szolidaritás megvalósításán fáradoznak. Ezek egyike L. G. Heymann, a német Stimmrechtsbund egyik vezetője, a Nők Nemzetközi Békebizottságának tagja. Azok közé a német asszonyok közé tartozik, akik kezdeményezői voltak a hágai nemzetközi nőkongresszusnak és akik az

óta fáradhatatlanul és önfeláldozóan segédkeznek hátaozatainak végrehajtásában. Szeretettel ünnepelték magyar munkatársai.

Előadásában utalt arra, hogy mily kevéssé tud örülni a nőmozgalom azoknak a munka- és érvényesülési lehetőségeknek, amelyeket a háború szörnyű pusztításai nyitottak meg a nők számára. Büszkén mutatott rá arra, hogy a nők nemzetközi szolidaritását nem söpörte el a háború: habár saját hazájukban segítő munka foglalja le őket, világszerte azon fáradoznak, hogy fentartsák az összeköttetés szárait az idegen földre száműzött foglyok, internáltak és azok hozzátartozói között; de avval sem érik be: a legszélesebb látókörnek, az emberiség sorsai; legjobban szívkön viselők azon fáradoznak, hogy megeremtsék és jövőben fentartsák a nemzetek közötti egyetértést.

Németországban — mint Európa minden művelt országában — megalakult az Állandó Béke Nemzetközi Nőbizottsága, amelynek albizottságai, bizalmi emberei vannak 20 nagyobb városban. Előadásokat, zártkörű vitaestéket tartanak, röpiveket terjesztenek és már 2 ízben fordultak a német kormányhoz a béketárgyalások megkezdése érdekében.

Az előadás hatása alatt számos új tag csatlakozott az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságához.

Carl Lindhagen Budapesten.

Észak világát nem igen ismerjük máshonnan, mint irodalmából; de úgy látszik, hogy az hű tükör. Amikor egy-egy kiváló ember idevetődik onnan, mintha Ib-sennek vagy Selma Lagerlöfnek egy alakja lépne ki irodalmi keretéből. Az ideálok megvalósulásába helyezett bizalom, az elvek legvégső konzekvenciáinak bátor levonása, de emellett a 'gyermeteg jósnak, a meleg szeretetnek oly őszinte áradata, amely szinte hihetlenné teszi, a jövő benne élő merész koncepcióját; Carl Lindhagen, Stockholm polgármestere, a politika legradikálisabb irányának híve, egy főváros ügyeinek erélyes vezetője, de egyszersmind szelíd poéta, aki segíteni akar — nemcsak a távoljövőben, de mindjárt ma is — a szenvedő egyéneken és nemzeteken. Előadása mélyen járó elmélkedés, amelyből kiemeljük a következőket:

A népek történetében, mint az élet minden nyilvánulásában, a természet törvényei érvényesülnek. Az élő fa törzsén egyik évgyűrű a másik után képződik: minden egyes gyűrű a tavasz, nyár és ősz együttes munkájából alakul; azután következik a lomb lehullása, a téli álmom, utána pedig a fejlődés újabb ugrása, a forrongó tavaszi energiák újra kezdik munkájukat.

Az 1814. évi világháború óta egy újabb század munkájával növekedett az emberiség; ennek a századnak virágzása korszaka befejeződött és lombjavesztett koránáján az enyészlet zugása vonul át. Kapaszkodjunk-e a romokba, folytassunk-e látszólagos életet az idejét múlt gondolatvilágban? Semmi esetre. Most következik a fejlődés tavasza, az ugrásszerű előrehaladás. Tanuljunk a múlttól és keressük meg a haladás teljes irányát.

A régi utópisták az abszolút észttől várták mind az egyén, mind a társadalom fokozott boldogságát, de az emberi önzés útját állottá a várakozásuk teljeseésének.

A francia forradalom is ilyen »tavasza volt az emberiség fejlődésének, de lobogója alatt új érdekek sorakoztak: a polgári rend szabad versenyének érdekei, amelyek a gyengébbek elnyomását hozták magukkal.

A testvériség eszméjét ez sem valósította meg. Most tehát új fejlődési foknak kell következnie.

Az emberi törekvések főiránya: küzdelem a szabadságért. E küzdelemben az emberi természetnek két ellentétes oldala érvényesül: az önzés, amely mások rovására kívánja biztosítani saját szabadságát és az a magasabb felfogás, hogy csak az igazán hasznos, ami az összességnek válik javára.

A politikának is, — mint a tudományoknak és a vallásnak — az igazságot kellene keresnie, de mert mindannyiunk érdekeibe vág, módszerei még korántsem szolgálják ezt a célt tökéletesen.

A letűnt évszázad felszabadította az egyéni munkaréket; azonban figyelmen kívül hagyta a szellemi értékeket és a kedély demokráciáját. De ne törjünk pálcát fölötté; mindenesetre hozzájárult az emberiség fájának növekedéséhez és erősödéséhez.

A jövő politikájának nem pártszellemen, hanem az emberi viszonyok ismeretén kell alapulnia, a szeretet segítségével az ellentéteket áthidalnia; le kell szerelnie az ökölbe szorított kezeket és az önérdek tolakodását. Az igazi — nemcsak formai — demokrácia magvalósítása vár reánk.

Politikai, gazdasági és szellemi szabadságért kell küzdenünk. Az elsőt a liberalizmus némileg érvényre juttatta a civilizált államokban; a gazdasági szabadságért most küzd a szocializmus; humanizmusnak nevezhetjük azt a törekvést, amely csak ezután fog dolgozni a szellem szabadságának megvalósításán. Jeliszavai, kenyér mindenki számára, szabadság és saját felelősség.

Önként következik a humanizmus fogalmából, hogy a természet útmutatása szerint tekintettel van mind a férfi, mind a nő jogos igényeire, hiszen mindegyikük az emberi természet egyik oldalának képviselője, holott az elmúlt korszakok beérték az egyoldalú képviselteséssel. A férfi önmagát az erő képviselőjének tekinti, talán ezért nem ismer más elintézést, mint erőszakosat. Elkerülhetetlen tehát, hogy a nő is elfoglalja helyét a politikai vezetésben, mint ahogy megosztja a férfival az otthon gondjait és örömeit. Gyorsítja ezt a folyamatot a gazdasági fejlődés, amely nagyon sok' nőt kényszerít a munkapiacra.

A svéd országgyűlés elé terjesztett 1904. évi indítvány következőképp indokolta a nő választójogának szükségét:

1. mert igazságtalan eljárás, ha kizárják a nép felét a politikai befolyásból,
2. mert saját érdekei fölött maga a nő tud legjobban örködni,
3. mert képességeiben eltér a férfitől s ez kényszerítő szükségé teszi, hogy érvényesülésük lehetővé váljék,
4. mert a választójog erősítené honpolgári érzületüket, önállóságukat és felelősségérzületüket,
5. mert a közéletben szükség van arra a résztvevő érzésre, arra a takarékosagra és gyakorlati érzékre, amelyet a nő be tudna vinni a törvényhozásba és az államháztartásba,
6. mert ezekből folyólag mind a nőre, mind a közéletre nézve hasznos volna a nő politikai befolyása.

Ellenkezések hallatszanak valamennyi pártból: féltek a választójogtól a nő családbeli hivatását, de emögött talán inkább a jogtalan polgártárs lebecsülése

rejtőzik. Minden párt attól tart, hogy a nők az ellenkező irányt fogják erősebben támogatni. Nevetségessé törekszenek tenni a nők politikai befolyásra törekvését még a legradikálisabb pártok is.

A svéd törvényhozásból vett két példa fogja legjobban bizonyítani a nő választójogának szükséges voltát.

A munkásvédelmi törvényhozás Svédországban is a gyermekek mellé sorozza a nőket és külön törvényekkel védi. Ez a nőmunkások helyzetét rosszabbá teszi a férfimunkásokénál. Például az éjjeli munka eltiltásakor elvesztették a svéd munkásnők legjobban üzetett nyomdai munkájukat. Norvégiában, ahol a nőknek van választójoguk, de női képviselő még nincs, megosztotak a vélemények; Finnországban, ahol nők is ülnek a parlamentben, kiterjesztették az éjjeli munka tilalmát a férfiakra is.

A svéd népbiztosítási törvény külön osztályba sorozza a nőket, azzal az indokolással, hogy korábban válnak munkaképtelenné és hosszabb életűek; hiába tiltakoztak ellene a legkülönbözőbb osztályok szervezett asszonyai, valamennyiüket ugyanabba az alacsony jövedelmi osztályba sorozták.

Oly országokban, amelyek új telepítésből keletkeztek, már megkapták a nők teljes polgárjogukat, ott nem is állták a haladás útját Európa előítéletei. Ahol az újvilágban ellenállás mutatkozik, azt nagyrészt az újonnan bevándorolt európaiak fejtik ki.

Jó példával járnak elől az északi országok: Finnország, Norvégia, Dánia, megadta már a nőknek a választójogot. Svédországban a második kamara (képviselőház) már elfogadta, az első kamara (főrendiházi) még ellene szegül.

Mint sok más kérdésben, itt is Svédország kezdte a munkát legelőbb, folytatják azt ma is erős női szervezetek. Az eszme megvalósulásának útját állják a régi tradíciók, a harcias szellem maradványai, de reméljük, hogy a dán példa hatása és a világháború intő szözata végre meghozza az első kamara hozzájárulását.

Vita a népesedés kérdéséről.

SZEMLE

Lapunk decemberi száma tőlünk nem függő, nyomdatechnikai okokból késett

Juriga Nándor felszólalása a nők választójogáért.

November 9-én, Giesswein Sándor történelmi jelentőségű felszólalásának napján, a nők választójogának egy másik híve, Juriga Nándor országgyűlési képviselő is szót (emelt a parlamentben a nők politikai egyenjogúsítása érdekében. Beszédének erre vonatkozó részét itt közöljük:

»Nemcsak a férfiaknak, hanem a nőknek is meg kell adni a választójogot. Eddig ezt hangoztatni nem lehetett, mert ennek útját állotta a nőkről táplált egyoldalú és téves felfogás és az az előítélet, hogy a nő nem képes egyedül fentartani magát és a családot, hogy nincs meg a megfelelő értelmi és gazdasági ereje.

Nézzünk csak körül, t. képviselőház. A férfiak ugyebár, a harctéren vannak. Ki tartja fenn verejtékes munkával a családot? Kinek a munkája révén fogja a polgár adóját fizethetni? Az a gyenge öreganya, az a szegény öreg asszony ment kapálni, az a feleség hajtja a lovakat, szánt és kaszál, a kis leányka dajkálja a gyermekeket és általában a nők dolgoznak, verejtékes munkát végeznek és azt mondhatjuk, hogy tulajdonképpen a nők a harcolók krémjét teszik, mert hiszen ki produkálja azt a kenyeret? A nők munkája. Ki védi meg a családi tűzhelyet, ki fogja az adót fizetni, ha nem a nő. A nők valóban bebizonyították a férfiaknak, hogy »íme, nézd meg, el tudunk lenni nélküled is, nem haltunk éhen, a gyerekek is szépen növekednek, még adót is fizettem és még a takarékpénztárba is eltettem 2-300 koronát«.

És nagyon sok férj el fogja mondhatni, ha hazajön, hogy »Valóban nem hittem volna, hogy az asszonynak ennyi energiája és áldozatkészsége legyen; azt hittem, hogyha el kell mennem hazulról, vége lesz mindennek, de most már nyugodtan fogok ismét elmenni, nem fogok félni, tudom, hogy a jószágnak nem lesz semmi bántódása, tudom, hogy a gyerekeknek sem lesz bajuk, most már magam is belátom, hogy a nő is épen olyan ember, mint a férfi«. Igenis ép olyan munkás az asszony és ép olyan adóalany az asszony, mint a férfi, miért ne lehetne tehát annyi szava a politikában is? Talán nem érti a politikát? Azt mondom, hogy sokkal jobban érti, mint a férfi, mert nagyobb politikus az asszony, mint a férfi. (Derűtség.) Hiszen választásoknál is, bizony, egy képviselőt sem választanának meg, aki nem tetszik az asszonyoknak, ha csak nagyon sok ezret nem fizetne a férfiak itatására.

Azután igazságos is és könnyíti is a különböző hivatások szolgálatát, hogy minél több pályán munkakerőként működhessenek a nők, pl. mint hivatalnokok is, a produkció terén is stb. Mert hiszen csak elfogultság azt hinni, hogy ezekre a pályákra nem való a nő; ez csak oly elfogultság, mint amilyen Valamikor a rabszolgákkal szemben uralkodott, akiket a nemes urak sehogyssem akartak egyenjogúsítani magukkal, mintha azoknak más vértük volna, mint a nemes embereknek. A politikai, a jogi, a gazdasági, a kulturális tekintetek is megkövetelik, hogy belevonassék a nő a gazdasági produkcióba, hogy annál jobban érdeklődjék a munka iránt, hogy (közvetlenebbül érezzen annak a hazának érdekében, mert minél több joga van az embernek valamihez, azt annál jobban szereti.«

A nők választójoga Hollandiában.

Dánia példáját követve, a holland kormány is javaslatot dolgozott ki, amely valószínűleg minden 23 éves férfi és nő politikai választójogát fogja eredményezni. Rendkívül érdekes az a nagy koncepciójú és demokratikus szellem, mely a javaslat indoklását áthatja. »A fejlődés szükségszerű követelménye — mondja többek között — hogy ugyanazon nemzet polgársága, amely együtt él, együtt érez és együtt dolgozik hazájának többi privilégiumokkal rendelkező polgáraival, bevonassék a legfontosabb nemzeti munkába. Nem ismerünk olyan jog-alapot, amely kívánatosná tenné, hogy a nők továbbra is távortartassanak a törvényhozás munkájától. A polgárok egy részének kizárása az alkotmányos munkából azt eredményezi, hogy a nemzetet erőszakosan két részre osztottuk. És minden erőszakos szétválasztás a politikai energiákat forradalmi útra tereli. Viszont az összesség részvétele megerősíti a nemzeti érzést. Felébreszti az együvértartozás és sorsközösség érzetét. Ezek a meggyőződésen alapuló érvek indítják a holland kormányt arra, hogy megdöntse azt az elvet, amely eddig a nők kizárását az alkotmány sáncaiból eredményezte.« Azonban dacára e biztató kijelentéseknek, a törvénytervezet 80. §-a olyan homályosan írja körül a nők választójogának lehetőségét, hogy a nők választójogáért küzdő holland asszonyok érthető méltatlankodással kérdezik: »Ha a kormány demokratikus alapon vonja be a nőket a politikai jogok sáncaiba, miért köti e jogok gyakorlását nőknél különböző, sem az indoklásból, sem az erre vonatkozó paragrafusból tisztán ki nem vehető feltételekhez, amely feltételek teljesen hiányoznak a férfi-polgár választójogának megállapításánál?« E kérdés tisztázását várják a legközelebb összeülő holland parlamenttől és bíznak abban, hogy a tervezetnek törvényerőre jutása nem fog megtörténni a nők teljes politikai egyenjogúsítása nélkül.

Bernard Shaw Edith Cavell tragédiájáról.

Bernard Shaw a Cavell-esettel kapcsolatban a következőket írja a »New-Statesman« november 6-iki számában: »Mivel ő értünk cselekedett és szenvedett csak helyesnek és természetesen tekinthetjük, hogy hősként tiszteljük őt. Szégyennek tartanám azonban, ha emlékét bombasztikus mozgófényképhatásokkal beszenyeznők, vagy koporsóját azért szednők szét, hogy annak deszkáit a németek hátán összetörjük. Egy módja van csak, hogy tartozásunkat vele szemben lerójjuk és hogy lehangosabb védelmezőinek őszinteségét kipróbáljuk. Nem zúgolódhatunk az ellen, hogy a haditörvények nem részesítették őt az emberi igazságosság érzeten alapuló védelemben, nem zúgolódhatunk ez ellen már azért sem, mert mi magunk ugyancsak e haditörvényekre való hivatkozással, tíz embert agyonlövettünk. Női voltát sem hozhatjuk fel mentő körülmény gyanánt, miért a mi saját törvényeink sem tesznek különbséget férfi- és nő-bűnösök között. Nincs nő, aki ezt kívánná és Edith Cavell sem akarta ezt. Nem henceghetünk avval, hogy lovagiasak vagyunk, mert ha ő telve visszatérhetett volna hozzánk és azt kérte volna az angol kormánytól, hogy a legközönségesebb férfinek is kijáró politikai jogokban részesítse őt és ha visszautasításra találván, váfameiyik kirakatnak ablakait betörte volna, hogy követelésére ily módon hívja fel a közvélemény figyelmét, akkor rávetették volna magukat, letartóztatták volna őt, a legbrutálisabb testi és lelki bántalmakkal illették volna, nagyon sok írónak és költőnek hozzájárulásával, akik ma írásaikban szentté avatják. Amivel leróhatjuk iránta hálánkat, az nagyon

egyszerű cselekedet. Ha tiszteletben akarjuk részesíteni azt a tanúbizonyosságot, amelyet nemének hősiességéről tett, adjuk meg a nőknek politikai jogaikat. E javaslatot Mc. Kenna terjeszthetné elő az alsóházban Viscount Gladstone pedig a felsőházban. Ha erre a javaslatra halálos csenddel válaszolnának, tudni fogjuk, hogy Edith Cavell nagy áldozatát hazája nem képes méltányolni.«

IRODALOM.

Dutka Ákos: **Az yperni Krisztus előtt.**

{*Sonnenfeld Adolf grafikai műintézete Nagyváradon.*}

Parányi füzet, negyven oldalon egy marék vers, pompásan gördülő, egyszerűen ívelt és nemesen csengő színmagyar mondatokból. Dutka Ákos nem új költő, nem is irodalmi jelentőségét akarjuk itt bemutatni. De Dutka »háborús« költő egy igen jelentős és különleges értelemben. Az ellentétes állás költője. Egy lélek, amely ellenszegül, megértő és megbocsátó, de azért nem kevésbé fájdalmas tehetetlenséggel szemléli a világmartíriumot, melynek szenvedése alatt meggörnyedt az is, ki nem fizeti a vértanúk adóját. Gyönyörű sorok áhítoznak a béke után; zenés rímekben össze-csengenek a legszörnyűbb tragédia jajjal teli végszavai; és finom, csendes sorokban peregnék, asszonykönyvekhez hasonlóan, a mély megértés egyszerűségével elmondott szomorúságok, íme:

SZÁZSZOR-SZÁZ ASSZONY

ÁLMODÓ SZEME.

Szentgyörgy nap elmúlt, sarjad a vetés —
A pusztá sóhajtó, néma szenvedés:
Végtelen rónán százszor-száz falu;
Daltalan, csendes, sirató szavú.
Minden faluban száz asszony szeme
Messze néz, — nem lát — könnyel van tele...
Száz öreg pipál a kis kapu előtt, —
Pipál — és hallgat, — akár azelőtt.
Száz asszony könnye csendesen pereg,
Vén pipák füstje kérdi az eget.
Sóhajtás, könny s a pipafüst alatt
Hallgat a kin, — mert szólni nem szabad...
Nem is szól senki — este a gyerek

Kérdi csak: — Anyám, apám hol lehet?
Száz asszony hallgat, — s valamit dadog
És szótlan, hosszan nézi a csillagot.
Hidegen, némán, ragyog le az ég —
Száz asszony írja könnyes levelét:
— Merre jársz párom (János, Pál, Mihály)
Én hites uram csak tudnám, hogy mi fáj.
Csak tudnám, jössz-e, élsz-e valahol,
Fölibéd jó párom milyen ég hajol?
Nótáztok? Pipáztok? Van-e kenyered?
Nagy Muszkaországban mi lehet veled?...
...Száz asszony írja százszor-száz tanyán
Csillagos, keserves, csendes éjszakán.

Szentgyörgy nap elmúlt, — túl a hegyeken
Százszor, ezerszer-száz magyar megyén
Véghosszatlan vén pusztákon át;
Magyar pusztáknál pusztább rónaság
Amerre járnak. Daltalan faluk
Riadtan hallják idegen szavuk.
Százszor, ezerszer-száz asszony szeme
Ott is átokkal, könnyel van tele.
Fölöttük hűvös, tiszta ég ragyog
S némán hallgatnak fenn a csillagok, —
Hallgatnak ott is — senkise felel; —
Hazátlan ezrek némán mennek el.
Százszor, ezerszer-száz magyar szíve
Száll oda messze, száll onnan ide
S találkoznak a nagy hegyek felett
Messziről szálló vergődő szívek, —
Egymásra lelnek, s százszor-száz tanyán
Boldog álm ring a tornyos nyoszolyán,
Alom, amelyből kin az ébredés,
Melybe száz asszony szíve visszanéz —
Egész nap nem lát, — szeme messze jár:
— Hol vagy édes párom (János, Pál, Mihály).

Meglátta a nem vérző sebek belső lázát, az egyszerű lelkek vak szomorúságát, a túlélőknek százszoros halálát. Dutka Ákos anyaiunk lelkéből merített, hogy verseinek visszhangja igen-igen nagy lesz e küzdelmes év viaszatlan estéjén.

St. E.

A Feministák Egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának tagjaihoz!

Egyesületünk rendkívüli közgyűlésének határozatából az *egyesületi tagok* jövő évben már legalább *évi 12 korona* tagsági díjat fizetnek. Akik önként, az év elején juttatják azt hozzánk, postaköltségben és beszédési díjban nagy megtakarítást tesznek lehetővé. *Békebizottságunk tagjai egyszersmindenkorra* fizették be tagsági díjukat; mindamelllett hétről-hétre érkeznek egyesek részéről újabb adományok. *Akiknek* eddigi befizetései meghaladják az 5 koronát, igényt tarthatnak *A Nő* egy évfolyamára.

Gyűjtsünk előfizetőket, egyesületi és békebizottsági tagokat! Használjuk fel a nyugodalmas karácsonyi napokat arra, hogy *eszméinket terjesszük, ügyünknek minél több hívet szerezzünk.*

Anya- és gyermekvédelmi bizottságunk legutóbbi ülésén *dr. Tauffer Vilmos* egyetemi tanár késznek nyilatkozott arra, hogy néhány előadással résztvegyen egy oly tanfolyamon, amely a bizottsági tagok szakismereteinek megszilárdítására szolgál. Ha elég jelentkező akad, szívesen rendezünk ilyen tanfolyamot, amelyen kiváló szaktudósok lesznek az előadók. Jelentkezni lehet levélben Szirmay Oszkárénál (V., ker., Perczel Mór-utca 2. II. 4.)

EGYLETEK.

A Feministák Egyesületének politikai munkája.

A háború kitörése óta kényszerűségből szünetelt a Feministák Egyesületének a választójogért folytatott küzdelme. Most azonban, hogy az ellenzéknek a választójog tárgyában beadott indítványa folytán ismét napirendre került a kérdés, az egyesület politikai bizottságának küldöttei felkeresték a parlamenti pártok vezetőit és emlékeztették őket arra, hogy a nőt ugyanannyi elismerés illeti a háború alatt kifejtett nagyjelentőségű gazdasági tevékenységeért, mint a férfit katonai szolgálatáért; ugyanannyi részvétre tarthat igényt az a nő, akinek legkedvesebbjét kell feláldoznia, mint a harcéri szenvedéseket elviselő férfi; nem oldható meg tehát egyoldalúan a polgárjogok kérdése.

A Feministák Nyíregyházi Egyesületének jelentése.

Még nincsen két éve, midőn Glücklich Vilma első szabad liceális előadását tartotta Nyíregyházán; nagyrészt ennek az előadásnak volt köszönhető, hogy a Feministák Egyesületének nyíregyházi fiókjá megalakulhatott. Midőn november 19-én Glücklich Vilma a Bessenyei Kör szabad liceumának meghívására ismét megjelent Nyíregyházán, a vármegyeház nagyterme zsúfolásig megtelt, sőt száznál is többen voltak, akik kintrekedtek. Előadásának tárgya »A nő és a háború« volt. Megrázó szavakban ecsetelte azon szenvedéseket, melyeket a háború a nőre zúdított. De nemcsak tényeket állapított meg, hanem erős logikával fejtette ki azon intézkedéseket, köztük különösen a női jogok széles kiterjesztését, amelyekkel békés eszközökkel lehet majd a fegyverek küzdelme helyett érvényesíteni. Persze a feminizmus megrögzött ellenségeit most sem győzheti meg, de sok másnak a lelkében vetett el olyan eszméket, amelyek az eljövendő békés korszakban meghozzák gyümölcsüket.

Másnap a nyíregyházi feministák meghívására tartott Glücklich Vilma előadást »Mit tehetnek a nők a béke érdekében?« címen. Az előadás iránt még nagyobb volt az érdeklődés s különösen kiemelendők tartjuk, hogy parasztasszonyok és leányok is nagyszámban jelentek meg. Nagy érdeklődés kísérte az előadót minden szavát, különösen mikor azt fejtegette, milyen eszközökkel igyekeznek majd a nők a béketárgyalásokra hatást gyakorolni. Előadása végén felszólította a jelenlevőket, hogy lépjenek be az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságába. Csaknem kétszáz koronát adtak össze a békepropaganda céljaira.

A Feministák Szegedi Egyesületének jelentése.

Az egyesület Gyakorlati Tanácsadója igen népszerű és közkedvelt intézmény lett. Látogatottsága, ügyforgalma állandóan emelkedik. A hadifoglyokra vonatkozó tudakozódás, betegek áthelyeztetése ügyében beadott kérvények mellett, elvállaltuk a hadifoglyokkal való levelezést. A segítségre szoruló nagy tömege keresi fel a Tanácsadót, hogy tájékoztatást, felvilágosítást nyerjen, útbaigazításban, tanácsban részesüljön. Az anyavédelmi munkával kapcsolatban »Anyák Tanácsadójával« szándékozunk kiegészíteni.

Az állandó béke propagandája szolgálatában előadásokat rendeztünk. Mellerné Miskolczi Eugénia (Budapest) alapos tájékozottsággal ismertette a nők nemzetközi béke-

mozgalmának történetét és mai állását. Groákné Halasy Piroska, a Nyíregyházi Feministák Egyesületének elnöke nagy lendülettel, elsőrangú szónoki képességgel, meggyőző érvek tömegével állapította meg minden háború teljes céltalanságát. A két előadásnak nagy, megértő közönsége volt, amely hálás tetszésének adott kifejezést azzal, hogy igen számosan léptek be az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságába.

Anya- és gyermekvédelmi bizottságunk ébren akarván tartani a Szeged közönségének széles rétegeiben mutatkozó érdeklődést, az anya- és gyermekvédelem legaktuálisabb problémáit kívánta a közönséggel megismertetni. Az előadások megtartására a kérdések legkiválóbb, országos nevű szakembereit sikerült megnyernie.

Dr. Bosnyák Zoltán belügyminiszteri államtitkár, aki a hadiárva-közvédelmére vonatkozó törvényjavaslatok előkészítésével foglalkozik, egyesületünk felkérésére készséggel vállalta ezen közérdekű kérdés ismertetését körünkben. Az európaszerinti mintaszerűen elismert állami gyermekvédelem fáradhatatlan szervezője és kiépítője, evvel nagy hálára kötelezte egyesületünket. Az értékes, országos érdekű előadás megtartásával meggyőzte, megnyugtatta a szegedi közönséget arról, hogy ez a tervzet a megalkotására leghivatottabb kezekben van.

Szirmay Oszkárné, a központi anya- és gyermekvédelmi bizottság elnöke, lebilincselő szónoki készségről tanúskodó előadásban fejtegette »az anyavédelmet háborúban és békében«. Nagy elméleti és gyakorlati, szak tudással kezelte tárgyát és magas szárnyalású beszéde nyomán a közönség soraiból igen sok ajánlkozó akadt anyavédelmi munkára. A városháza díszterme zsúfolásig megtelt, városunk közéletének vezető férfiai mellett a gyermekvédelemmel foglalkozó körök számos képviselője és a város színe-java ünnepelte a kiváló előadókat.

Anya- és gyermekvédelmi bizottságunkat — eddigi működésének méltánylása gyanánt — a város hatósága a tórkúsi kerület veszélyeztetett csecsemőinek ellenőrzésével bízta meg.

Egyesületünk állandó érdeklődéssel kíséri a drágaság fokozódásának meggátlására, ellensúlyozására és enyhítésére történő hatósági kísérleteket. A hatósághoz intézett beadványunk eredménye gyanánt ma már nők is tagjai a közéleti bizottságnak. Egyesületünk képviselőiben Turcsányi Imrén é ügyvezető vesz részt a bizottság ülésén. Beadványok és küldöttségek útján, röpcédulák ostogatasával, adatok gyűjtésével, panaszok illetékes helyre juttatásával, végül sajtó útján igyekszünk a fogyasztóközönségnek szolgálatára lenni a drágaság elleni küzdelmében.

Egyesületünk legközelebbi tervbevetett akciója: gyermekek részére mesedélutánokat rendezni, amelyekkel a gyermekek oktató és nemesítő szórakoztatása mellett, a háború által lelkeletükben okozott kárt enyhíteni; a gyermeki pszichében meggyökereztetni kívánjuk az állandó béke utáni vágyat; azt a tudatot, hogy a háború rémséges borzalmak szülőanyja, és egyedül az állandó béke egyengeti az emberiség haladásának útját.

SZIKRA:

Most jelent meg!	SZIKRA:
	EZ AZ!
	REGÉNY
Ára 3 kor. 50 fill.	:: Singer és Wolfner kiadása Budapest, VI., Andrásy-ut 16

Magda-Margit.

Írta: Charlotte Perkins Gilman.

Fordította: Ágoston Péterné.

— Már néhány év óta, — felelt amaz röviden, a beszélgetéshez sem mutatva több kedvet, mint az evéshez. Soha életében nem volt még hasonló kínos helyzetben s minél jobban érezte a helyzet képtelen veszélyes voltát, annál jobban sajnálta Margitot. Lázasan aggodalommal, de csak lopva szemlélte őt, nehogy a többiek észrevegyék.

Margit és Armstrong közt csupán Daisy ült, míg Yale kisasszonynak helye velük szemben volt, aki ilyen módon jól szemügyre vehette s úgy a két fiatal nőt, mint a férfit, ki mint szívesen látott vendég terpeszkedett anya és lánya közt; nem csoda, ha a kínosan töprengő Yale kisasszonynak a társadalmi felfogások iránt érzett régi ellenszenvé most új erővel ébredt fel.

Daisy, kit a vendégek érkezése láthatólag nagyon fölvidított, kedves csevegésével iparkodott a társalgást kellemessé tenni, Margit pedig olyan derűs és biztos nyugalommal vett részt a társalgásban, hogy nevelőanyja szíve valamennyire megkönnyebbült. Briggsné Margitot tanulmányozta, amire Yale kisasszony már eleve el volt készülve. Olyan jól ismerte barátnőjét, hogy szinte olvasott annak lelkében, s örömmel állapította meg, hogy az kénytelen volt önmagának bevallani, hogy a leány tagadhatatlanul kellemes hatást tett rá. Tetszett neki a leány egyszerű öltözéke, az ékszerek hiánya, sima hajviselete, mely szinte tompítani látszott dús hajának pompáját. Annyi bizonyos volt, hogy Daisy szépségét semmi esetre sem homályosította el, aki ma különösen jól volt öltözve, s arcát valami sugárzó boldogság tette különösen széppé. Az is tetszett Briggsnének, hogy a leány viseletén semmi önteltség sem látszott, ami pedig az őt ért kitüntetések után szinte természetes lett volna. Nem iparkodott arra sem, hogy a fiatal emberekkel beszélgetésbe bocsátkozzék — ez legjobban meglepte Briggsnének — hanem kedves udvariassággal foglalkozott a balján ülő Briggs úrral és igazi szívéllyel beszélgetett Daisyvel.

Daisynek ma különösen jó napja volt, szinte túlságosan víg volt, gondolta anyja. Szakadatlanul kedves volt úgy Armstronghoz, mint Newcomehoz; de leányának ez a széles jókedve sem volt elegendő arra, hogy Briggsné teljesen megnyugodjék. Az ő főgondja tudniillik Yale kisasszony volt. Megfigyelte, hogy az még egyetlen egyszer sem szólt Armstronghoz, de mivel az sem szólította őt meg, ez csupa véletlenség is lehetett. Yale kisasszony főleg a mellette ülő Dollyvai foglalkozott, meg másik szomszédjával, Ne-wcome úrral.

A jó Briggs úr azonban nem akarta elmulasztani, hogy vissza ne térjen a véletlen találkozásra, amely által a maga részéről el volt ragadtatva.

— Ha az ember elgondolja, hogy tíz év előtt is így ültünk egy asztalnál mindnyájan! — mondta széles, boldog mosollyal. — Azaz mindnyájan, kivéve a mellettem ülő két fiatal hölgyet.

Dolly nagy, komoly szemekkel nézett rá kanalazás közben. Margit pedig egy nyugodt mosollyal válaszolt Yale kisasszony szíve megint nagyot dobbant, aztán ismét elcsendesedett.

— Tíz év bizony hosszú idő, — mondta Margit kedvesen. — S azóta nem is voltak együtt mindnyájan?

— Mindnyájan nem, bizony nem. Hanem akkor még más is velünk volt, Gerald is itt volt. Igazán kár, hogy nem hívhattuk meg Geraldot is, úgy-e, kedvesem?

— Oh, Gérald belátta, hogy ez nem volt lehetséges. Ő mindig nagyon finom érzésű fiú volt, — monata Daisy élénken, túlságosan is élénken gondolta anyja magában.

— Tíz éve! — ismételte újból a házigazda, olyan sugárzó arccal tekintve körül vendégein, mint egy jól táplált Buddha. — És mindnyájan földiszédret ettünk!

— Kapnak önök is földiszédret Európában, doktor Yale? — vágott most közbe Newcome. — Mert én azt hallottam, hogy az igazi földiszédret csak a mi new-englandi hegyeinken terem.

Margit nem volt egészen biztos benne, de végül ő is úgy gondolta, hogy Newcomenak lehet igaza; Európában inkább nagyon sok földiepret meg számocát lehet látni.

— És nagyszerű egrest Angliában, — szolt most közbe Yale kisasszony. — Olyan pompás egrest itt nem lehet kapni. Emlékszem, hogy egyszer egy csemegekereskedőnél olyan nagyokat és vöröseket láttam, hogy először szilvainak néztem.

— Észak-Szibériában, — szolt most Newcome, — fent a mocsaras síkon egyidőben háromféle bogó is terem, a nevüket elfelejtettem, valóságos tápintézet a madarak számára. Talán hallottak! arról a kíváncsi angolról, aki nyomon követte ide a vándormadarakat?

Senki sem hallott róla, s azért Newcome folytatta elbeszélését, amivel legalább is elérte azt, hogy hallgatói közül ketten nagyon hálás szívvel gondoltak rá.

Az ebéd körülbelül: egy óra hosszáig tartott. Margit állandóan nyugodt és kedves maradt; Newcome pedig gondoskodott róla, hogy a társalgás különböző témákra terelődjék; Daisy nagyon élénk és jókedvű volt s azon iparkodott, hogy az ő drága »Mary nénjé« kedves tréfákkal föl vidítsa; csak Armstrong látszott a rendesen csendesebbnek. Briggsné mindent elkövetett, hogy jókedvre hangolja őt, s hogy Dajisy figyelmét ráirányítsa, míg Yale kisasszony, aki nagyon el volt saját aggodalmaival foglalkozva, állandóan küzködött a képtelen helyzet nehézségeivel. A hozzáintézett kérdésekre csak találomra felelt, úgy hogy Dolly majd megfűlt tejivás közben az elfojtott nevetéstől, amikor Briggs úrnak arra a kérdésére, hogy mennyi ideig tartott a tengeren való átkelésük, Yale kisasszony tragikus hangon azt válaszolta:

— Tíz évig!

Margit résztvevő mosollyal tekintett rá s helyreigazitólag tette hozzá:

— Csakugyan olyan hosszúnak tűnt ez az átkelés, mintha tíz évig tartott volna. Nagyon erős szelek jártak, s azt hiszem, az egyik gépnek valami baja történt. Szereti a tengeri utat, Briggs úr?

Briggs úr részletes előadásban fejtette ki, hogy szeret tengeren utazni; aztán különben is, az ember mindent tud élvezni, ha figyelmet fordít az illető dologra, s végül, hogy kötelességünk, legfőbb kötelességünk az életet átélvezni.

— Kivéve az olyan alkalmakkor, amilyen a mostani, — tette hozzá udvariasan, — amikor az öröm annyira kikerülhetetlen és nyilvánvaló, hogy nem is nevezhető kötelességnek. — Ez a megjegyzés azonban eltévesztette hatását.

Most Newcome indított meg egy vitát, a stoicizmust védelmezve a hedonizmus ellen, mely utóbbinak Armstrong kelt pártjára; Daisy roppant ügyességgel szökelt hol az egyik, hol a másik táborba, míg Margit, Yale kisasszony legnagyobb ámulatára, részben Armstrongnak adott igazat. Újból és újból feltódult a kérdés Yale kisasszony agyában: »Ráismertek-e?« Főleg Armstrongra gyanakodott, s szeme szögletéből mindig figyelte őt, s minden pillantását, minden hanglejtését és mozdulatát tanulmányozta; iparko-

dott a gondolatait kiolvasni mindabból, amit mondott és amit nem mondott. Alkalmadtán kutató tekintetét Newcomera is rávetette, de az olyan nyugodt derűt mutatott s annyira beszédes volt, hogy egyáltalában nem adott aggodalomra okot. Itt-ott az asztalfőn ülő tiszteletes úr tett egy-egy olyan megjegyzést, ami a Yale kisasszony gondolatainak kényes pontját látszott érinteni, s akkor hirtelen ijedtséggel vette őt szemügyre.

De nem, hisz ő oly szelíd nyugalommal ült ott, mint egy hindu-bálvány; az ő jóindulatú megjegyzései minden maliciózus szándék nélkül érintettek érzékeny és érzéketlen pontokat egyaránt.

Briggsné semmit sem sejtett, azt meg lehetett állapítani abból, ahogy Margitot szemlélte. Nem volt ebben nyoma sem a gyanakvásnak, hanem bizonyos elismerés, legfeljebb egy kis aggodalom aziránt, hogy a leány nem fog-e túlságosan vonzónak bizonyulni.

Daisyt láthatólag hatalmaiba ejtette a Margit iránt hirtelen fakadt és növekvő vonzalom és csodálat. Elismerő tetszéssel hallgatta Margit beszédét és épp ily elismeréssel tanulmányozta szépségét, arcának a beszélgetés alatt hol tüzesre, hol sápadtra váltakozó színét, dús haját, öltözékének nyugodt eleganciáját.

És Yale kisasszony is nézte őt, fájó részvétellel látva küzdelmét, amint itt ült, körülvéve mindazokkal, akiket keserű leányságának szörnyű krízise előtt is ismert, s együtt egy asztalnál gyermekével, annak apjával, ismeretlenül és idegenül.

Rettentő ebéd volt, legalább is kettőjük számára, amely azonban bősége és körülményessége dacára is szerencsére már vége felé húzódott. Végre is Briggsné felállt, hátrátolva székiét, s a hölgyek átvonultak a haliba, otthagya az urakat dohányozni. A fölszabadulásnak egy jóleső érzésével hallotta a két hölgy az ajtót maga mögött becsukódni. Ha csak egy pillanatra szólt is a föllélegzés, ez is volt valami.

A hölgyek elszéledtek a kellemes hallban. Daisy Margit közelében maradt, hogy gyönyörködhessek benne, míg Briggsné helyet készített a feketekávé számára; Yale kisasszony pedig arra gondolt, hogy most egy kicsit meg fog szökni. Dolly egy könyvvel nesztelenül a lépcső alatti sarokba vonult, remélve, hogy ott nem lesz szem előtt, de terve meghiúsult.

— Most pedig Dolly, — mondta Briggsné, — itt van a cukorporciód. Jöjj és vedd el, kedvesem. A leányka lecsúszott a székből és előrejött.

— Nesze, aztán mosd meg jól a fogadat, — folytatta a hölgy, — aztán pedig aludni!

Margit összerezte. Azt tervezte, hogy ő is a sarokba ül, a gyermekhez s folytatja szíveinek meghódítását.

— MÉR ilyen korán? — kérdezte önkéntelenül.

— Kedves Yale doktor, ne forgassa fel a kis lány jó szokásait. Nagyon kedves öntől, de ez az én dolgom.

— De olyan jó volna, ha még velünk maradhatna. — Úgy látszott, hogy Margit nem tudja elviselni, hogy a kis arcoska szomorú legyen, vagy hogy eltűnjék közülök. Briggsné udvariasan mosolygott, de szilárd maradt.

— Oh lássa, ön nem anya, — felelte, — s így nem tudhatja a gyermek javát, nekünk nagyoknak sosem szabad ezt szem elől tévesztenünk.

Yale kisasszony előrehajolt, hogy mintegy védelmezze Margitot egy fájó ütés ellen.

— Jer ide, Laura! Dollynak nem fog ártani, ha egy kissé tovább marad fenn. Ez ma kivételes alkalom. Gyere csak Dorottya, nem volna kedved kissé tovább fennmaradni, csak éppen ma este?

Dorottya kisasszony nagyon meg volt a helyzettel elé-

gedve. Csábító volt a kilátás, hogy még tovább fennmaradhasson, de az is csábító volt, hogy megmutathassa, hogy ő milyen nemesen erkölcsös. Az egyik néniről a másikra tekintett, aztán nyugodtan kijelentette:

— Aludni megyek. Akkor is idejében mentem volna, ha nem is szóltak volna. És én bizony le tudok vetközni egy perc alatt, ha nem kell megmosakodnom.

— Jó kis lány vagy! — jelentette ki Briggsné. — Hívhatod Elizát, hogy segítsen neked.

— Engedje meg, hogy én segítek neki! — szólt most Margit előlépve. — Én felmegyek vele, olyan kedvem volna.

— Semmi esetre sem, — ellenkezett Briggsné. — Ez teljesen fölösleges.

— Nekem nincs szükségem; Senkire, — jelentette ki a lépcsőről fölényesen a kis hölgy. — Én magam is le tudok vetközni.

— De azért nem bánnád, ha Margit most az egyszer veled menne? — Fialat lányja a lépcső alján állva nézett fel rá, s iparkodott erőt venni hangján, hogy az nyugodtan és biztosan csengjen; Dolly kisasszony pedig kegyesen engedett a kérésnek.

— Oh igen, jöhetsz, ha éppen kedved tartja. — Evvel lassan felfelé indult a lépcsőkön.

Yale kisasszony, aki eddig téován járkált föl-alá, most előrejött, hogy felkísérje őket, de Margit odasúgott neki:

— Most ne, drágám, kérlek, egyedül akarok vele lenni! — és visszatartotta őt. Yale kisasszony bólintott és lent maradt, csak tekintetével kísérte a fölfelé haladókat. Briggsné a kávéját kavarta.

— Nos Mary, örvendek, hogy annyi sikertelenség után végül is két pártfogottaddal ilyen szép eredményeid vannak. Bár Dolly még fiatal arra, hogy sikerültek legyen nevezhető, — tette aztán hozzá.

— Ugyan mama, — ellenkezett most Daisy, aki Yale kisasszonyt egy karosszékbe vonta s odaült melléje a szék karjára. — Biztosíthatlak, hogy az a kis lengyel muzsikus nagyon érdekes fiú volt, meg az a kis lány is, aki meg volt győződve arról, hogy ő tud festeni.

— Pedig nem tudott. Anyádnak igaza van, Daisy. Nagyon sok rossz fogást tettem. De ez a két teremtés kárpótol mindenért. Már Margit egymagában is!

— Igaza van! Én elragadónak találok. És roppantul vonzódom hozzá. Nem csodálom, hogy olyan büszke rá, Mary néni. De azért nem látszik olyan boldognak, mint amilyennek lennie kellene, legalább is ma este nem.

Yale kisasszony kiegyenesedett és derűsnek igyekezett látszani.

— Igazán nem? — kérdezte. — Pedig ugyancsak annak kellene lennem! — mondta és nevetni próbált, ami kissé kesernyésen sikerült.

— Mary néni biztosan fáradt, Daisy, — szólt most közbe anyja. — Mindketten nagyon fáradtak. Ez az ut ide fel nagyon fárasztó, majd mindnyájan korán lefekszünk.

— Nem hiszem, hogy Yale doktor fáradt lenne, — erősködött a leány. — Sohse láttam még ilyen pompás teremtést.

— Nagyon művelt fiatal hölgy, ez tagadhatatlan, — mondta anyja beleegyezőleg. — Nem kell elfelejtened drágám, hogy ő már igen sok tapasztalatot szerzett.

— Akklor szeretném, ha én is bírnék az ő tapasztalataival, — veté ellen Daisy.

— Lesz még erre idő, gyermek, még nagyon fiatal vagy.

Amire Yale kisasszony sietett közbevágni:

— Csak olyan, mint Margit!

— Jő, jó, Mary, de mégsem lehet a kettőt összehason-

lítani. Tudod, hogy Daisyt mennyire megvédtük mindentől. Hiszen mindenesetre te is megtettél mindent Margit érdekében, amit tehetél, és amit tettél, nagyon jól is tetted; de ő mégis tizenhét éves volt már, miikor magadhoz vetted, ugyebár?

— Körülbelül, — mondta barátnője.

— És a jellem sokszor már teljesen kifejlődött ebben a korban, — folytatta Briggsné. Gondolatában hirtelen fölmerült az a közmondás, hogy »kutyából nem lesz szalonna«, valamint az a gyümölcsstermelési probléma a fügével és bogáncscsal, melyet Mr. Burbanknak, a híres kertésznek sem sikerült megoldani, de a viláért sem akarta Yale kisasszonyt megbántani, és Margit nem is tűnt fel neki olyannak, akit akár a növény, akár az állatvilágból vett példákhoz lehetett volna hasonlítani.

Daisy még mindig melegen védelmezte az ügyet.

— Akkor nagyon is jó irányban volt már kiformalódva a jelleme. Én nagyszerűnek találom őt. Tudja, Mary néni, én valósággal beleszerettem.

Yale kisasszony hálásan megcsókolta Daisyt:

— Te nagyon jó gyermek vagy, Daisy, mindig is az voltál. Gondoltam, hogy Margit fog neked tetszeni, és tudom, hogy te is tetszel neki.

Daisy fölkelte helyéről s ide-oda röpködött a szobában az ablak s ajtó közt.

— Menjünk ki egy kissé a terraszra, — javasolta.

— Éppen most jön fel a hold, nagyon kellemes lesz odakinn.

— Akkor végy kendőt, — sürgette anyja. — És hozz egyet számomra és Mary néni számára is. Ott vannak jobbra az ablakülésen.

Yale kisasszony szavába vágott:

— Számomra ne, kedvesem, — mondta. — Menjetez ti csak ki, én inkább még egy csésze Kávét iszom. Közönöm Laura, majd töltek magamnak, bízd csak rám, ti csak menjetez! — Feltette a kendőt Briggsné vállára és becsukta utánuk az ajtót.

— Csakhogy már lélegzethez jutok! — mondta megkönnyebbülve, miközben gépies pontossággal kavarta kávéját. — Most aztán ráérek szegény Margittal is törődni, éppen itt az ideje! — Letette kávéscsészéjét a kandalló párkányára, s gyors, de nesztelen léptekkel a lépcső felé indult, de egy felülről jövő lágy hang megállította; egyszerű, édes zene volt, mélyzengésű és gyengéd, egy anya dúdolása gyermeke ágyánál. Yale kisasszony szemébe könnyek szöktek: — Oh a szegény teremtés! — mormogta.

— Úgy látom, hogy még sokkal jobban szenved, ha a gyermekkel együtt van, mintha nem látja!

A helyzet csakugyan nehéz volt. Margit fölment a gyermekkel, aki nagyon nyugodtnak mutatkozott, s anyjának igyekezetét, hogy a vetkőzésben segítségére legyen, bizonyos fölényességgel utasította vissza. Barátságosan, de határozottan jelentette ki:

— Magam is meg tudom csinálni. Nekem semmihez sém kell segítség. Hiszen emlékszel, hogy már öt éves koroimban be meg kitudtam a hátulgombolós ruhámat gombolni.

Anyja tehát nem tehetett egyebet, leült és mohón nézte a gyermeket; gyönyörködött a nyúlánk, ruganyos kis alakban, a csinos ruhácskában, melyet a gyermek oly ügyesen vetett le és helyezett el a széken, de a gyermeknek látható igyekezete, hogy nagyon gyorsan ágyba jusson, nem találkozott helyeslésével.

— Így ni! — mondta Dolly kisasszony, begombolatlan hálóköntösében az ágyba ugorva. — Már fekszem is, és nem telt bele két perc sem, úgy-e?

Két perc és öt másodperc múlt el a parányi kis

órán, melyet Margit hozott neki, s melyet most ünnepélyesen felhúzott, gyönyörködve az óra halk ketyegésében. Anyja megmutatta, hogy kell megigazítani, ha esetleg megállna.

— De hozzá kell szoknod, hogy rendszeresen húzd fel, drágám, vagy minden este, vagy minden reggel, inkább a reggelt ajánlom.

— Miért?

— Mert körülbelül mindig egyidőben kelünk fel, el- lenben sokkal egyenlőtlenebbül fekszünk le, bár te elég rendszeren fekszel le, ugye, kincsem? S azért este is felhúzhatod, talán jobban eszedbe fog jutni, mikor leteszed.

— Jaj, majd elfelejtettem! — kiáltott a gyermek, ismét kiugorva az ágyból. — Briggsné imát szokott velem mondatni, most is kell?

Margit mosolygott.

— Talán jó lesz kicsikém, mindaddig, amíg házában tartózkodunk. Mi az, a Miatyánk?

— Az is, és még egy másik, egy rövid, amely így kezdődik: »Ha este lefekszem.« Mindkettőt elmondhatom. — Dolly mindkét imát tiszta kiejtéssel és jó hangsúllyal mondta el s látszott, hogy nagyon büszke tudományára; anyja meghatva hallgatta s közelállt a síráshoz. Annyit szeretett volna gyermekéért tenni, annyit mind e hosszú év alatt, s mindeddig nem volt idő arra, hogy érezhesse, hogy a gyermek az övé. Még most is csak mint testvér szerepelhetett a gyermek előtt.

— Én beteg voltam ám, — kockáztatta most meg Dolly, míg újból elhelyezkedett ágyacskájában. — Nagyon beteg voltam. Úgy hogy ide hozatták Newcome doktort.

— Csakugyan, drágám? Ez kedves volt tőlük. Mi bajod volt kicsikém? És soká tartott? Fájdalmaid is voltak'-'

— Oh nem volt veszélyes a dolog, — mondta a gyermek komolyan. — Azt hitték, hogy veszélyessé fog kifejlődni, de nem. Csak bárányhimlő volt. Nézd ezt a himlőhelyet, ez mindig meg fog látszani! Az egyik halántékánál felemelte a haját és egy kis fehér foltocskát mutatott, — Newcome doktor nagyon kedves volt, — folytatta. — Nagyon szeretem őt.

— Én is, mert meggyógyított téged, drága Dorotheám.

— Ő azt mondta, hogy már okvetlenül jobban leszek, — folytatta a kis lány, — de Briggsné nem engedte őt elmenni. Nagyon félt, hogy utóbb mégis veszélyesre fordul a dolog.

Margit megfogta az egyik kis kezecskét és megcsókolta.

— Örülök, hogy nem úgy történt, kicsikém, — mondta.

— Végtelenül örülök.

— Most azonban aludnom kell, — jelentette ki a gyermeki jószág e kis mintaképe s behunyta hosszú pillájú szemecskéit.

Margitnak nehezeére esett, hogy ne tartsa még ébren a drága kis jószágot. De uralkodott magán s csendesen ülve maradt, mohó tekintettel szemlélve az élénk arcocskát, amely ismét barna és egészséges színű volt a kiállott betegség dacára, aztán lágy alt hangján egy német altatódalba kezdett.

— Ez szép volt, — mondta Dolly felnyitva rá szemét, aztán hirtelen ismét becsukva. — Még énekelj valamit.

És Margit tovább is ott ült az ágnál mozdulatlanul, nézve a gyermeket, s erőt véve magán, hogy ne gondoljon azokra a megpróbáltatásokra, melyek rá odalent várakoztak. Szeme a nyugodt gyermekarcra pihent s szívének terhet a dal bájos melódiája könnyítette kissé. Egyszerre meghallotta Yale kisasszony lépteit odakünn, nesztelenül felkelt s ujját ajkára téve, kiment hozzá.

— Két perc alatt az ágyban volt, s úgy alszik, mint egy

kis mormota, — mondta diadalmasan. — Szerettem volna még egy kicsit ébrentartani, de nem lehetett. Oh, oly édes az én kicsikétől!

Yale kisasszony szórakozottan hallgatta. Arca feldúlt és aggodalmas volt.

— Nagyon kedves gyermek, — mondta, — de én most csak maga miatt aggódom. Annyira meg vagyok zavarodva, hogy gondolkozni sem tudok. Milyen ürüggyel távozhatnánk mi innen? Én persze nem is álmodtam arról, hogy ő itt lehessen. Borzasztó helyzet!

Margit csendesen becsukta Dolly hálószobájának az ajtaját, s mindketten a lépcső felé indultak.

— Ez csakugyan sokkal több, mint amire el voltam készülve, — mondta most Margit. — De most megint le kell mennünk, ugyebár?

— Még nem kell, várjunk! Laura és Daisy kimentek, a férfiak pedig még nem jöttek elő az ebédlőből. Hála Istennek, hogy ez a Briggs Edward olyan lassú! Gyerünk ide az én szobámba egy pillanatra. — Yale kisasszony behúta magával Margitot s becsukta az ajtót. — Én mindent elkövettem, hogy feljöjjenek s elmondják mindent még ebéd előtt. Borzasztó volt azt látnom, amint minden előzetes intés nélkül lejött.

Margit mosolygott s finom fejét büszkén emelte fel:

— Mindegy, akár most, akár később, — mondta. — És igazán úgy veszem észre, hogy nem ismert meg.

— Oh én biztos vagyok ebben, sőt egyikük sem ismerte meg. De ez mégis egy rettenetes játék, egy lehetetlenül ferde helyzet! Természetesen mihamarabb el kell mennünk, de bevallom, hogy nem tudom kieszelni, hogy mi-kép. Különösen azok után, hogy ilyen kedvesek voltak Dollyval. És Daisy valósággal magába szeretett, tudtam, hogy így lesz. Daisy egy nagyon kedves teremtés.

— Nagyon édes leány, — mondta Margit őszintén. — Egy bájos, szeretetreméltó egyéniség. Nagyon vonzódok hozzá. ... Talán ezek a férfiak hamarosan elmennek, — jutott most hirtelen eszébe.

Yale kisasszony rázta a fejét.

— Newcome doktort erőszakkal hozták fel, hogy Dollyt meggyógyítsa, s most már itt tölti szünidejét. Ami pedig amazt illeti, — látszott hogy nem szívesen ejti ki a nevét, — szégyenlem megmondani, de úgy van, hogy barátnóm az utóbbi tíz év alatt a sarkában volt, hogy elvegye Daisyt.

— Ezt a gyermeket! — Margit arca kipirosodott.

— Gyermek? Idősebb mint maga! — Yale kisasszony a legmélyebb részvétellel nézte Margitot s szeretete volna tudni, hogy mi megy végbe lelkében.

— Nálamnál egy nő sem idősebb, — mondta Margit ünnepélyes komolysággal. Aztán egy kis szünet után hozzátette. — Ön ezt bizonyára meg fogja akadályozni, ön ezt megteheti!

— Nem tudom, hogy hogyan, — mondta Yale kisasszony lassan. — Ők mindketten szívesen vennék őt, tudniillik az anyát és az apát értem.

— És Daisy szereti őt? — kérdezte Margit, fejét félrefordítva.

— Oh, ő udvarol Daisynek. Minden nőnek udvarol, aki a kezeügyébe esik. Ez az ő modora. És Daisy egy ostoba szegény gyermek. Sohasem engedték, hogy bármit is megtudjon. Ő csakugyan azt gondolhatja, hogy Armstrong komolyan szerelmes belé. Aztán Daisy férjhezmenésének is itt az ideje, a szülői is ilyen módon befolyásolják, lassan-lassan hozzászokik a gondolathoz, attól félek, hogy a dolog már folyamatban van, ha Laurának sikerült a férfit megnyernie. Mert voltaképen nincs rá semmi ok,

hogy megnősüljön, hacsak véletlenül neki kedve nem szotytyant erre.

Margit komolyan mérlegelni látszott valamit.

— Gondolja, hogy Daisy szereti őt? — kérdezte újbóli nyugodt hangon.

— Oh ezt igazán nem tudom, — felelte Yale kisasszony, aki nagyon rosszul érezte magát. — Reményilem, hogy nem. Legföljebb képzeli. Mit tud egy ilyenfajta leány?

— És vajjon boldog tudna lenni vele? — folytatta Margit komolyan a kérdést.

— Bqldog! — tört ki most Yale kisasszony. — Boldog ezzel az emberrel? Ugyan, hisz egy év alatt tönkretenné az egészségét, megbontaná lelki nyugalmát, és összetörné a szikét. De gyermek, én most csak magára gondolok. És én sokkal jobban meg vagyok zavarodva, semhogy tisztán tudnék gondolkozni. Hogy tudnánk mi ebből a dologból leggyorsabban, s emellett illendő módon kilábolni; erre feljelen nekem.

Margit hirtelen felállt.

— Én maradni akarok.

Maradni! Itt! Ezzel az emberrel együtt? — Yale kisasszony megrettent.

— Nem fogja ennek az édes teremtésnek az életét elrontani, amennyire csak megakadályozhatom.

— Mit tehet érte, Margit? El nem mesélhet neki mindent, az bizonyos.

— Nem, amíg más eszközeim is vannak.

— De gyermekem, hisz ezt nem bírja ki. Minden pillanatban felismerhetik! Ez roppant kockázatos. És nagyon megerőltető!

— De a cél megéri a fáradságot! — mondta Yale Margit.

X. FEJEZET.

További fejlemények.

Briggs Edward tiszteletes úr végre elszívta a második vastag szivarját is és befejezte tizenhetedik elbeszélését, amelyet két hallgatója közül az egyik udvarias figyelemmel kísért, míg a másik arcán egy alig visszafojtott türelmetlenség volt észlelhető, de Briggs úr nem volt túlságosan érzékeny. Végre is kedélyes csuklás közben felemelkedett, s az urak is átjöttek a haliba.

— Nagyon pompás, Armstrong, nagyon pompás, — mondta hangosan Briggs úr. — Csakugyan éppen úgy van, ahogy mondja. Jó, jó, de hol van a feketekávé? Ah! Itt vagy, drágám!

Briggsné pontosan megjelent az ajtóban.

— Gyere be, — szolt hátra, — gyere be!

— Igen, mama, — de Daisy még egy pillanatig kint maradt Margittal és Yale kisasszonnyal, akik a külső lépcsőn jöttek volt le, aztán nélkülök belépett a haliba. — Ők még egy kicsit kint akarnak maradni, — mondta anyjának.

— Nagyon helyes, ne zaklasd őket. Mindenkinek szabadságában áll azt tenni itt, ami neki tetszik.

Briggsné odaült a kis asztalhoz; eloltotta a spirituszlámpát és kávé tölött a gőzölgő kannából.

Férje a kandallónál állt, s azzal a megelégedett kifejezéssel nézett maga körül, melyet arca egy-egy jó ebéd elköltése után szokott ölteni, kivéve, ha az ebéd túlságosan jó volt s ő tudta, hogy vetkezett önmaga ellen.

— Gyere Daisy, — folytatta Briggsné, aki úgy trónolt a kávémasina előtt, mintha a masina istennője lenne, — vidd kérlek oda Armstrong doktornak a kávéját. Newcome, szabad kérem, hogy ezt a csészét nyújtsa oda Briggs úrnak? És míg az urak kávéznak, nem zongoráz-

nál egy kicsit, Daisy, csak valami könnyű és víg dolgot. Talán Armstrong is énekel aztán nekünk. Nagyon jól tudta, hogy Armstrong különösen büszke volt szép mély baritonjára, s hogy Daisy kitűnően tudott kísérni.

Aztán egy figyelmes tekintetet vetve Newcomera, aki hamar elkészült kis csészéjével és egy másodikat visszatartott, azt kérdezte tőle, hogy látta-e a »Moderator« legutóbbi cikkét a vivisekcióról. Newcome nem olvasta ugyan a kérdéses cikket s Briggsnének nem is sikerült érdeklődését írni valami nagyon felkelteni, bár a férfi udvariasan és engedelmesen odajött hozzá s néhány percig lapozgatott a folyóiratban.

Aztán odament a zongorához, hol Daisy engedelmesen keresgélte a kották közt és beszélgetni kezdtek, míg Briggsné arra kérte Armstrongot, hogy énekeljen valamit. Armstrong szívesen beleegyezett; biztos pőzban odaállt a zongorához, kifeszítette mellét s nekieresztette hangját, Daisy pedig finoman és simuló alkalmazkodással kísérte őt, míg Newcome a kottát lapozta.

A zeneközben Yale kisasszony is nesztelenül bejött, leült a középső asztalhoz s rosszaló arckifejezéssel vette kezébe az imént emlegetett folyóiratot; nemsokára Margit is bejött s nesztelen lépésekkel a legtávolabbi ablaksarokba tartott, s elhelyezkedett az ablak alatti ülésen.

Newcome, miután az utolsó lapot is átfordította, odament hozzá. A jó Briggs úr is arrafelé vetette tekintetét s szintén odasétált. Armstrong pedig bevégezve mélyen rezgő énekét és Daisynek leadva egy-két olyan bókot, mely ajkáról mindig egész természetszerűen fakadt, ha fiatal nővel volt dolga, minden feltűnés nélkül otthagya a zongorát s beállt harmadiknak a Margit udvarába.

Daisy nem vette észre ezt a bizonyos elpártolást és őszinte kedvességgel ment szintén Margit felé:

— Oh kedves unokatestvérem, hát már bejött? Mert ha maga a Mary néni leánya, úgy bizton az én unokatestvérem! — mondta kedveskedve.

— Nagyon örülök, ha valaki bármilyen alapon is unokatestvérenek nevez, — felelte Margit és helyet csinált neki az ülésen.

Armstrong előrehajolt s meleg, behízelt modorán mondta:

— Szabad ebből azt következtetnem, hogy én is unokatestvéremnek nevezhetem?

Margit elég könnyedén vágott vissza:

— Bevallom, hogy jelenleg csupán Briggs kisasszonyra gondoltam.

— De az embernek több unokatestvére is lehet, — sürgette Armstrong.

— Oh ligen, — vágott közbe szárazon Yale kisasszony. — És minél távolabb állnak, annál több lehet belőlük. — Teljesen biztos volt felőle, hogy Armstrongnak fogalma sem volt róla, hogy kivel beszél, és amint a szép fiatal nőt nézte, aki biztos önuralommal nyugodtan ült helyén és képzeletben összehasonlította azzal a tíz év előtti szeplős kis teremtséssel, azzal az ostoba és ügyetlen, túlfélnék és egyszermind túlmerész gyermekkel, egyszerre megnyugvást kezdett érezni De az aggodalom azért még sem szűnt meg, amint így együtt látta őket.

— Egyesek azonban mégis csak közelebb állnak, — folytatta Armstrong és Margit kedvesen válaszolt:

— Ám vannak olyanok is, kik zárt ajtókat zörgetnek. Azt hiszem, egy estére éppen elég, ha az ember egy unokatestvért adoptál.

— Jó, hogy éppen unokatestvérekről van szó, — mondta most kívülről egy hang, és Daisy az ajtóhoz ugrott és kinyitotta Battelsmith Gerald előtt.

Briggsné kezdte magát rosszul érezni. Miután a kávé-

osztással való szerepe bevégződött és a zene is időelőtt megakadt, újabb eszközök után kellett néznie, hogy a társaságot másképp csoportosítsa. Nem nagyon tetszett neki, hogy a három férfi azzal szórakozott, hogy Yale Mary túlságosan bájos leányával csevegett, míg az ő saját leánya az újonnan érkezett negyedikkel érte be. Gerald jó fiú volt; Briggsné becsülte is őt; de Daisy számára soha, soha sem tartotta volna megfelelőnek.

Felkelt és kedvesen mondta:

— Miért ülünk mindnyájan idebent ezen a gyönyörű estén? Ha a mi kedves vendégeink nem fáradtak, akkor ajánlanám, hogy menjünk a kis filagóriához a dombra, csak néhány lépés az egész. Ritkán van ilyen szép világos este, mint a mai, a holdfény gyönyörűen megvilágítja az egész völgyet.

A tervet tetszéssel fogadták. Armstrong mosolyogva állott fel s karját nyújtva mondta:

— Kitűnő eszme, megengedi Yale kisasszony, hogy ezt a különlegesen szép holdfényt én mutassam meg önnek?

Yale Mary kisasszony azonban, aki éppen akkor lépett Margithoz, most hirtelen elfogadta Armstrong karját.

— Köszönöm, — mondta. — Ön igazán nagyon kedves, — és ezzel kiment vele az ajtón.

Newcome és Gerald jóízűen nevettek.

— Azt hiszem, majd visszafizet ezért legközelebb, — vélte az utóbbi. — Gyere, Daisy.

— Daisy, a kendőmet! — kiáltott Briggsné. — És kedves Gerald öcsém, gyere egy szóra! — Lefülete a fiút, míg Newcome hozta a kendőt, Daisy pedig kissé kellemetlenül érintve, leült Margit mellé.

— Egy lépést sem megyek addig, míg mindnyájan nem megyünk, — jelentette ki.

De Margit arra kérte, hogy mentse fel ettől.

— Kérem, menjenek ki mindnyájan, — mondta. — Én csakugyan kissé fáradt vagyok, és reményelem, hogy majd holnap meglátom a holdat.

— Mi mindenesetre önnel maradunk, kedves hölgyem, — mondta a házigazda udvariasan.

— Ne, ne, papa, gyere inkább ki. Ő jobb szeretne egyedül lenni és pihenni, én értem őt. Gyerünk ki mindnyájan. — És Daisy megfogta apját és Newcomet s kifelé irányította őket, anyja követte őt a tanácstalan Geraldal.

A helyzet nem úgy alakult, ahogy Briggsné legjobban szerette volna, de azért mégis jobb volt, mint az imént.

Margit egyedül maradt. Egy darabig teljesen mozdulatlanul ült a sarokban. Kifejlesztett akaratereje, és szellemének ritka élénksége mellett képes volt arra is, hogy teljesen nyugodtan és mozdulatlanul tudjon maradni, s ilyenkor szoborszerű nyugalommal ült, erőteljes, formás kezét ölében pihentetve.

Kis idő múlva felállt s a lépcső felé indult, aztán mintha hirtelen eszébe jutott volna valami, megállt, gondolkozva ráta a fejéi; s visszafordult.

Ezúttal a kandalló elé ült, a kialvóban levő tűzhöz, s belebámult a sötétvörösén izzó parázsba, melynek lágy suszorgásába belevegyült a szélnek kintről jövő zúgása, amint a kert fenyői közt játszott.

Margit nyugodtan ült, de agyában izgatottan hajszolták egymást a gondolatok, s majd az egyik, majd a másik tolakodott előtérbe. Most édes kis lányára, Dollyra gondolt, s nagy megkönnyebbülést érzett arra a gondolatra, hogy most már végre együtt maradhatnak. A gyermek eddigi fejlődése és élete úgyszólván csak egyes képekben élt az emlékezetében; s most felelevenedett képzeletében

az a gyönyörűség, amit érzett, amint évenként hosszú távollét után újból viszontláthatta gyermekét, s annak fejlődésében és növényében gyönyörködhetett; ám feltámadtak a szomorú emlékek is: a válás égető fájdalma és a hosszú vágyakozással teli hónapok keserősége. Az együttlét boldogságát mindig beárnyékolta a közeli válás gondolata, s ez az árnyék a napok multával nőttön-nőtt. Most végre bizonyos megnyugvással gondolhatott az együttmaradásra. Itthon voltak a hazájukban s végrevalahára együttmaradhettek. Micsoda megkönnyebbülés! Egy másik gondolat azonban még mindig zaklatta. Még mindig nem szerepelhetett igazi minőségében mint gyermekének anyja. Szerethette a gyermeket, arra is volt mód, hogy ő is viszont megnyerje a gyermek vonzalmát, de igényt még mindig nem tarthatott arra, ami pedig jogosan megillette volna. Dorottya árvának tartotta magát, néha-néha beszélt is erről, s ilyenkor anyja kínosan érezte annak súlyát, hogy nem nevezheti sajátjának a gyermeket. Most ismét azon töprengett, hogy nem lehetne-e ezen a helyzeten változtatni és sorra fontolóra vette ismét az okokat, melyeket már annyiszor latolgatott, hogy vajjon csakugyan szükséges-e a jövőben is az eddigi módszerhez ragaszkodnia? Mélyet sóhajtott s ebben a sóhajban kifejezésre jutott a szomorú kénytelenségnek az elismerése, mely őt továbbra is lenyűgözte.

— Miért akarok a szenvedéstől menekülni? — kérdezte önmagától szomorú mosollyal. — Megérdelem. Akármint van is, a fő az, hogy a gyermek nálam van.

A Briggsékkal való találkozásra már előkészítette volt magát s amint látta, hogy azok mily szívesen fogadják őt, teljes biztonságban érezte magát. A külföldön töltött hosszú évek, az idegen nyelvekben való jártassága és gazdag tapasztalatai segítették őt abban, hogy megvédje inokognitóját. Nagy fáradságot vett magának még hangja trainírozására is, mert a hang árulóvá válhatik akkor is, amikor a szemek hibáznak, és hangjának a gondos kiejtésével elérte azt, hogy egykori pongyola, parasztos és orrhangú beszédének nyoma sem maradt.

Tökéletes átváltozása a biztosság tudatával töltötte el, ekkor hirtelen eszébe jutott az a rettenetes pillanat, amikor a lépcsőn állva, néhány lépésnyire magától megpillantotta Armstrong Richárdot. Küzdelmes éveinek minden megpróbáltatása és kemény erőfeszítése segíthette csak őt e pillanatban. Csak az érzelmei fölött való hirtelen uralom, minden szellemi képességének koncentrációja, és fegyelmezett agyának és idegeinek villámgyors engedelmissége tették őt képessé nyugalmanak megőrzésére. De azért most is remegett, ha a borzasztó pillanatra visszagondolt. A férfi nem ismerte őt fel, efelől bizonyos volt. Tekintetük újból és újból találkozott; Margité nyílt és nyugodt volt, inkább udvariasságot, mint szívélyességet fejezett ki; a férfi ugyanazzal a bámuló meleg, átható pillantással tekintett rá, amelyre oly jól emlékezett, s melyet egykor oly ellenállhatatlannak talált. A felismerésnek azonban a szikrája sem volt ebben a pillantásban. Margit nem is érzett féltelmet e tekintet hatása alatt, inkább ellenszenvet.

Gerald egyáltalában nem volt aggodalmakeltő, erről együttes jövetelük alkalmával győződött meg. De vajjon Newcome? Megismert-e vagy sem? Nagyon udvariasnak mutatkozott és csupa érdeklődés és elismerés volt Margit jelenlegi pozíciója és munkája iránt, anélkül, hogy a legcsekélyebb jelét is adta volna, hogy többet is tud. De mindennek dacára, vajjon nem tudott-e többet?

Aztán Daisy foglalta le gondolatait; ez az édes, szép bostoni leány, akit bár kissé agyonneveltek, mégis természetes maradt; és főleg bájosan egyszerű és leányos minden szavában és mozdulatában, akire jó volt ránézni és

akiben hinni és bízni lehetett. Daisy olyan vonzónak tűnt föl Margit szemében, mint aki bárkinek bizalmára méltó és valóságos borzalmat érzett arra a gondolatra, hogy Armstrong beválthatná Daisy anyjának reménységét. Az nem jutott eszébe, hogy Armstrong ezt az elmúlt tíz évben bármikor megtehetné volna, ha akarta volna, vagy ha gondolt is erre, azzal cáfolta meg, hogy bizonyára Daisy tartotta őt távol magától mostanig¹.

Itt volt Gerald, ha ő ismerte a leány szívéhez vezető utat, akkor a leány meg volt mentve; és a modern anyáknak már csak korlátolt hatalmuk van gyermekeik kényyszerítésére. De azért egyelőre Margit mégis nyugtalan volt miatta és kész volt őt megvédelmezni.

A Margit mögötti csukott ajtó most kinyílt és Newcome lépett be. Margit annyira el volt merülve gondolataiban, hogy semmit sem hallott; s a férfi egy pillanatra megállt és nézte őt. Aztán betette az ajtót s mikor Margit erre visszafordult, megszólalt:

— Unokanővére egy üzenettel küldött önhöz, Yale doktor. Azt mondja, hogy ön nagyon is fáradt, de túlságosan udvarias, hogy ezt bevallja; s ezért arra kért, hogy mondjam meg önnek, orvosi rendeletképen, ha úgy tetszik, hogy ne várjon tovább ránk, hanem menjen aludni. Margit az örömtől elpirult.

— Milyen kedves tőle! — kiáltotta. — Milyen drága, gondos gyermek!

Newcome előrejött s egy közelálló karszékbe ereszkedett.

— Daisy kisasszony csakugyan nagyon fiatalnak látszik, — mondta igazat adva Margitnak.

— Oly saép dolog az, — folytatta Margit előbbi gondolatát, — mikor egy fiatal leány természetesen fejlődik, megvéde és megoltalmazva, nagyon tudok gyönyörködni benne.

— És mi van a másik fajtával? Az önével? — kérdezte a férfi.

Margit fölriadt, úgy érezte, hogy lelke legmélyén találták, de látszólag megőrizte nyugalalmát.

— Az enyémmel? A másik fajtával? — Kérdő tekintet vetett rá, de amannak a válasza nagyon megnyugtató volt.

— Igen, a bátor, erős, tettekre hivatott fajtával. Látja, én ugyanazt a mesterséget űzöm, amit ön, s így valamennyire tudom, hogy mennyit kellett dolgoznia, s hogy milyen bátorságra volt szüksége, míg idejutott. Nincs olyan férfi közöltünk, aki ne lehetne büszke az ön sikerére, laz Ön korában.

— Oh, ezt érti? — Önkéntelenül is egy kis megkönnyebbülés volt a hangjában, amelyet a lekicsinylés egy árnyalatával iparkodott leplezni.

— Igen, ezt értettem. És ne iparkodjék ezt lebecsülni, erre ön túlságos becsületes.

— Nem hinném, hogy lebecsüljem eredményeimet, — mondta a leány nagyon komolyan. — Én erősen dolgoztam, de mindennek dacára én őszintén tudok gyönyörködni abban a bizonyos leányos bájosságban! A férfi megértően bólintott.

— Igen, de egyszerre csak egy irányban lehet fejlődni. A boncolóterem és a kórházak elveszik a gyermeki naivitást úgy a lányoktól, mint a fiúktól, ebben nincs különbség.

— Igaz, — mondta a leány elgondolkozva s a hamvadó parázsba nézett.

A férfi pedig őt nézte, miközben folytatta.

— De van kárpótlás is érte, ugyebár? Én nem szeretnék újból az lenni, ami tizenhatéves koromban voltam. És ön?

Margit keze, az, melyet a férfi nem láthatott, görcsösen rándult össze, de arca nyugodt maradt, miközben megjegyezte:

— Isten ments!

— Igaza van, — mondta helyeslőleg a férfi, — jön most sokkal értékesebb, mint amilyen akkor volt.

Ezzel a megjegyzéssel épp oly nyugodtan kellett szembenézni, mint a többiekkel. Nyílt és kérdő szemekkel tekintett a férfitra:

— Honnan tudja?

De ő elég könnyedén válaszolt.

— Mindenki értékesebbé válik az évekkel, hacsak nem együgyű. Amikor a mi kis nagyanyáink tizenhatéves korukban férjhezmentek, még csak félig voltak érettek, mint aféle kis zöldség. Kinek kell a zöldség!

— A fiúk is hasonlóak voltak hozzájuk, — tette hozzá a leány.

— Igen, és volt is aztán elég bajuk. A férfiak várhatnak, ez az én véleményem.

Elhallgattak. A leány kellemetlenül érezte magát, érezte, hogy kell valamit mondani. Visszatért az előbbi témára.

— Miért nem veszik el a férfiak, azaz valamelyik! férfi, hogy történhetik az, hogy egy olyan édes leány, mint Briggs Daisy, nem megy férjhez?

— Sok ilyen édes leány van Bostonban, mint ő, — veté oda könnyedén a férfi.

— A leány nem vette figyelembe ezt 'a megjegyzést és a maga részéről folytatta:

— Talán nem akar férjhezmenni?

— Sok leány nem akar férjhezmenni; különösen Bostonban, — ismerte el Newcome.

— Ön egy kissé kritikusnak látszik.

— A kritika sokszor nagyon hasznos dolog. De egész komolyan, Yale doktor, ön fáradtnak látszik, még egy orvos is észreveheti ezt. Miért nem fogadja meg a Daisy kisasszony által nyújtott előnyt, és miért nem megy aludni?

Margit nem mutatta jelét, hogy megadja magát, hanem inkább vitára készen kérdezte:

— Miért, talán fáradtnak látszottam az ebédnél?

— Azt akarja, hogy most felálljak, összeüsse a sarkamat és teljes hosszúságomban meghajolva, egy hosszú bókot mondjak? Az ebédnél ön csillogó meghazudtolása volt annak a hülyeségnek, hogy a nőknek nincs érzékük a humor iránt és nem tudnak egy történetet sem elmondani. Azonban vannak olyan természetek, melyek akkor sziporkáznak, mikor fáradtak, vagy túl vannak izgatva.

— Erős megfigyelőnek látszik! — mondta a leány, s ő is figyelmesen nézte a férfi kellemes, erőt kifejező arcát.

— Igen, kell, hogy ilyen legyek, amint tudhatja, ön hosszú utat tett, sok új arcot látott, meg régieket is, — tette hozzá mosolyogva.

Margit most nem nézett rá, hanem hűvösen kérdezte:

— Melyek a régiek? — és visszafojtott lélegzettel várta a feleletet.

— Nos, én nem akarok nyers lenni, — mondta megnyugtatólag, — de Daisy kisasszony arca mégis mindenestre más, mint az édes anyjáé.

— Oh igen! — Megkönnyebbülten fellélegzett és szájához tette kezét, mintha egy ásitást akarna elpálástolni.

— Nem volna jó, ha mégis fölmenne, mielőtt még visszajönnek? — sürgette ismét a férfi.

— Ön igazán nem nagyon udvarias. Minden lehető elkövet, hogy megszabaduljon tőlem!

— Jó, vegye így, ha tetszik!

— Nem akarok menni! — mondta Margit mosolyogva.

— Mégis csak asszony, habár doktor is! Ő is mosolygott kellemes, megértő mosolyával.

— Nos, ön talán nem' férfi, bárha doktor is? — vágott vissza Margit.

— Miért ne?

— És miért ne lenne, mellékesen, vagy csupán az?

— Vagy mindakettő! — fűzte tovább a férfi nevetve.

— Ez számomra már nagyon magas kezd lenni. Ah, itt van Armstrong! — És magában megjegyezte: — Cseppet sem csodálkozom rajta.

Armstrong ellenben meglepettnek látszott, hogy Newcome ott találta, s ez a meglepetés nem volt neki nagyon kellemes.

— A napfényt, úgy látszik, jobb szereted, mint a holdfényt, Newcome, mi? — mondta gúnyosan. — Magam is úgy vagyok vele, Yale kisasszony.

— Az én fényem nagyon gyenge lehet, — felelte Margit, — mert ön állhatatosan összecserél nevelőanyámmal.

— Bocsánatot kérek, Yale doktor. — Jelentőségteljesen meghajolt. — Azaz Yale Margit kisasszony, az orvostudományok doktora.

— Nagyon jól van, Armstrong Richárd úr, az orvostudományok doktora.

— Milyen jól tudja a nevemet, ez igazán hízelgő rám nézve.

— Miért ne? — felelte a leány gyorsan. — Jól ismerem a név.

Armstrong megint meghajolt.

— Valóban, nagyon megtisztel.

Newcome hol az egyikre, hol a másikra tekintett, aztán mosolyogva csóválta a fejét.

— Minél jobban kedveskedik a nő, annál jobban vigyorog a férfi, — idézte valamiből.

Armstrong bosszankodott.

— Téged sem vádolhat senki udvariassággal, Newcome.

— Nem, — mondta Newcome nyugodtan, — nem is teszi senki.

Margit rájuk nézett, mély, figyelő tekintettel; idegei ismét megfeszültek, mióta Armstrong belépett. A másik jelenlétében sokkal nyugodtabbnak érezte volt magát, dacára, hogy az ismételt érintette rejtett gondolatainak legkényesebb pontját. Azért most egy barátságos pillantást vetett rá.

— De azért nem kevésbé szeretik önt; meg vagyok róla győződve.

— És kik azok? — kérdezte Armstrong féltékenyen.

— Természetesen olyan nők, akikben érzés van.

— Oh! — mondta Armstrong megvető kézmozdulattal.

— Kinek kellene ma az érzelmes nők¹?

— Ez nagyon kedves bók, mondhatom, — évődött Newcome. — Mit szól ehhez, Yale doktor?

Margit gondolkodott.

— Azt hiszem, legjobb lesz úgy vennem, amint az önérzetemnek legjobban megfelel, t. i. hogy Armstrong doktornak nem tetszem.

Newcome nevetett.

— Na, most ugyancsak felsültél, Armstrong. Lássuk csak, hogy jutsz ki a csávából?

De amaz nem hagyta magát.

— Egyszerűen kijelentem, hogy válaszom a fogas kérdésre a következő: »Igenis, tetszik.«

— Bravó! — kiáltotta Newcome. — Ügyesen kivágta magát. Hát ehhez mit szól, Yale doktor?

— Semmit, — felelte Margit kissé tartózkodóan.

— De igen, igen, szóljon, — sürgette Armstrong. — Legalább valamennyire méltassa figyelmére!

Newcome hosszú, vékony alakja Jelemelkedett a kar-
székből.

— Befejeztem küldetésemet, — mondta Margithoz for-
dulva. — Megmondjam Daisy kisasszonynak, hogy ön most
távolról sem oly fáradt, mint volt azelőtt?

Margit felmosolygott rá.

— Mondja meg neki, hogy most még sokkal inkább
fáradt vagyok.

— Oh, de kegyetlen! — kiáltotta Armstrong. — De
persze az utazástól olyan fáradt. Engedje meg, hogy ké-
nyelmesebben helyezzem el Üljön ebbe a székbe, ide a
párnába, és tegye a lábát ide, erre a zsámolyra. És most
pihenjen, és engedje meg, hogy én szórakoztassam.

Margit kecsesen fölkel és elfoglalta a följárlott he-
lyet, miközben nyugodtan megjegyezte:

— Ön máris szórakoztat.

Newcome az ajtónál állva, gúnyosan mosolygott,

— Gondoskodtál fényellenzőről is, Armstrong? Én már
csak megint a holdfényvel fogok próbálkozni. — És ezzel
kiment.

Margit nyugodtan és mosolyogva dőlt hátra a pár-
nák közé és arca mitsém árult el a benne viharzó érzé-
sekből. Armstrong gyönyörködve nézte.

— Legyen neki a holdfény, én a napsugárban aka-
rok sütkezéni, — mondta félig tragikus, félig mosolygó
arc kifejezéssel és végigdőlt a kandalló előtti kis díványon.

Margit nézte őt és résen állt. Ez a modor jelenthe-
tett is valamit, meg nem is, a hirtelen ömlengés és a
hódoló csodálat nem hozta, ki sodrából, ezekhez már szokva
volt Margit. Inkább úgy érezte, hogy a régmúlt évek nem
kellemetlen emlékeivel szemben Armstrongnak mostani, kissé
színpadias melegsége és szabados modora bántó ellentétet
képezett. A férfi kissé fáradtnak s olyannak tűnt, mint
akit az élet már valamennyire megviselt; olyan volt mint
egy színész, aki már szinte túlságosan begyakorolta magát
szerepébe. Margitnak csodálkoznia kellett saját magán, s
ezt előtte már más asszonyok is megtették, hogy hogy
érezhetett olyan leküzdhetetlen vonzalmat ez ember iránt
még sivár ifjúságában és akkori tapasztalatlansága mellett
is. Egyszerre erősnek és biztosnak érezte magát ezzel az
emberrel szemben, amint ilyen közletről látta, s a felfede-
zéstől való félelem volt az egyetlen érzelem, melyet a
férfi közvetlen közelsége kiváltott belőle.

— Ön igazán rendkívül bájos, Armstrong doktor, —
kezdte Margit.

— Köszönöm, — szakította boldogan félbe a férfi.

— Korához képest, — fejezte be Margit nyugodtan.

— Veszem észre, hogy hálám kissé korai volt. De
még így módosítva is hálás vagyok, hogy tetszem önnek.

— Ön jól benne lehet a gyakorlatban, hogy üyen jól
csinálja.

— Milyen gyakorlatban? — kérdően tekintett a lányra.

— Nos igen, hogy kanapéken festői pózban heverjen.
Naponkénti rendes szokásom, — mondta a férfi,
— le akarta őt fegyverezni. Aztán a leány arcát vizsgálgatva,
csodálkozva kérdezte: — Hogy vitte ezt véghez?

— Mit?

— Hogy e nehéz tanulmányok elvégzése mellett ilyen
szép tudott maradni?

— Koromhoz képest, ugyebár?

— Én nem módosítom kijelentésemet, — mondta a
férfi megnyugtatólag.

— Az ön rendes szokásaihoz tartozik az is, hogy
ilyen minősítetlen kijelentéseket tesz egy idegennek, akit
egy órá óta ismer?

— Én nem tudom önt idegennek tekinteni, — volt
a felelet.

Margit szíve nyugtalanul kezdett dobogni, de azért nyu-
godtan kérdeztet

— Nem? És miért nem?

A férfi komolyan nézte őt: Mert ön annyira hasonlít
— De annyira.

Szemeik találkoztak. Talán most jön a csapás? Nem;
a férfi szeméből csupán bámulat volt kiolvasható, de nem
felismerés. Nos — hát kihez hasonlítok? A leány vissza-
fojtotta lélegzetét.

— Az ideáalomhoz! — adózott hódolattal Armstrong.
Margit szívből fölnevetett. Képzletében felmerült a
képe egy előkelő származású, sötét arcú olasz fiatal em-
bernek, aki egy nyári estén épp így hevert a lábainál —
de akivel a társalgás egészen más területen folyt. És eszébe
jutott egy kollegája is egy fiatal spanyol s annak finoman
bájos és tökéletes hódolata. Ámbár Armstrong sem volt
híjjával a gyakorlatnak, ezt meg kellett hagyni!

— Ugyan, ugyan, Armstrong doktor! Egy olyan hírt
férfi mint ön — és ideálok! A kelletténél egy parányival
talán (erősebb volt a hangsúly szavain.

— Mit ért azalatt, hogy hírem van? kérdezte Arm-
strong.

De Margit egész kedvesen mondta: — Tudtommal ön
a legkiválóbb nőorvosok egyike Amerikában!

A férfi megkönnyebülten mosolygott: — Oh, ön túlsá-
gosan méltat engem!

— Nem — mondta Margit lassan. — Nem hiszem,
hogy ezt tenném. — De ezúttal hangja egészen nyugodt
volt és nem érzett ki beíőle gúny.

— Amint tetszik, — mondta Armstrong. — De azt ne
gondolja, hogy minden nővel így beszélek.

— Fölteszem önről, — jegyezte meg Margit pajkosan,
— hogy széleskörű tapasztalatai dacára sem volt még
dolga minden nővel.

Armstrongnak éppen nem volt kedvére, hogy csinos nők
gúnyt üzzenek belőle, ehhez nem volt hozzászokva.

— Tapasztalataim? — ismételte kérdőleg.

— Igen, a tapasztalatai. Vagy talán egy kiváló nő-
gyógyásznak nincsenek tapasztalatai a nők körül?

— Hivatásából kifolyólag igen, — vélte Armstrong. —
De ebből semmiesetre sem következik, hogy szívbeli tapasztalatai is legyenek.

Ezt Margit is elismerte: — Nem következik belőle, ez
igaz — de — előfordulhat, hogy a szívbeli tapasztalatok
megelőzhetik amazokat.

— Milyen elragadó ön Yale kisasszony. Minden —
tapasztalatom — mellett sem találkoztam még ilyen szelle-
mességgel — ilyen humorral — vagy ilyen szemekkel!

Margit kissé sajnálni kezdte őt, hogy ilyen rosszul ját-
szotta szerepét és egyenesen szemébe nézve vakmerően vá-
laszolt:

— Biztos vagyok benne, hogy ön már látott ilyen sze-
meket.

— Soha életemben! — ellenkezett Armstrong. — És
ilyen lány és zengzetes hangot sem hallottam még.

Margit ismét kockára tette a sorsot: — Lehetetlen,
hogy ön ne hallott volna már épp ilyen hangot.

— Soha. — Ellenkezett Armstrong. — Lehetséges, hogy
ön ne ismerné hangja különleges szépségét?

Most lépések hallatszottak; a többiek tértek vissza;
Daisy nevetve ajánlkozott, hogy elmegy Gerald lakását me-
nézni és mindjárt szaván is fogták. Anyja utána kiáltott,
hogy a lefekvés ideje már elmúlt, de Yale kisasszony meg-
jegyezte, hogy Daisy bizonyára már elég idős volt arra,
hogy tudja, hogy mikor kell lefeküdni — továbbá, hogy
neki már kétségtelenül meg volt erre a Szükséges kora és
ezzel a kijelentéssel azonnal fel is ment szobájába,

A következő napok nagyon csodálatosan teltek el Margit számára. Napról-napra jobban vonzódott Daisyhez, akinek természetes bájossága és nyugodt modora teljesen lebilincselte.

Margit sok időt töltött együtt Dorottyával is s ezek voltak legboldogabb órái; együtt járták a meredek hegyi utakat s közben földi szedret meg szamócát szedgettek.

A kis Dolly meg Margit, kit a gyermek még mindig csak Idősebb nővérének tekintett, nagyon jól összebarátkoztak: de a kis lány mindig útját látszott vágni annak, hogy szeretetük túlságosan bensőségesse fejlődjék, vagy hogy Margit tekintélyét elismerje. Nehéz lett volna megmondani, hogy mi ment végbe a gyermeki lélekben; de az kétségtelennek látszott, hogy Dollynak határozott véleménye volt arról, hogy mikép kell magát a különböző fokú rokonokkal szemben viselnie.

Egy este Armstrong szobájában kereste fel Newcome barátját, mert sokkal inkább élvezte új benyomásokkal, semhogy aludni tudott volna. Barátja szívesen üdvözölte őt és székét ajánlott neki, de Armstrong félretolta a székét s sokatmondó arckifejezéssel nagyot ütött barátja vállára.

— Istenemre, Newcome — most az egyszer alaposan meg vagyok sebezve!

Newcome egy nem túlságosan lelkes »üm-hm«-mel fevállat dörgölve jegyezte meg: — Én is!

Armstrong hirtelen féltékeny gyanakvással tekintett rá, de fájdalmas arcát látva nevetni kezdett: — Neked öregem látom már csak ilyen módon lehet fájdalmat okozni. De becsületesemre ez a nő egy pompás teremtés!

Newcome egy nem túlságosan lelkes »üm-hm«-mel felezte csak ki hozzájárulását, amely semmikép sem elégitette ki barátját.

— Te öreg jegesmedve! — folytatta. — Mi az ördög van veled? Mindenki azt hihetne, hogy kilencvenöt éves vagy és nem harmincöt. Nem értem, hogy létezhetik olyan férfiak, akik e nőt látva, azonnal belé ne szeressen. Micsoda haj, micsoda színek, — micsoda termet!

— Micsoda ész! Micsoda bátorság! Micsoda sikerek!

— Oh a pokolba a sikerekkel! Mit törődöm én a sikerekkel? Ő egy imádatos asszony — a legelbájozóbb, akit valaha láttam!

— Barátja mosolyogva nézett rá, nagyon szórakoztatta őt a dolog, legalább is csak ez volt arcából kiolvasható.

— Ezt hittem, hogy nem szereted a női orvosokat? — mondta.

— Nem is, vágott vissza Armstrong. — A nő maradjon csak nő, ez éppen elég. Minden, ami ezen túl akar lenni, lenni, csak nevetségessé teszi.

— De hisz akit annyira magasztalsz, az is egy orvosnő — vagy talán nem ő róla beszélsz?

— Ez csak olyan fiatalos bolondság nála Newcome — nem tud okosabbat csinálni. Majd kinövi ezt a ferdeséget. E bölcs kijelentés után Armstrong kényelmesen elhelyezkedett egy karosszékben és szivarra gyújtott.

— Nem gondolod, hogy évek hosszú során át inkább belenőtt ebbe a foglalkozásba? Csakugyan azt képzeled Armstrong, hogy fölhagyna hivatásával — még az esetben is, ha férjhez menne?... Nem — köszönöm én nem dohányszom.

— Hogy fölhagyna-e? Természetesen — mintha soha bele se kezdett volna! mondta a másik. — Csak beleszeressen valakibe! Minden nő így tenne — azaz minden igazi nő. — Fújta a füstöt, aztán kissé józanabban tette hozzá:

— Micsoda áldott gondviselés tartotta őt meg számomra ilyen hosszú időn át és hozta őt utamba, alig tudom ezt megérteni. De én ki fogom a helyzetem előnyét élvezni, biztosítlak — s még felvilágosítást sem fogok tőle kérni.

— Felvilágosítást? Miről?

— Semmiről sem. — Folytatta Armstrong. — Annyi bizonyos, hogy egy olyan gyönyörű nőt, mint ő, már húsz éves korában körülrajongtak az imádók — ő pedig már lehet vagy huszonöt éves — tekintve tanulmányait. Én agy magyarázom a dolgot, — folytatta most teljes komolysággal, mint a női szíveknek alapos mestere és ismerője, — hogy a leánynak már korán valami nagy szerelmi bánata lehetett vagy valami ehhez hasonló — s azért mondott le a házasságról. Leányoknál előfordul az ilyesmi — és azt hiszik, hogy emellett ki kell tartaniok. Általában ugyan nem szokott az ilyen elhatározás ilyen hosszú ideig tartani — de lehetséges, hogy őt valami különösen kemény csapás érte. Talán meghalt a ficzkó — mert élő férfi nem lett volna képes őt elhagyni. És ha elgondolja az ember, hogy ez a bájos teremtés hosszú-hosszú éveket vesztegetett el ezzel a hivatásnak nevezett bolondsággal.

— Az elért eredmény nem nevezhető bolondságnak Armstrong.

— Bizonyára nem, ha férfi érte volna el — de minden bolondság, amit a nő tesz, kivéve az amire a jó Isten teremtette. De mindegy, a fő az, hogy ő szerencsésen és sértetlenül megmaradt.

— Sértetlenül megmaradt neked? — Newcome hangjában keserű gúny volt, de a másik nem vette észre. Armstrong nem volt nagyon kényes érzésű. Inkább brutálisan egyenes, kíméletlen, önmagának sokat megengedő, erőteljes férfi volt, de amennyiben voltak mélyebb érzelmei, azok most csakugyan föl voltak kavarva.

— Lehetséges! vélte ő is komolyan. — Szent Isten Newcome, lehet, hogy igazad lesz. Soha életemben nem éreztem azt, amit most.

Newcome hátratámasztotta a fejét és kedélyesen mosolygott: — Sokszor hallottam én ezt már tőled azelőtt is, — jegyezte meg.

— Oh igen — igen — tudom, — ismerte el Armstrong felkelve és ide-oda járkálva. — Nagyon sokszor szerelmes voltam már, — de ez nem jelent semmit. Ez most egészen más, mondhatom neked. Soha sem hallhattad eddig, hogy házasságról beszéltem volna egy heti ismeretség után — vagy igen?

Ezt Newcome szívesen elismerte. — Nem — ezt csakugyan nem mondhatom. De nagyon sokszor láttalak már éppen így bomlani, mint most. Ott volt például a kis Sayles leány.

— Oh, bah! Három hónapig tartott mindössze! — Armstrong legyintett egyet s ezzel a kis Sayles leány ügy el volt intézve, mintha sohasem létezett volna.

— Jó és hogy is volt csak a »La Coroná«-val?

Ez úgy látszik már sokkal érzékenyebb pontot érintett, mert Armstrong hallgatott, aztán leült s kissé mosolygott.

— Igen, az csakugyan veszedelmesebb ügy volt — nemde? De hát Istenem — majd minden férfi akit ismertem bele volt bolondulva.

— És mi volt Bergsmithnéval? — folytatta kínzója.

— No az már csak igazán egy nagyszerű asszony volt, talán nem? — vélte Armstrong.

— És az egész hosszú sorozat, akiknek már elfelejttem a nevét, folytatta Newcome, míg Armstrong jókedvűen hozzátette.

— Magam is. Ugyan Newcome, mit töprengsz rajtuk, ez most nem ugyanaz, nagyon jól tudod.

De Newcomet nem lehetett kedélyeskedéssel elterelni. Ő tovább folytatta, nyugodt hangon, szemét Armstrong arcára függesztve:

— Aztán egyszer dolgod volt valami sovány, vereshajú kis lánnyal Notchvilleban, azon a nyáron, mikor ott szüneteltünk, mi lett azzal?

Armstrong felugrott, fel-alá járt a szobában és láthatóan kellemetlenül érintette a dolog.

— Tudja a jó ég — mondta. — Azt hiszem, elszökött ... vagy lehet, hogy a tóba ugrott... legalább is azt beszéltek.

— Nagyon komolyan vette a dolgot, úgy-e? — vélte Newcome, de a másik boszúsan válaszolt:

— Newcome, te túlzol! Elismerem, hogy neked akkor igazad volt, hagynom kellett volna a leányt. De a manóba is, nem volt más akkor a közelben; s ki hitte, hogy olyan tapasztalatlan kis liba. Aztán pénzt küldtem neki; természetesen akartam gondoskodni róla, de visszaküldte. Nagyon sajnáltam szegénykét, igazán.

— Gondolom, hogy mennyire sajnáltad — mondta Newcome nyugodtan.

— Mi az ördög bújt beléd, hogy ezeket a régi históriákat feleleveníted? Szégyeld magad, Newcome és tartsd meg magadnak felidézett szellemeidet, érted! igen? Most mind-ezeknek a bolondságoknak jó időre végük van. Ezt a nőt feleségül akarom venni.

Újból meggyújtotta a szivarját, amely a kellemetlen emlékek felelevenítése közben kialudt és erőteljesen pöfökélni kezdett. Barátja nézte őt s bizonyos csodálat fogta el amannak naiv elbizakodottsága fölött.

— Hátha ő gyűr le téged? — jegyezte meg nyugodtan.

— Lehetséges, de akkor ő lesz az első asszony, aki Armstrong Dicknek ellentáll, mióta az az eszét tudja!

— Mindig bámultam értelmességedet, Dick.

— Ugyan, Newcome, ne légy olyan savanyú, mint egy citrom. Te egy nagyon derék fickó vagy és sokkal régebben vagy a barátom, semhogy civódnám veled; de mi az ördögöt piszkálsz folyton. Mit kell a fejemhez vágnod a multam különböző eseményeit! Neked is megvoltak a magad kis történetei, de én sohasem vágtam azokat fejedhez.

Newcome könyökét térdére támasztva előrehajolt s a földre nézett.

— Igen, azt hiszem minden férfinak meg kell ismerkednie a pokollal. De mikor aztán egyszer meglátja a mennyországot, akkor azt kívánja bár soha a poklot meg ne ismerte volna.

— Minden férfinak, Harry, minden férfinak — ha csak nincs valami baja. De ez nem bántja őket — miért is bántaná? Ezt a természet hozza magával.

Newcome feléje fordult, arca és hangja komoly volt:

— És most sem bánt Dick? — most, mikor végre komolyan szerelmes vagy? Amikor látod azt a nőt, akit feleségeddé akarsz tenni?

— Nem, — mondta röviden Armstrong és felugrott.

— Nem bánt. Sohse bántott akkor se, most se. Sajnálom azt a szegény kis falusi libát, nagyon természetes, de hogy ott szedtem virágot, ahol találtam, ezt nem bánom meg soha! — Izgatottan járt föl-alá. — És most! Most! Bármit is tettem eddig — bármilyen nőt ismertem is, a világon eddig — bárminő emlékeim is maradtak, most mindent, mindent elhomályosít a dicső ragyogás — e nagszerű pompás, telivér asszony! Mintha csupa fény és tűz és méz volna! Enyémnek kell lennie, vagy ha nem, tudnom kell az okát!

— Azt hiszem meg fogod tudni, — mondta Newcome nyugodtan.

— Vigyen el az ördög Newcome. A hold is szívélyesebb, mint amilyen te vagy ma este. Elmegyek társaság után nézni! — Armstrong nekivágott egy hegyi sétának a nyári telihold által megvilágított utón. A szíve telve volt felemelő, gyönyörűséges érzésekkel, amelyek csak a legmélyebb szenvedély tüzeiből fakadnak.

Newcome egy darabig nézte ablakából az erőteljes alakot, amint az élesen elhatárolt árnyékos és megvilágított

helyeken keresztül ment. Aztán megfordult és mélyen lehorgasztott fejjel lassan fel-alá kezdett járkálni szobájában. Végül leült a lámpa mellé, s egy kis zsebtárcát húzott elő, olyat amilyenben a férfiak kedvesük, feleségük vagy gyermekük fényképét szokták hordani. Ebben a tárcában nem volt kép, mindössze néhány összehajtogatott újság lap s egy fakó gyűrött kék szalagocska — az a bizonyos kék szín, melyet oly gyakran választanak a vöröshajúak. Ide-oda forgatta a kezében a szalagot, a kályhára tekintett s elővette a gyufaskatulyát.

Aztán megint félretolta a gyufaskatulyát, gyengéden kisimította a szalagot és szépen gondosan visszarakott mindent a tárcába.

— Nem tudom, — mondta magának nyugodtan, — nem tudom helyes-e, hogy még tovább is elteszem ezt magamnak.

XI. FEJEZET.

Yale Margitnak az adirondacki tartózkodás alatt épp oly nagy szüksége volt nyílt eszére, mint nyugodt idegzetére, fegyelmezett lelkére, acélozott akaratára és tökéletes egészségére.

A kéklő messziségek és a zöld halmok, az erdő hűvös, nedves léghőre, a sziklás utak és mezők forrósága, a természetnek csendje, zaja, zenéje és illata csodás elevenséggel frissítették fel ifjúságának emlékeit. Úgy érezte, mintha két egyéniség lakoznék benne, melyek közül az egyik kellemetlenül a másik fölébe akarván feltolakodni, minden régi érzését felidézne. Újból érezte a gyötrelmes sóvárgásokat, a szenvedélyes vággyal teli érzélgősséget, s a szűk korlátok közé szorítottságnak a kínját, mely elhanyagolt fiatalságát oly keservessé tette. Margit csodálattal tapasztalta, hogy olyan érzések elevenednek fel benne, melyek most már nem voltak az ő érzése, de szégyenkezve kellett megállapítania, hogy valaha csakugyan éltek benne ilyen érzések.

E felidézett érzelmeknek zavaró és kellemetlen hatásához az a tudat is járult, hogy neki állandóan egy szerepet kellett játszania egykori ismerősei előtt, kik most egyáltalában nem látszottak őt felismerni. A többieket illetőleg hamar megnyugodott, de Armstrongon mindig újból csodálkozott, hogy az semmikép sem emlékezett, s néha valóságos démoni vágy fogta el, hogy kipróbálja, vajjon a férfi csakugyan tökéletesen elfeledte-e már. Newcome felől sem volt egészen biztos; dacára hogy az sohasem adott okot a nyugtalanságra, s mindig bizonyos megnyugtató és jóindulatú hangulatot terjesztett maga körül, ami igen jól esett Margitnak, aki előtt különben elég ritkán mutatkozott. Mindennél fontosabb volt azonban Margitnak az a gyötrelmes és mégis édes küzdelem a gyermeke szívéért, — ami már egymagában is elegendő megpróbáltatást jelentett — s melyet szívós kitartással és türelemmel folytatott.

Ami gyermeki szeretet és anya utáni vágy e nyugodt természetű gyermekben csak lakozott, az első sorban Juliára irányult aki után még most sem szűnt meg búsulni, másodsorban pedig nevelőanyjára. Yale kisasszony mindig úgy tűnt fel neki, mint valami mesebeli nagymama, aki mindig élete fölött lebegett, neki nagszerű ajándékokat küldött és az egész világot elárasztotta jóságával. És épp ezért sokkal jelentőségtejtesebb esemény volt a Dolly életében az, hogy átjöhetett Amerikába s szeretett jótévőjével maradhatott, annak fogadott leányaként, minthogy ez a nálánál sokkal idősebb mostohatestvér szeretetének jeleivel halmozta el őt.

De Margit csodálatos türelemmel folytatta a gyermek meghódítását, ami pedig annál nehezebb volt, mert sokszor a legnagyobb erőfeszítéssel tudta csak szenvedélyes szeretetének kitörését visszafojtani. Gyermekeinek szeretetére ő

még inkább szomjazott, mint a legtöbb anya, mert mindig meg volt akadályozva abban, hogy érzelmeinek szabad folyást engedjen s mert ez a szeretet önkéntelenül is uralta lelkét, kizárva abból minden egyéb vágyakozást és érzelmet, ami pedig alkalmas lett volna, hogy idővel kissé letempítsa a gyermek utáni szomjas vágyakozását. A szemrehányások, melyektől nem tudott szabadulni, különös keserűséget adtak kétségbeesett vágyakozásának. A legtöbb anya büszkeséggel s a teljesített kötelesség boldog tudatával tekint gyermekeire, Dorottya azonban állandóan vádlóként tűnt fel anyja szemében. Érezte, hogy megrabolta saját gyermekét, megfosztotta őt az otthontól, az apától, attól, hogy neve és helye legyen más gyermekek közt, sőt a gyermek tudomása szerint még anyjától is megfosztotta őt.

Újból és újból feltámadt az az egész lényét betöltő büszke kívánság, hogy a gyermeket magáénak mondhatta, szembeszállhasson érte az egész világgal és helyet teremtsen mindkettőjük számára. Aztán újból végiggondolta mindennek a következményeit, hogy milyen nehéz és hosszantartó küzdelem volna ez nemcsak saját maga számára — ő szívesen vállalta volna — hanem a kis lány számára is. Neki kellett tehát megadni az árat a gyermek jóvoltáért s azért, hogy otthont adhasson neki, hogy neveltethesse, hogy társasága legyen s végül férjhez mehessen. Yale kisasszonnyal szemben, akinek mindketten többet köszönhetek, mint életüket, szintén hálátlanság lett volna, ha most elhagyták volna őt, miután már nem volt rá szükségük — vagy pedig ha olyan problémát erőszakoltak volna rá, melyet ő nem keresett.

Így aztán Margit, dacára vérző anyai szívének, továbbra is csak a mostoha testvér szerepében maradt s kénytelen volt folytatni az ügyes mesterkedést a gyermek szívének megnyeréséért. A dolgot még erőltetni sem lehetett. Dorottyanak nem volt szabad észrevenni, hogy ostromolták. Margit csak óvatosan tapogatózhatott, aztán ismét visszahúzódott, iparkodott mindig kedves lenni, de gondja volt rá, hogy a gyermek ne sokalja meg társaságát. Épp azért résztvett a kis társaság szórakozásaiban s velük tartott a sétáknál és kirándulásoknál, bárha sokkal szívesebben ment volna a kis lánnyal virágot szedni, meg bogyót keresni. A vadászatban azonban nem vett részt, bár egy alkalommal, amikor Armstrong ötlete folytán szórakozásként pisztollyal célba löttek, bámulatos ügyességet mutatott ebben.

— Nem irigyelném azt a betörőt, aki magára éjjel rátör! — mondta Armstrong, hogy csodálatának kifejezést adjon.

— Miért? — kérdezte Margit.

— Nem hiszem, hogy ép bőrrel szabadulna — mondta Armstrong bókoló szándékkal, De Margit röviden megjegyezte:

— Úgy tudom, hogy a betörésre nincs halálbüntetés — s nyugodtan folytatta a lövöldözést, sűrű apró lyukakat ütve a rögtönzött céltáblába.

— Mindnyájan magasztalták ügyességét, de ő nevetve mondta:

— Ez az egész, amit Parisban egy szezon alatt megtanultam. Elég sok időbe került s azt hiszem, sohse fogom hasznát venni.

— Vívni is tanult? — kérdezte Daisy. — Azt hallottam, hogy Parisban mindenki tanul vívni Nekem is mindig kedvem lett volna ehhez.

— Igen, vettem vívőleckéket, — mondta Margit — és táncórákat is. Egyéb testmozgáshoz nem igen jut az ember ilyen nagy városban.

Armstrong is tudott vívni, sőt kitűnő vívó volt. Roppant kedve lett volna megmutatni Margitnak ebbéli ügyességét, sőt lehetőleg mesteri tőkélyét. Tervét el nem árulva, in-

tézkedett, hogy küldjék el neki vívókardjait és álarcait. Hogy Margit a célbalövésnél őt ennyire felülmúlta, ez sokkal jobban bosszantotta őt, semmint ezt magának is bevallotta.

Esténként whistezni szokott a társaság, mert Yale kisasszony semmiképp sem akarta a bridget megtanulni; és ilyenkor ismét alkalom volt arra, hogy Newwoome bámolja Margit jó játékát, Armstrong pedig nyögjön alatta. Ha Margit Armstrongnak volt partnere, akkor ketten együtt megverték a többieket, s ilyenkor a férfi boldog volt; ha azonban egymással szemben állottak, akkor Armstrongnak minden ügyességére és feltétlenül jó kártyákra volt szüksége, hogy el ne veszítse a játszmat.

Armstrong hova tovább nem tágitott Margit oldala mellől. A leány ugyan mindig talált valami könnyű kifogást arra nézve, hogy ne menjenek magukban valami hosszabb sétára vagy kirándulásra, de azért a férfi mégis módját ejtette, hogy a napnak vagy az estének egy részét a leány közelében tölthesse. S minél többet volt együtt vele, annál inkább növekedett benne a büszke vágy, hogy ezt a nőt magáénak tudja, mert az ő szerelmét a parancsoló, leigázó szomjas vágy jellemezte. Ha a nő gyengébb lett volna, a férfi bizonyára gyengédebb vonzalmat érzeti volna iránta, de ez a nő úgy tűnt fel neki, mint aki minden oldalról fel van vértézve. És éppen növekvő szenvedélyénél fogva nem tudta elviselni, hogy ez a nő bármi tekintetben is felülmúlja őt, még ha csak egy gyermek-játékról volt is szó. Inkább segítségére szeretett volna neki lenni, támogatni, őrizni és megvédeni kívánta volna őt; azt szerette volna, ha a nő, mint erősebbhez, hozzá folyamodik, hogy rátámaszkodjék s hogy csodálattal föltekintsen rá. De Margit csak állandóan kedves és udvarias maradt, anélkül, hogy Armstrong bármiképp is közelebb férközött volna hozzá, sőt Margitnak az összes sportokban és játékokban való könnyed győzelmei mellett úgy érezte, mintha mindinkább tért veszítene.

— Azt hiszem, önök nagyszerűen tudnának sakkozni együtt, — jósolta egyszer Briggs úr, amikor az asztalon keresztül csodálkozással nézte végig Margitnak és Armstrongnak diadalát egy whist partinál. — Talán van is itt sakkunk. Azelőtt szoktunk játszani együtt, úgy-e Armstrong?

Armstrong emlékezett rá, hogy évekkal ezelőtt csakis ugyan játszottak. Daisy pedig sietett előkeresni a sakk-táblát és figurákat. A tiszteletes úr azonban mosolyogva szegült ellene, hogy részt vegyen a játékban.

— Nem volna semmi értelme, kedvesem, — mondta Margitnak. Úgy is tudom, hogy maga sokkal jobban tud, mint én. Volt idő, mikor még én is jobban meg tudtam magam védelmezni, amikor még méltóbb lettem volna az önnel való mérkőzésre. De jöjjön csak Armstrong, lássuk csak őt, ha bírja-e?

Yale kisasszony is ott állt, figyelemmel, meleg érdeklődéssel, de nyugodtan nézte, amint Margit és Armstrong ezen az esős délutánon az első sakkpartinhoz leültek. Körülbelül tisztában volt a férfi érzelmeivel, de nem tudott iránta rokonszenvet érezni. Csupán Newcome, ki egy kényelmes székben olvasott, pillantott barátjára az asztalon keresztül, bizonyos szelid részvétellel, mert tudta, hogy a játékon kívül más küzdelemről is szó van. Jól tudta, hogy az a finom, biztos női kéz, mely itt-ott egy pillanatra tétovázott, mielőtt a figurát érintette, de mikor kész volt a tervvel, könnyed nyugalommal toít el 'Vagy emelt fel egyet anélkül, hogy egy másikhoz hozzáért vagy egyet feldöntött volna, ez a kéz sokkal jobban érdekelté ellenfelét, mint maga a játék. S bizony nem egyszer előfordult, hogy a kieszelt terv kiment a férfi fejéből, amint a vele szemben ülő szép fehér homlokára, ragyogó fényű

dús hajára, félig lehunytt szemére, kipirult arcára vagy komoly, édes szájára esett a tekintete. Képzeteiben mindenféle poétikus összehasonlítást tett s régi bájos emlékei elevenedtek fel. Nem volt meg a kellő hangulata a játékhoz, ez tény, de azért mégis előntötte a vér az arcát a meglepetésében, mikor Margit először megverte s ettől kezdve igyekezett magát kissé összeszedni. Mikor Margit újból megverte, elfehéredett, s úgy érezte, hogy önérzete van megsebezve, ugyannyira, hogy egy pillanatra még szerelméről is megfeledkezett a küzdelem hevében. Most teljes figyelmét a játékra fordította, hidegen, ravaszul, pompásan játszott s Margit harmadszor is megverte őt.

— Hiszen nem is az bánt, hogy a játékot elvesztettem, — magyarázta este a türelmesen hallgató Newcomenak, — megverték már máskor is s nem vettem olyan nagyon a szívemre. Csak az bosszant, hogy éppen egy nő vert meg s még hozzá az a nő, akibe szerelmes vagyok!

— Én azt hiszem, hogy épp ezért büszkének kellene rá lenned, — vélte Newcome. — Büszkének és boldognak, hogy szerelmed tárgya ilyen kiváló teremtés. Igazán csodálatos egy leány ez!

Csóválta a fejét és magában tűnődött azon, hogy hogy képes a leány mindeme erőfeszítésre. De Armstrong távolról sem volt megnyugtatva.

— Igaz, hogy ki is jöttem már a gyakorlatból, i — jegyezte meg. — Hiszen már évek óta nem sakkoztam valamirevaló ellenféllel. Briggs nem számít. Aztán a férfi fenemód hátrányban van a nővel szemben, akibe szerelmes. És ő tudja!

Newcome ránézett.

— Én csak azt vettem észre, hogy nagyon nyugodtan játszott, — mondta hidegen. — A legkisebb jelét sem láttam rajta, hogy bármi is forogna az eszében.

— Óh nem, nem, természetesen, ez nem volt olyan feltűnő. Én azonban mégsem bízom annyira az asszonyokban. De azért esküszöm, hogy le fogom őt győzni! — Állára kemény elhatározás kifejezése ült. A zsákmányra vadászó ősember ösztöne erősen élt benne s szerelmének tüzet a harci kedv még inkább fokozta.

Newcome már azon a ponton volt, hogy komolyan figyelmeztesse őt, de aztán eszébe jutottak Margit sikerei és meggondolta magát. Aztán egy pillanattig a gúnyolódás ördöge izgatta, de Armstrong dölyfös, elszánt arcára tekintve, erről is letett.

A jó Briggs úr, aki mindig jóindulattól volt áthatva, nagyon élénk érdeklődéssel kísérte a különböző versenyeket, teljes bámulója volt Margit sikereinek. Neje már nem volt annyira elragadtatva vendégük ügyességei által, bár szemben mindig udvariasságot és elismerést tanúsított. Daisynek azonban négy szemközt bevallotta, amikor az túlságos elragadtatással nyilatkozott fiatal vendégük kiválóságairól, hogy ő boldog, hogy Daisy nem ilyen csodaszülött.

— Különben sem mérkőzhetik veled, drágám, sem a zene, sem a művészetek terén.

— Ugyan mama! Én nem vagyok rá féltékeny, Én csak módfelett bámulom őt. És különben is, ő olyan kedvesen viseli magát, hiszen ezen versenyek egyikét sem ő kezdeményezte, mindig Armstrong volt a megindító. Ő az, úgy látom, aki mindenben és mindenkin diadalmaskodni akar. Éppen azért olyan mulatságos, hogy mégis mindig ő marad alul.

Anyja ránézett, miközben már kissé ritkuló haját fésülte a tükör előtt állva. De Daisyn nem látszott, hogy Armstrong közelebről érdekelné őt, mint például Margit,

mire Briggsné halkán felsóhajtott az arcát félig elfedő szürke hajhullámok mögött.

— Gerald is azt mondja, hogy ez egy csodálatos leány, sohsem látott még hozzá hasonlót, — folytatta a leány boldogan. — Hogy olyan kedves és bájos, amilyenek egy nőnek lennie kell s amellett mégis rendkívül tehetséges.

Briggsné megint egy furcsa pillantást vetett leányára, de az még Geraldra sem látszott féltékeny lenni; ebből a körülményből anyja megint reményt merített. Ez a leány azonban minden alapot nélkülözött; Daisy ugyanis túlságosan biztos volt unokafivére rég táplált érzelmei felől, semhogy jelentőséget tulajdonított volna annak, ha amaz dicsérő szókkal illet bármiféle múlandó csodát. A két fiatal ugyanis talált már alkalmat ezen a nyáron, hogy különböző kérdéseket elintézzenek egymás közt; a többi közt pedig a várakozás kérdését is.

— Hallgasd csak, Daisy, hogy mit beszélünk meg Newcomemal, — mondta Gerald, amint egy szép csendes délutánon az árnyas, mély hegyi utón sétálgattak. — Ő nagyon jól ismeri körülményeimet s azt is tudja, hogy milyen régóta számítok rád s azt kérdezte: »Meddig fogsz még várni?« Én aztán természetesen anyámra hivatkoztam, de ő azt felelte: »Nézd meg ezt a Hank Hainest, csakugyan azt hiszed, hogy helyesen cselekszik, ha feláldozza nemcsak a saját maga életét, hanem valami csinos fiatal leányét is, csak azért, hogy annak a hatalmaskodó öreg asszony kedvezzen?« Egy kicsit zokon vettem a beszédét, de ő megnyugtatott, hogy ő nem akarta anyámat ezzel az öreg nővel összehasonlítani, de hogy mi már mindnyájan felnőttünk, s hogy anyám még csak ötven év körül van s teljes erővel és egészséggel rendelkezik. »Miért nem néz most valami foglalkozás után?« kérdezte. Sőt mi több, fogta magát és irt is anyámnak s ajánlott neki valami foglalkozást, amire anyám azt felelte, hogy nagyon szívesen tenné, — tudod, hogy Newcomet mindig nagyrabecsülte, — sőt, hogy már eddig is nézett volna valami után, de attól félt, hogy a fiúk nem engedik meg. Erre aztán Newcome ismét irt neki egy kedves levelet, amelyben biztosította őt, hogy teljesen szabadon határozhatja el magát, — anyám elküldte nekem a leveleket — és képzeld Daisy, most anyám csakugyan belefog valamibe. Elhatározta, hogy a nyáron szobákat fog a nyaralóknak kiadni s evvel annyit fog keresni, hogy télen még Bostonba is jöhet, hogy lásson, halljon és élvezzen valamit.

— Ez a Newcome mégis nagyszerű ember! — jegyezte meg Daisy. — Mondhatom, nagyon szeretem őt.

— Jobban, mint engem, Daisy?

— No azt nem tudom biztosan, — felelte Daisy s szelíd szeme szinte váratlan pajkossággal villant Gerald felé.

Erre egy kis szünet állott be a társalgásban.

— Azt hiszed, hogy elég jól ki tudnál jönni egy tanító fizetéséből drágám? — kérdezte Gerald, amire Daisy azt felelte, hogy inkább szűkösen akar kijönni egy tanító fizetéséből, mint pazarul egy ügynökéből.

— Olyan nemes foglalkozás a tied, Gerald, a legkülönb a világon. Még az orvosok is csak javítanak, de a tanító épít!

Daisynek ez komoly véleménye volt, s a két fiatal hamarosan be is jelentette szándékát a szülőknek. Daisy apja örült a dolognak. Geraldot szerette, de Richard Armstrongot nem; és megérezte, hogy az ő édes kis lánya biztonságban lesz unokafivére oldalán. Briggsné is iparkodott jó arcot vágni a váratlan újsághoz s minden csalódása dacára is bizonyos megkönnyebbülést érzett. Hiszen ő is szerette Geraldot és végtére is Daisy már huszonnyolc éves volt.

Yale kisasszony nagyon meg volt elégedve.

— Őszintén gratulálok mind a két fiatalnak. Daisy finom érzésére vall ez a választás; mindig is ez volt a véleményem felőle. És ha ön Battersmith úr egyebet sem fog tenni, minthogy néhány ezer fiút a helyes irányba terel, ezzel már egy igen nagy és nehéz feladatot oldott meg.

Margitnak, akinek érzelmei ugyancsak túl voltak feszítve, nagy örömet jelentett ez a házasság. Daisy iránti őszinte szeretetéből kifolyólag bizonyos megnyugvással szemlélte annak nyugodt boldogságát. Az ő szerelmük, mely a barátság és hosszú ismeretség alapján olyan tisztán és biztosan fejlődött ki, gyönyörű látvány volt Margitnak; olyan gyönyörű, hogy szinte vérzett bele a szíve, ha a saját esetének szinte elkerülhetlen végzetével összehasonlította.

Newcome kedvesen tréfálkozott a jegyesekkel, Armstrong azonban gyűlölettel látszott viseltetni minden férfi iránt, akinek sikere van, míg ő még mindig nem érhetette el vágyai beteljesülését. Most már komolyan kezdett udvarolni Margitnak, úgy hogy az már alig várta, hogy látogatásuk befejezéséhez közeledjék.

Amikor a vívőeszközök megérkeztek, Armstrong nem árulta el tervét egyelőre senkinek, hanem rávette Newcomeot, hogy gyakoroljon vele reggelenként és esténként. Egy reggel Daisy és Gerald rajtaérték őket, amint az acél pengése közben hadonásztak, meg egymásnak rontottak s a leány kitörő örömmel kiáltott fel:

— Oh, de pompás! Most legalább Margitnak is kell majd vívnia, úgy szeretném őt látni!

Amikor Margitra ráakadtak, az eleinte szabadkozott. Azt mondta, hogy nem nagyon szeret vívni, meg hogy nincs felszerelése s hogy sokkal inkább mező szeret lenni. De Daisy hamarosan előkerítette az iskolaéveiből megmaradt felszerelést, Newcome pedig tréfásan azon tanakodott, hogy ha Margit mégis belemegy a versenybe, nem volna-e okosabb, ha ő saját maga törné ketté kardját. Yale kisasszony is megérkezett s láthatólag nagyon érdekelte őt a dolog s ő is iparkodott Margitot rábeszélni:

— Maga kitűnő vívó, Margit, s ezt tudja is magáról, miért ne mutatná meg nekünk?

Briggs úr és Briggsné is odajöttek, s míg az utóbbi udvariasan ugyan, de rosszalását fejezte ki, addig az előbbi élénk érdeklődést mutatott a verseny iránt.

— Ez aztán valami! Ezt már szeretem! — kiáltotta. — Azt azonban látom, hogy Newcome nem a megfelelő ellenfél, nos lássuk Armstrongot!

Armstrong leeresztett karddal, nyugodtan állt ott.

— Yale doktor rendelkezésére állok, — mondta. — Megtiszteltetésnek veszem, ha megvívhatok vele, de természetesen, ha ő nem akar... — Ránézett Margitra s tekintetében tüzes, de hatalmaskodó vágyakozás izzott, míg ajkán kissé diadalmaskodó mosoly lebegett.

Most Dorottya futott szökdécselve a versenypálya felé s elragadtatással kiáltotta:

— Nini, egy párbaj, egy igazi párbaj!

— Szó sincs róla, Dollykám, — mondta Newcome, felkapva és magasra emelve őt. — Eddig én álltam helyt s hagytam, hogy Armstrong doktor lyukakat szurkáljon belém és most azt akarják, hogy Yale doktor váltson fel engem.

Dolly a magasból mérlegelte büszkén a helyzetet.

— Oh tedd meg Margitkám — sürgette nővérét. — Kérlek, tedd meg és szurkáld őt jól össze! Te értesz ehhez! Vajjon a gyermek kívánsága hatott-e Margitra, vagy Armstrong visszafojtott mosolya izgatta, vagy egyszerűen nem tudott kitérni a helyzet kényszerítő hatása elől, annyi bizonyos, hogy hirtelen beleegyezett a versenybe. Dollyt magával vive távozott, hogy hamarosan vívókosztümben, könnyede gyors és kecses léptekkel térjen vissza. Nem tartotta

érdemesnek, hogy mentegetődzék, de Yale kisasszony távollétében már megtette ezt.

— Margitnak tudtommal már vagy egy év óta nem volt vívótőr a kezében, — magyarázta. — Azért ha a mi tisztelt barátunk most leveri őt, ezen nem lehet csodálkozni. Különbö ensem nem aggaszt a dolog.

Armstrong belsejében pedig ezalatt tombolt a szerelem s a düh, hogy melyik erősebben, azt ő maga sem tudta volna megmondani. Margit hideg nyugalma, álarc mögé rejtett arca, a szokatlan öltözet s vívásra kész mozdulatai csak az ellenfelet juttatták Armstrong eszébe s nem az imádott nőt. Még fokozta dühét Geraldnak, a szerencsés vőlegénynek s Daisynek a jelenléte, mert a leányt eddig mindig ucjy tekintette, mint akit minden pillanatban megkaphat, csak akarnia kell. Briggsné tréfái s Yale kisasszony szigorú vizsgálódó tekintete, sőt a kis Dorottya gyermekes tapsolása és kiabálása:

— Szúrd meg őt, Margit, szúrd meg őt! — a végéskig felingereiték. Büszkén kifeszítette mellét s biztos szemmel, szilárdan kiállt a porondra.

De az a körülmény, hogy Margit tíz évvel fiatalabb s szokásaiban jóval edzettebb volt, nagy előnyére vált a vívásban, s bár az utóbbi időben csakugyan nem gyakorolta volt magát, viszont négy szezonon át Európa legjobb mestereitől tanult vívni. Míg Armstrong nekihevílt, addig Margit megőrizte hidegvérét; az a biztos és koncentrált önuralom, mely szilárdá tette kezét, mikor egy idegen élet remegett alatta a műtőasztalon, most is kifogástalanul vezette karját. S az a tudat, hogy itt több forog kockán, mint csupán a versenyben való győzelem, mindén figyelmét a küzdelemre irányította. Amikor az első tust adta Armstrongnak, az elsápadt a gyenge ütéstől. Azután ő adott tust Margitnak s erre fejébe vérhullámok csaptak. Most olyan érdekfeszítő pillanatok következtek, hogy mindnyájan visszafojtott lélekzettel figyeltek; a pengék villámgyorsasággal cikáztak ide-oda a két ember közt, míg egyszerre villanó suhanás és acélesörömpölés következett s Armstrong fegyver nélkül, néma megdöbbenéssel bámult lehullott vívótőrére.

Margit megállt és várt, de Armstrong szó nélkül fel-emelte vívótőrét, térdén kettétörte s a darabokat a szakadékba hajtotta.

— Gratulálok, Yale doktor, — mondta aztán erőltetett hangon, meghajtotta magát a többiek felé s eltűnt a fák közt.

Mindnyájan hallgattak, csak Dolly ugrott a győzőhöz s elragadtatással karolta őt át.

— Tudtam, hogy megvered. Tudtam! — kiáltotta diadalmasan. — Te drága, nagyszerű testvérem!

Margit lenézett az arcoskára, mely az elragadtatástól és bámulattól sugárzott és ajka remegni kezdett. Lehajolt hogy megcsókolja a gyermeket s aztán a ház felé indult vele. Newcome összeszedte az álarcokat s a kardot és szótlanul követte őket. A többiek is visszafelé indultak s tréfás beszélgetéssel igyekeztek leplezni Armstrong viselete feltéti megütközésüket.

— Én mégis csak csodálkozom rajta — vélte Briggs úr. — Hogy veheti valaki ennyire szívére a veszteséget. Kijelentem, hogy én csak boldog volnék — se szavaknál udvariasan meghajolt Margit felé — ha ilyen szép kezek által győzetrék le.

— Csoda egy nő! — kiáltotta Gerald. És Daisy hozzátette:

— Oh én nagyon örülök, hogy ez sikerült neked, Margit, nagyon örülök!

Margit azonban nem látszott örülni. Úgy ment, mintha álomban járna, egy rossz álomban, amely folyton nyomasztóbbá válik. Hogy ő megverekedjék azzal a férfival, akit

egyszer szeretett s hogy gyermekük buzdítsa őt amannak leverésére — ez borzasztó érzés volt.

— Ne búsuljon, drága gyermekem — biztatta őt aznap este Yale kisasszony. — Szombaton már elutazunk. Ő már holnap megy. Persze, persze... hirtelen hazahívták! Azt sejtem, hogy többet nem fogjuk látni. Legalább lesz még egy pár nyugodalmas napunk itt a hegyekben, aztán haza!

De Margit nem tudott felvidulni. Távoly volt tőle, hogy örüljön sikerének. Dorottya ártatlan öröme az ő diadala fölött, méregként hatott kedélyére. Hisz mégis csak ő volt az apja a kis szerencsétlennek.

Ezen az éjen Margit nem tudott aludni.

Érzelmének összebogozott hálózatába egy új szál fonódott, mely napról-napra tisztább és frissebb színben ragyogott s amely mellett minden egyéb érzése homályosnak és tisztátalannak tűnt; minden egyébbel. Összehasonlíthatlan gyönyörű érzés volt ez s mégis nehezen lehetett többi érzelmeivel összhangba hozni.

Végre is elszunnyadt, de álmában is ugyanezek a képek kergetőztek agyában; látta saját magát, amint hiába-való módon erőlködik, hogy egy szép ruhájának csúf szakadását azzal a ragyogó fonállal befoltozza s rémülve tapasztalta, hogy ez a gyönyörű fonál csak még nagyobb szakadást tép a régi szöveten.

XII. FEJEZET.

Amikor Armstrong Richard a Yale doktornal való tréfás vívóversenyt kieszelte, ezt különböző indokokból tette. A leány könnyen szerzett diadalai, különböző téren mutatott fölénye eleinte meglepték őt, aztán bosszantották, végül dühre ingerelték. Bár szerelme folyton fokozódott, arra még sem tartotta magát képesnek, hogy meghajoljon a leány fölénye előtt. Annál inkább szerette őt, annál inkább vágyott arra, hogy amaz hódoljon meg előtte. Szerinte a nőnek a dolga volt a meghajlás. Saját magát mindig úgy látta, mint aki büszkén és nagyszerűen győzedelmeskedik minden felett s aztán diadalának magaslatáról magához emeli a nőt.

A biztos és szokásos alapja a fölénynek, a társadalmi állás, az ő esetükben elvesztette a jelentőségét, tekintve, hogy ezzel Margit is rendelkezett. Hiába vigasztalta magát azzal, hogy Margit csak ideiglenesen űzi ezt a foglalkozást s hogy az csak egy szerelmében csalódott leány időtöltésének volt tekinthető, amellyel azonnal fel fog hagyni, amint szíve ismét meggyógyul. Sőt arra nézve is iparkodott magát megnyugtanni, hogy a leány korához képest olyan nagyszerű hírnevet szerzett, melyre egy férfi is büszke lehetett volna. Mert ha képességeinek ilyen tanújelét adja egy leány, egy szerinte mellékes területen, milyen nagyszerűen fogja mint igazi nő valódi élethivatását betölteni.

S hogy férjhezmenetele esetén foglalkozásával okvetlenül felhagy, erről Armstrong meg volt győződve.

Ami pedig a leánynak szinte férfias ügyességeit illeti, mindabban, amihez fogott, a whistben és sakkban csakúgy, mint a rakettel és puskával a kezében, erről Armstrongnak az volt a véleménye, hogy Margit csak azért iparkodott magát kitüntetni, mert ilyen módon akarta a férfiak tetszését föltétlenül megnyerni. Igaz, hogy másrészt Armstrong kénytelen volt magában elismerni, hogy a nőieségnek olyan teljes varázsával, mint ami Margitból áradt, még nem találkozott. Ez a nő egyáltalában nem hasonlított az általa ismert elpuhult, törékeny, szinte beteges asszonyokhoz. Sőt Margit azoknál az asszonyoknál is

nőiesebbnek tűnt neki, akiknél a nőies bájosság az izléses, gondos öltözködésből és művészi mesterkéltségű kedvességéből állott. Ebből a fajtából ő már nagyon sokat ismert; éppúgy mint a szegényebb és könnyen hozzáférhető asszonyok typusából, akik körében tagadhatatlan, hogy szintén igen bő tapasztalatokkal dicsekedhetett.

Pedig az a mély hatás, amit Margit rá gyakorolt, éppen a nőiességgel összefüggő tulajdonságaiban nyerte magyarázatát. S nem is csupán szépsége gyakorolta rá a legnagyobb vonzerőt, hanem az a meghatározhatlan, mély, titkos erő, amelyből a női gondoskodás és a nyugalmat és derűt árasztó melegség fakad, azaz mindaz, ami az anyaságot jelenti. Már az a mód, ahogyan Margit a kis Dollyval bánt, minden férfit meggyőzhetett arról, hogy ez a nő elsősorban és leginkább asszony volt, gondolta Armstrong magában. Különbözik pedig jobb szerette volna, ha ritkábban látta volna együtt Margitot a gyermekkel, aki sokszor útjában volt, s minduntalan köztük volt olyankor, mikor nem lett volna rá szükség.

Mindezen gondolatok hatása alatt eszelte ki Armstrong azt a trükköt, hogy meglepetésszerűen vívásra kényszeríti Margitot, amikor végre is ki fog tűnni, hogy Margit ő benne találta meg urát és mesterét. S ehelyett az történt, hogy kiütötték kezéből a vívótört, még hozzá egy nő tette ezt és mások előtt. Ez csakugyan több volt, mint amennyit el tudott viselni.

Olyan gyorsan fordított hátat a nyaralóhelynek, ahogyan azt a menetrend engedte s visszatért Bostonba, komolyan elhatározva, hogy egy-kettőre kiveri fejéből az átkozott mámort. A jól ismert s eddig sikeresen alkalmazott eszközökhöz fordult ismét. Nekilátott a munkának, aztán felkereste barátait éppúgy, mint »barátnőit«. S amennyire egészségére nézve nem ítélte károsnak, ivott is.

Egyik sem használt.

Úgy járt ő is, mint a hűtlen Alfonzo, kinek gyötrelmeit a tizenkilencedik század költői lángoló szavakkal ecsetelték: »A legörültebb kicsapongások, a hiu pompa és gyönyör sem voltak képesek gondolatainak komorságát eloszlatni«. Amikor egyedül maradt, s nem volt valami mesterseges izgatószer hatása alatt, akkor gondolatai mindig ugyanazon képhez tértek vissza: ismét ott állt az árnyas gyepes helyen, látta magával szemben az álarcos nőalakot s látta kardját, amint a földre hullott. E látomány mögött pedig arcok merültek fel, egész sorozata az arcoknak, de egytől-egyig a Margité; aztán hallotta Margit kacagását az ő kellemes, nyílt csengő hangján és látta Margit mosolyát, különböző, édesnél édesebb mosolyait; látta őt Dollyval együtt, de míg ez a kép lelkének leggyöngédebb húrjait érintette, egyszersmind bosszantotta is őt. Ő egyedül csak magának akarta Margit szeretetét; ennek a sehnai gyermeknek semmi joga nem volt hozzá. Látta Margitot, amint mindenfélét csinál, s amint mindent legjobban csinál. Amint minden fölött diadalmaskodik s megint érezte az örült vágyat, hogy lássa őt gyengének is, s önmagát erősnek mellette, hogy felemelhesse őt magához. Kell, hogy a leány feltekintsen reá!

Ebben a hangulatban a barátnők elviselhetetlenek lettek számára; éppúgy a barátok is.

Kedvező idő járt még a vadászatra. Nem törődve azzal, hogy prakszisének rovására mehet, Armstrong ismét elutazott.

— Jó lesz az erdőben kifújni magam, — biztatta magát, és megpróbálta, hogy milyen hatással van rá a magány s a veszélytelen vérontás.

Az eredmény igen csekély volt. Még november vége előtt visszatért Bostonba és beállított Yale kisasszonyhoz,

mintha misem történt volna. És a hölgyek sem látszottak arra gondolni, mintha bármi is történt volna köztük.

Yale kisasszony nagy gondossággal választotta meg lakásukat, jól szemügyre vett minden helyiséget, kikérdezte az ismerősöket s tanácsot kért a hozzáértőktől. Ugyanazok az indítók vezették a választásnál, mint Newcomet.

— Nem veszi rossz néven, hogy a közelében megint egy névtáblával több lesz? — kérdezte Margit, mikor Newcome hamarosan felkereste őket, mielőtt még rendben voltak.

— Ellenkezőleg, — nyugtatta meg Newcome, — ez inkább előnyös nekem. Hisz tudja, hogy minden új üzlet csak öregbiti a közönség bizalmát egy-egy városrész iránt, amely arról az üzletéről híres.

Newcome nem titkolta örömét afelett, hogy a hölgyek közelében lehetett, s iparkodott mindenben szolgálatukra lenni. Jól ismerte ezt a városrészt s így kitűnően tudott üzleteket, tejes embert, zöldségárust stb. ajánlani. akikkel olyan jó és bizalmas viszonyban volt, hogy Yale kisasszony mosolyogva csóválta a fejét. Őszintén szerette ezt az embert, s eddig még sosem tartotta szükségesnek, hogy akár rokonszenvét, akár ellenszenvét elpalástolja.

De Newcome nem volt egyetlen barátjuk. Briggsék sem laktak messze, s Yale kisasszony szomszédságukban sok régi ismerősre talált s a nagyváros csakhamar ujjakkal is szolgált.

— Nem is gondoltam, hogy olyan jól fogom itt magamat érezni, — mondta Yale kisasszony Margitnak. — Igaz, hogy a lakásunk kissé túlnagy, de ez a megbocsátható hibák közé tartozik. Jóságos ég! Én annyit kóboroltam szerte a világon, hogy teljesen elfelejtettem, hogy milyen jó érzés otthon lenni.

Ez a kijelentés meglepő volt. Yale kisasszony az ötven év körül járt s eddig mindig azt az elhatározását hangoztatta, hogy hetvenötéves koráig mindig úton lesz.

— Azt hiszem, Dolly az oka, — tette hozzá, mintha valami magyarázatra volna szükség. — Ahol gyermek van, ott szükség van az otthonra. De az én nagy lányom miatt is örülök neki. A hivatást üző egyének nem lehetnek el otthon nélkül.

Margit odament hozzá és szeretettel ölelte át jóságos öreg barátnőjét.

— Ez hasonlít önre, jóság nemtője, — mondta mosolyogva. — De mivel mindig leplezi a jóságát okossággal és rejtett makaességgel, hát nem akarok most vitázni önnel.

Dorothy kisasszony csendes helyesléssel találta bele magát a változott viszonyokba. Amikor megmutatták neki a szobáját, a saját kis szobáját, olyan hálás szemekkel fordult Yale kisasszony felé, hogy az meghatva hajolt le hozzá, hogy megcsókolja. Ez volt Dolly első szobája világéletében (s egy gyermekéit is hosszú s telve van eseményekkel).

— Oh köszönöm, Mary néni, nagyon köszönöm! — volt az egész, amit mondani tudott, de az az öröm, mit kis szobája iránt mutatott, sokkal többet fejezett ki, mint a szóbüszség, amellyel rendelkezett. Kincsének tudatában olyan büszke ábrázatot öltött, mintha a fél világ birtokában lett volna.

Iskoláját is nagyon szerette. Mintha valami öröklött bostoni vér elevenedett volna meg benne, olyan boldognak érezte magát a szép tiszta egyenes utcákon, a kitűnően felszerelt iskolában, és a csinosan öltözött társnők között. Legjobb barátnője véletlenül egy kis Wentworth lányka lett s Margit tanakodott magában, hogy vajjon nem egy kis rokonra bukkant-e Dolly. Minél jobban érezte magát Dolly új környezetében, s minél inkább fejlődött testileg-lelkileg, annál inkább belátta Margit, mennyire igaza volt Yale kisasszonynak, mikor így rendezte

el életüket, s hogy örült anyai szeretete és féltékenysége csupán önzés volt. Belátta, hogy meg kell elégednie avval, hogy megnyerje és megtartsa a gyermek testvéri ragaszkodását; nem szabad kívánnia s talán sohasem szabad megismernie a gyermeki szeretetet.

Egy estefelé a nappali szobába lépve, a gyermeket a szomszéd szobában az asztalnál valami munkába elmerrülve találta. Nagyon kedves és csinos volt fehér ruháskájában és a puha szalagcsokorral sötét hajában, melyet Margit kötött neki oda ebéd előtt.

Egy nagy lapos doboz volt előtte, fehér selyem papirosok tömegébe burkolva és egy különlegesen pompás aranyfonállal átkötve. A kis lány éppen nagy fekete betűket pingált egy kártyalapra: »Margit nővéremnek Dollytól szeretettel«, ez volt a szöveg. A kártyát aztán ráerőltette a dobozra.

Margit néhány pillanatig csendesen figyelte őt, aztán elfordult, nehogy leleplezze a titkot, de a kis lány meghallotta és boldogan eléje szaladt.

— Óh, drága testvérem! — kiáltotta örvendezve. — Valami ajándékot készítettem számodra!

— Köszönöm, kicsikém, — mondta Margit, lehajolva és megcsókolva őt. — Szeretni fogom, mert tőled van. Dolly odahúzta őt az asztalhoz.

— Én magam csináltam ám! — mondta büszkén. — Minden részecskéjét, én egyes-egyedül!

— Annál jobban fogom szeretni, — biztosította őt Margit egy újabb csókkal.

— Most gyere és ülj ide! — Egy nagy karosszékhez húzta Margitot. — És én az öledbe ülök, aztán felbonthatod.

Odahozta a dobozt és kényelmesen elhelyezkedett Margit ölében. Anyját boldoggá tette a gyermeknek e fesztelen bizalmaskodása. Hangosan és jelentőségteljes hangszúllyal elolvasta a kártyán levő írást és erősen magához szorította a kislányt.

— Hát igazán szeretsz engem, Dolly?

Dolly melegen viszonzta az ölelést. Már teljesen meghódolt csodálatraméltó imádójának.

— Persze, hogy szeretlek! Te vagy a legaranyosabb testvér a világon. Te majdnem olyan jó vagy, mint egy igazi mama.

A gyermek fölé hajló arc elfehéredett, de a szemek biztosak maradtak.

— Inkább egy igazi mamát szeretnél Mary néni és Margit helyett?

— Hát persze! — mondta a gyermek őszintén. — Egy igazi mama mégis mindennél jobb, nem igaz?

— Azt hiszem, — mondta Margit. — Nekem nem volt mamám, legalább is, amennyire emlékszem, sem apám. Épp úgy, mint neked, szegény kicsikém. Mondd csak, Dolly, ha apád volna, milyenfajta apát szeretnél?

— Éppen olyat, mint Newcome doktor! — volt a pontos felelet.

— Miért nem olyat, mint Armstrong doktor? — kérdezte anyja, s visszafojtott lélegzettel várta a feleletet. — Mert nem szeretem őt.

— Dehát miért nem szereted őt, és miért szereted Newcome doktort?

— Azért szeretem Newcome doktort, — mondta Dorothy kisasszony éles kritikával, — mert ő udvarias hozzá. És kedves is. Én nagyon szeretem őt.

— És Armstrong doktor nem udvarias?

— De nem ám! Én úgy találom, hogy borzasztó ember.

Margit megütődve nézett a kis lányra, bár önkéntelenül bizonyos elégtételt érzett. Nem kutatta magában az okot arra nézve, csak a gyermektől kérdezte megint:

— De hát miért?

Dolly láthatólag nem tudta, hogy hirtelen hogy fejezze ki magát és csak a lábát lóbázta:

— Minduntalan elfog! — mondta végül. — És megcsókol, amikor nem is akarom. És egyszer megrúgta a kis cicámat. Az én édes kis cicámat és én megláttam! Ezért utálok!

Margit egy feltörő sóhajjal még jobban magához ölelte őt.

Annál rosszabb! Annál rosszabb! óh, szegény kicsi kém! Szegény kis árvám!

Dorottya megsimogatta őt.

— Szegény Margitkám. Mi mindketten árvák vagyunk, úgy-e? De mi szeretni fogjuk egymást.

— Oh igen, szeretni fogjuk egymást, — mondta Margit, szorosán átölelve tartva őt.

— Ezért csináltam neked az ajándékot, — folytatta a gyermek. — Mert szeretlek.

— Oh a drága ajándék! — mondta anyja és kinyitotta a dobozt. Egy balzsamfüvei töltött párna volt benne s amint annak édes, kábító illata Margit felé szállt, ő megmerevedve bámult rá.

Dorottya boldog diadallal kiáltotta:

— Balzsamfüvei van töltve! Nem szereted? Magam szedtem a nyáron az erdőben, megszáritottam és kicsire összetörtem. Aztán eldugtam, mert a huzatot kellett még megsínálni. Ez nagyon soká tartott. De úgy-e, hogy mennyire titokban tudtam tartani? Még Mary néninek sem árultam el!

Margit hirtelen felkelt és letette a gyermeket; a párna a földregurult, amint Margit továbbment.

— Hát ez mi? — kérdezte Dolly meglepve. — Miért ejtetted le? — hallatszott hangján, hogy megbántva érzi magát.

Margit gyorsan megfordult, letérdelt és karjai közé zárta a gyermeket s csókjaival halmozta el.

— Valami fájdalmam volt drágám, bocsáss meg! — Felvette a párnát is és gyönyörködve veregette. — Milyen csinos hímzés, milyen szépen csináltad!

Dolly meglepődötten bólogatott.

— És milyen szép színe van, — folytatta Margit. — Igazán gyönyörű párnácska; nagyon, nagyon köszönöm neked, drágám.

Dolly azonban még mindig nem volt teljesen megnyugodva. Szerinte a párnának legfőbb előnyét még mindig nem méltányolták, Megint felvette a párnát és Margit-hoz tartva kérdezte:

— Hát te nem szereted az illatot?

Margit mosolygott, finom ironikus mosoly volt ez, s abból a képességéből eredt, mely kiérezte volna a humort még a halálos ítéletből is.

— Nagyon átható az illata, drágám. De még soha senkitől sem hallottam, hogy ne szeretne volna ezt az illatot.

E szavaknál lépett Yale kisasszony a szobába. Egy pillanatra megállt s boldogan szemlélte az eléje táruló képet; az élénk gyermeket, amint ajándékát felajánlja; a fiatal nőt, amint szeretettel lehajol a gyermekhez.

— Dollykám, nyolc óra van már.

— Igen, Mary néni, jövök már. Nézd, milyen szép párnát csináltam Margitnak.

— Milyen csinos jószág. Úgy látszik, nagyon ügyes leszel a tűfogatásban, kis lány. És képzelem, nővéred hogy örült neki. — Aztán észrevette Margit arcának kifejezését, valamint a balzsamillatot. Bármennyire is szeretete ezt az illatot, sohasem volt nála ilyen párna, ha Mar-

gittal együtt volt. Ha a gyermek nem helyezte volna büszkeségét abba, hogy ő milyen titoktartó tud lenni, talán sikerült volna Margitot ettől a kellemetlenségtől megmenteni, de végül is nem volt olyan nagy dolog, gondolta, és már úgymint megtörtént. — Nagyon kedves gyermek vagy, Dolly, — mondta neki gyengéden. — Büszke vagyok rád. De most már itt az ideje, hogy lefeküdj, kicsikém.

— Igen, nénikém. Jóccakát. Jóccakát édes Margitkám. Mindkettőjüket megcsókolta s boldogan távozott. Margit kimerültén és fásultan rogyott egy székbe és fájdalmas szemekkel nézett Yale kisasszonyra, aki hozzá-sietett.

— Ez megint nehéz volt, úgy-e? — mondta megértőleg.

— El tudom képzelni hangulatát. Annyira fájdalmas ez a jelentéktelen dolog, hogy szinte nevetséges.

Most az egyszer Margit nem tudta meglátni a dolog humoros oldalát.

— A gyerek maga csinálta, és külön nekem, hogy megmutassa, mennyire szeret!

— Tudom, tudom. És maga gyűlöli ezt az illatot, jobban mint bármit a világon s nem ok nélkül. Furcsa, hogy a szagok mennyire összefüzdnek az emlékekkel! — Visszahelyezte a párnát a dobozba és félretette, s kinyitotta mindakét ablakszárnyat, hogy a friss téli légáram kivigye magával a kegyetlen illatot. — Majd valahogyan elrakjuk a párnát, anélkül, hogy ennek az édes gyerekek az érzelmeit megsértsük.

Margit szó nélkül rázta a fejét. Mindkét karját az asztalra fektette, ráhajtotta a fejét és keservesen sírni kezdett. Yale kisasszony betette az ablakot és odajött hozzá.

— Nos, mi az, drága gyermekem? — Rátette gyengéd kezét Margit vállára, aztán szelíden simogatta a lehajtott büszke fejet. — Édesem, ne sírjon. Ennyi idő után! Margit felemelte hozzá kétségbeesett arcát.

— Éltem végéig nem lesz ennek vége! — mondta.

— Gyermek, a maga egészsége nincs rendben. Maga túlságosan sokat dolgozik. Ez a nyár borzasztó erőfeszítéssel járt, és ezt most érzi meg. És még hozzájárul, hogy itt a kezdet nehézségeivel küzd.

— Elég jó egészségben vagyok, — mondta a leány ugyanavval a sötét kétségbeeséssel.

— Margit, kedvesem, nyugodjék meg. Gondoljon arra, hogy minden milyen jól megy. Még csak huszonhét éves s már is milyen szép hírnevet szerzett magának és semmi sem döntheti ezt már meg, az elmúlt nyár megmutatta azt. Most már a rendelést is megkezdte, meg van tehát minden, amit maga elé tűzött.

A lehajtott fej nem mozdult.

— Margitkám, gondolkozzék csak! Magának bizonyára szép jövedelme lesz, s hasznára lehet az emberiségnek olyan módon, amint arra legnagyobb szüksége van, segíthet a szegény asszonyokon. Amellett fiatal, egészséges és szép. Most együtt lehet ezzel az édes gyermekkel is, akit már teljesen megnyert s aztán — itt vagyok én is.

Margit erre felemelte fejét. Megfordult és szorosán átölelte az idősebb nőt és sírva mondta:

— Én egy hálátlan, aljas teremtes vagyok. Jól tudom ezt. Ön csinálta meg egész életemet; ön mentett meg engem a zülléstől, a szegénytől, a haláltól s ami még sokkal több, ön mentette meg a gyermeket! Kérem, ne gondolja, hogy én szívtelen vagyok, én nagyon jól tudom, hogy mit tett értem, és én majdnem annyira szeretem, mint amennyire megérdemli. Ön megmentett engem mindannak a szokásos következményeitől, amit tettem. De ön nem tudja megállítani bűnhődésemet.

(Befejezés következik.)

Magda-Margit.

Írta: Charlotte Perkins Gilman.

Fordítja: Ágoston Péterné.

(Befejezés.)

Lecsúszott a földre s barátnője térdére hajtva fejét, szenvedélyesen zokogott. Yale kisasszony lenézett rá s anyai gyengésséggel megveregette az erőteljes fehér kezét, amely oly szorosan kulcsolta át az övét. Sejtette az újabb fájdalomnak és a vad szemrehányásoknak az okát. Életének gazdag tapasztalatai sokra megtanították ct. S talán saját élete is több tapasztalatot és ismeretet szolgáltatott, mintsem barátai sejtették. Figyelemmel kísérte, hogy Armstrong milyen előmeneteleket tesz Margitnál, s míg egyrészt büszke elégtételül szolgált volna neki Armstrong visszautasítása, addig másrészt kénytelen volt helátni, hogy Armstrong mostani szerelmi káprázata Margit összes nehézségeinek legbiztosabb megoldását jelenthette. A világ szemében ez teljesen rehabilitálhatná Margitot. Ha Armstronghoz feleségül menne, úgy saját magát és gyermekét is biztonságba helyezhetné. De Yale kisasszony szemét nem kerülte el az a növekvő barátság sem, mely fogadott leánya és Newcome közt kifejlődött. Newcome nem lépett fel az udvarló szerepében, nem hozott ajándékokat, nem iparkodott mindenáron figyelmes lenni, de ezerféle módon segítségére volt mindkettőjüknek; gyakran jött hozzájuk, s hosszú, vidám estéket töltött velük, vagy elvitte őket a színházba. Amennyiben »udvarolt«, ez leginkább Dollynak szólt.

S amint Margit itt zokogott, nem bírva magával s a »bűnhődést« emlegette, Yale kisasszony mindent megértett.

— Bárcsak én szenvedhetnék helyette, édes kis lányom, — mondta részvétellel.

Margit fölült és törülgette szemét.

— Tudom, hogy ezt is megtenné, maga anyyali jószágú lény! Hiszen többet tett, mint bárki is valaha, hogy egy nőt a romlástól megmenten. De nem tudja őt saját szívtől megmenteni. Tudja, mit mondott nekem ez a drága gyermek az imént? — Nyíltan szemébe nézett Yale kisasszonynak, de ajka remegett, úgy hogy csak nehezen tudta a szavakat kiejteni. — Azt mondta, hogy én majdnem olyan jó vagyok, mint egy igazi anya! De egy igazi anya mindennél jobb, ezt is mondta. Oh szegény gyermekem! Se anyja! Se apja! Se igazi otthona! S ez mind az én hibám! Az én hibám!

Nagy erőfeszítést tett, hogy ismét össze ne essék s egyenesen és keményen ülve maradt, de a könnyek végig gurultak arcán. Yale kisasszony izgatottan felugrott s fel-alá kezdett járkalni.

— Nem áll! — mondta. — Ez ostobaság, amit beszél, Margit! Legfeljebb azt lehet mondani, hogy egytizedében a maga hibája s kilencetizedében az övé!

A leány nem tudta terhét oly könnyen másra hárítani.

— Az anya kötelessége előre látni, megvédeni a gyermeket, — kezdte, de barátnője élesen közbevágott.

— Hát nézze, Margit, én azt hittem, hogy mindé szemrehányást már régen kiűzött a lelkéből. Maga tudja legjobban, hogy csak egy csúnya játék volt az egész. Hiszen lehet beszélni az »anyai kötelességről«, de mit tudott az az ostoba gyermek, aki maga akkor volt, az anyaságról? A tudatlanságáért nem kárhoztathatja saját magát. Ez nem a maga hibája volt. Maga csak esztelen és meggondolatlan volt s túlságosan biztos volt magában, csupa gyerekségből eredő hiba. De ő tíz évvel idősebb volt és kész orvos,

ő mindent tudott! És neki nem került a dolog semmibe, ez az, ami oly dühössé tud tenni, ő csak az élvezetet vállalta, a veszélyből semmit. Mondom magának, hogy a hiba legnagyobb része őt illeti!

Margit iparkodott önuralmát visszanyerni.

— Igen, — mondta, — igaza van, bizonyos tekintetben igaza van. Neki köszönhetünk mindent, Dolly és én! De amennyire belátom, hogy főleg ő volt a hibás, épp annyira tudom, hogy amiért én szenvedek, az az én hibámból ered.

Yale kisasszony csóválta a fejét.

— De nem! Maga most önmaga túlozza a bajokat, hisz nem mondom, hogy nincsenek, de jóérzűket mégis sikerült leküzdenünk s saját magát okolja mindazért, amit a gyermek vesztett. Különben is — mondta megállva és Margitra nézve, — azt hiszem, hogy most mindent megszerezhetne Dollynak, csak magától függ, igazi anyát, igazi apát, igazi otthont.

A leány becsületesen nézett a szemébe.

— Igen, most megtehetném!

Hallgattak. Yale kisasszony a tüzet igazította, aztán a párnákat rendezgette a díványon, meg a folyóiratokat az asztalon.

— Talán jobb volna a kis lánynak, — mondta végül is.

— Igen, én magam is gondoltam erre, — felelte Margit. — De a kis lány gyűlöli őt.

— Gyűlöli? Tudom, hogy nem nagyon szerette, de hogy gyűlölné, biztos ebben?

— Igen. Armstrong többször próbálkozott tréfás módon, hogy barátságot kössön vele. De nem tudja a helyes hangot eltalálni. A gyermek nem tiszteli őt, Dorotytának máris kifejlett jelleme van, de Armstrong ezt nem veszi észre. Nem, Dolly határozott ellenszenvet érez iránta. Különben is, gondolja anyám, hogy neki megfelelő tekintélye volna arra, hogy egy fiatal leányt felneveljen? Dolly az én gyermekem, ha nem is tarthatok rá igényt.

— Igen, a maga gyermeke, kedvesem. Én nem fogadtam őt törvényesen örökbe, amint jól tudja. Ha anyja magának követeli őt, ezt megteheti, efelől nyugodt lehet; s tény az, amint mondja, hogy Armstrong nem egészen az az ember, akit egy gyermek vezetőiének lehetne választani. Bizony, bizony, maga kedvesem, nagyon nehéz helyzetben van.

— Ön nem is tudja, hogy milyen szörnyű helyzetben vagyok, — felelte a leány szomorúan. — S hogy mily kevés reményem van rá, hogy kijussak belőle. Nem is csupán a gyermek miatt búsulok, drága anyám, én egy önző teremtes vagyok, az én szívem is majd megszakad.

— Tudom, kedvesem, tudom.

— Anyám, ön tudja? Ez az én legnagyobb és reménytelen nyomorúságom. Hát nem látja? Nem csupán a múlt emlékei, de a jövő kilátástalansága! Én már nem lehetek olyan, mint más nő. Engem már nem szerethet senki becsületesen és nem vehet feleségül úgy, mint más. Ez a borzasztó dolog mindig mögöttem áll.

Yale kisasszony hozzásitett.

— Nézzen ide, gyermekem, ne helyezkedjék erre az álláspontra. Temesse el magában ezt a gondolatot. Ne térjen rá többé vissza! Nem gondolja, hogy maga sokkal méltóbb arra, hogy feleségül vegyék, mint ezer más leány? A férfi sohsem meséli el a viselt dolgait, miért tenné maga? Rejtse el magában és fogadja el a boldogságot, ha az jelentkezik.

— És megcsaljak egy jó embert, aki bízott bennem? Nem. Ilyen módon nem terem számomra boldogság, anyám.

...- Nem tudom elítélni, de azt hiszem, hogy ma este kissé sötét színben látja a világot. Nem vehetné elő az okoskodását? Maga egy szép, erős, fiatal nő. Semmivel sem rosszabb, mint egy fiatal özvegy asszony, tíz évi özvegyesség után. Magából ezáltal csak különb feleség lesz. Margit kissé mosolygott ezen.

— Mint ahogy szokták mondani: »A megjavult lumpokból lesznek a legjobb férfiek.« És ha az illető nem ezen a nézeten van?

— Nem kellene magát rágalmaznia, — kiáltotta Yale kisasszony hevesen. — Maga egy szegény megcsalt gyermek volt, aki épp oly kevéssé a k a r t valami rosszat tenni, akár én. Magát épp úgy rászédtek, mint sok más leányt. Nem szabad magát összehasonlítani olyan férfivel, aki a rosszat mesterségszerűen űzi!

— Jó, hát visszavonom az összehasonlítást, hogy ön meg legyen velem elégedve. De azért mégis csak úgy van, hogy egy olyan nő, mint én, nem való feleségül egy jó embernek.

— Már miért nem? — kérdezte Yale kisasszony élesen.

— Tegyük fel azt az esetet, hogy ő sem fogja megtudni, micsoda különbséget jelentene ez neki?

— De meg fogja tudni — mondta a leány dacosan. — Én el fogom neki mondani.

— Nézze, hallgasson rám! Tudom, hogy nagyon szenved, de azért ennek nem kellene ítéletét elhomályosítani. Kérem, feleljen egyenesen a kérdésemre: ha ő sosem tudná meg a dolgot, milyen kára származnék ebből?

— Az a kára lenne belőle, hogy egy nyomorult, kétszínű, bűnös felesége lenne, aki sosem nyerhetné meg bizalmát — vagy sosem érdemelné meg.

Yale kisasszony nagyon le volt sújtva. Hosszú éveken át erőlködött azon, hogy szeretett leányának jellemét erősítse és kifejelessze, hogy látkörét kitégítse, szellemét kímélje; de most ezen a ponton nem értettek egyet. Ha gondolt is erre a kényes pontra, azt remélte, hogy a leány józansága révén éppen úgy fogja megítélni, mint ő. Arra nem gondolt minden bölcsesége mellett, hogy a józanságra nem lehet építeni akkor, ha az illető szerelmes. Szomorúan nézett Margitra és csóválta a fejét.

— Kedvesem, — mondta — arra kérem, ne siesse el a dolgot. Várjon és gondolkozzék még fölötte.

— Nincs is alkalmam, hogy tegyek valamit — felelte a leány nyugodtan s mosolyogni próbált. — Egyelőre nem fenyeget veszély, amint látja. Bizonyára nem fogok ilyesmit egy barátunk elmondani.

A lépcsőn biztos gyors léptek zaja hallatszott. Az ajtócsengő megszólalt. A két nő figyelt, meghökkent, megismerték a hangot.

— Kérem, fogadja őt egy kis időre — kérte Margit.

— Ki fogom menteni, drágám, ne jöjjön le egyáltalában. Azt fogom mondani, hogy elígérkezett.

— Isten áldja meg a jóságát, kedvesem! Nem. Le fogok jönni. Azt hiszem, feleletet akar s azt hiszem, itt az ideje, hogy megadjam azt neki.

Armstrong belépett s gyors kutató tekintettel futotta végig a szobát, ő csakugyan határozott szándékkal jött s fájlalta Margit távollétét.

— Jó estét, Yale kisasszony, — mondta. — Margit önagsága nincs itthon?

— De igen, Yale doktor itthon van és hamarosan itt. Mennyire szereti ön kikerülni az őt megillető címet!

— Igaz, ezt őszintén bevallom. Hivatással járó címek nem illetik a nőket — mondta keztyűjét lehúzva.

— Nem? És miért nem? — kérdezte Yale kisasszony könnyedén. E két ember közt csakugyan nem lehetett fedezni a barátságának leghalványabb árnyékát sem, csupán túlzásig menő udvariasságot. Armstrong sosem szerette ezt a hölgyet. Egyedülálló nők az olyan férfiak szemében, mint ő, csak sajnálatraméltó teremtesek voltak, az esetben, ilya véletlenül maradtak ilyen állapotban, és kárhóztatandók, ha ők választották ezt az életet. A negyven éven felüli nők különben nem is jöttek nála számításba, kivéve ha az igazi nők és férfiak anyái és nagyanyáiként szerepeltek. A »férfiasság« szerinte állandó állapot volt, mely húsztól körülbelül nyolcvanéves korig terjedt, de a nőiességet teljesen fiziológiai alapon bírálta el s annak rövid tartama tizenöt és negyven év közt volt. Ami után ezek a szoknyás teremtesek hivatalosan megszűntek létezni és úgy is kellett viselniük magokat, mintha ezt tudniok illenék.

Yale kisasszonynak gazdag, állandóan boldog és hasznos élete mindiig boszantotta őt s hogy ő gyermektelen életét olyan módon kerülje ki, hogy idegen gyerekeket szedte össze, ezt meg egyenesen elítélendőnek tartotta. Ha csak tehette, kikerülte, hogy beszéljen vele. De mégis csak ő volt Margit legközelebbi barátnője és ezért el kellett őt tőrnie — legalább is egyelőre.

— Kár velem érvelni — mondta. — A férfiak egész más szemmel nézik ezeket a dolgokat.

— Szerencsére nem minden férfi látja ezt ugyanazzal a szemmel.

— Egy férfi sem engedné, — azaz ha csakugyan férfi — hogy a feleségének hivatása legyen.

— Akkor lesznek olyan férfiak, akik nem kapnak feleséget.

— Nem Massachusettsben — mondta Armstrong nyomatékkal.

— Hisz. ha bármilyen nő megfelel, talán nem. De ha véletlenül csupán egy bizonyos nőről van szó...

— Egy igazi nő sem habozna egy pillanatig sem a hivatás és a szerelem közt — nyilatkoztatta ki Armstrong ünnepélyesen.

— Miért is tenné? — kérdezte Yale kisasszony jelentős mosollyal.

— Miért csakugyan? — jegyezte meg a férfi, nagyon kellemetlenül érezve magát s a zongorához ment. — Akarja, hogy énekeljek? — kérdezte.

— Oh igen, csak énekeljen. — Mindenesetre inkább az énekét hallgatta, mint a beszédét.

Úgy hogy mikor Margit visszatért, csak széles hátát látta s érces hangját hallotta, amint érzelmesen dalolta: »A pusztából jövök hozzád villám-fürge lovamon, A szeleket is megelőzi vágycsozó sóhajom.«

XIII. FEJEZET.

Margit a hátulsó fogadószoba ajtajának függönyei közt állt. Szeme már tiszta volt, szája határozott kifejezésű. Yale kisasszony mosolyogva bölintott feléje, zajtalanul felkelt, miközben az ének leple alatt csendesen kiment. Van-e nő, kit meg ne hasson a szerelem és a hűség ilyen mesteri kifejezése:

»Amíg a nap ragyog
És vannak csillagok
S a végítélet könyvében
Lezárva állnak a lapok.«

Megfordult, felugrott s mohón Margit felé sietett.

— Jó estét, Armstrong doktor! Milyen szép ez a dal!

— Margit leült s helyet mutatott Armstrongnak is.

— Igazán tetszik önnek?

— Igen, mindig szerettem hallani. Volt egy jó ismerősöm Parisban, aki szintén ilyen ellenállhatatlanul énekelte.

Ez a kijelentés éppen nem volt Armstrong ínyére. A hódolatnak az özöne, amivel úgy látszik ezt a hölgyet elárasztották s annak barátságos és természetes elfogadása, az ő udvarlásának értékét is bizonyára csökkentették. Vagy talán ő vesztette el ügyességét azáltal, hogy egész tapasztalatlan nőekkel foglalkozott és olyanokkal, akik csupán a becsületes és szimpla amerikai férfiak udvarlásához és hódolatához voltak hozzászokva?

És itt volt egy nő, aki épp oly természetes és barátságos volt mint akármelyik amerikai leány s aki mégis valami belső magaslatról bírálta a különböző nemzetiségű férfiak érzelmeinek kifejezési módját. Ő azon iparkodott, hogy csupán az ő saját valódi érzelmeit juttassa kifejezésre s minduntalan olyan kifejezési módokba gabalyodott bele, melyeket unos-untalan használnak. Körülbelül ilyenfélék lehetnek a nehézségei és ellentmondásai egy züllött leánynak, amikor egyszer igaz szerelmet érez.

Armstrong nézte Margitot, amint elegáns, egyszerű estélyi ruhájában nyugodtan és derülten ült vele szemben, egy nagy toll-legyezővel legyezgetve magát s várva, hogy Armstrong megszólaljon.

— De ön nem találta őt ellenállhatatlannak? — kérdezte az végül.

— Nem, de nagyon élveztem az énekét. Ön is nagyon szépen éneklő — tette hozzá udvariasan.

— Legalább is úgy kellene, tekintve, hogy a szívemből jön. Még többet szeretett volna mondani, de bármi is jutott eszébe, semmit sem talált megfelelőnek.

— Magam is azt hiszem, hogy az embernek át kell éreznie azt, amit ki akar fejezni. Ambár sok művész azt állítja, hogy ez nem szükséges, hogy a szerepet csupán az értelemmel kell felfogni, hogy a művésznak nem kell átéreznie a dolgot, csupán a közönség érzését kell megszólaltatnia.

— Én is azt szeretném, ha a közönségem érzését tudnám megszólaltatni — mondta Armstrong rekedten. — Ha önnel is éreztetni tudnám, amit érzek, Istenemre ezt akarom!

— A heveségnek és a meggyőzni akarásnak különös vegyülméke fejeződött ki abban a hirtelen mozdulatban, mellyel Margit felé közeledett.

Margit biztos mosolygó tekintettel nézett vissza rá s tapsolni kezdett:

— Kitűnő, kitűnő! — mormogta.

Armstrong visszahökken s karjai lehullottak.

— Olyan nagy gyakorlata van abban, hogy férfiakat, kik szeretik önt, megkínózzon, hogy ilyen tökéletes bájjal csinálja ezt?

Margit nyugodtan felelt:

— Megtanultam, hogy ne becsüljem túl az európai férfiak nagyon is viharos udvarlását.

— Én nem vagyok európai. Én egy igazi amerikai férfi vagyok — és én szeretem önt. Akar a feleségem lenni?

Megtörtént. Kimondta. A kérdés fel volt téve, de nem úgy — oh éppen nem úgy, ahogy szeretne volna. Az ő elmélete szerint a férfinak először is magába kell szeretnie a nőt s aztán egyszerűen ki kell utána nyújtania a kezét. És most mégis megmondta ennek a nőnek, hogy szereti őt; azt kérdezte tőle, hogy a felesége akar-e lenni s ez a nő csak nyugodtan a tűzbe néz.

— Teljesen biztos ön abban, Armstrong doktor, hogy szeret engem? — kérdezte végül is Margit, aztán szelíden hozzátette — hogy eléggé szeret?

— Eléggé! — tört ki Armstrong. — Hallgasson rám! Meg kell végre hallgatnia!

Margit figyelt s Armstrong a szavaknak egész áradatát zúdította feléje, mintha ezzel is meghallgatásra akarta volna kényszeríteni.

— Én harmincnyolc éves vagyok, erős és egészséges férfi, legalább is voltam, míg önnel nem találkoztam. Azóta tíz kilót fogytam. Nem tudok dolgozni, mindig csak önt látom éjjel és nappal, hallok a hangját, önről álmodom, ha alszom és az ön édes, gúnyos, hideg mosolya örültté tesz, örültté!

Margit némán hallgatta, egy bizonyos hivatásos mosollyal, vagy mint ahogy férfiak szokták egymást megmosolyogni.

— Bocsásson meg, ha arra figyelmeztetem, hogy ön bizonyára szenvedett már máskor is hasonló szimptomákban.

Armstrong néhány bizonytalan lépést tett, aztán megállt Margit előtt.

— Nem akarom önt ámítani, ön nem az első nő, akibe szerelmes vagyok. De mindenre, ami szent — kinyújtotta feléje remegő kezét — mondom önnek, hogy ön az első nő, akit szeretek.

— Kezdek hinni önnek — felelte Margit.

— Oh önnek hinnie kell nekem! Én szeretem önnek minden porcikáját, dús puha hajától kezdve a lábujjáig. Szeretem a kezét, a gyönyörű szemét, a büszke piros száját. Odaadnám az életemet ebben a pillanatban egyetlen hosszú csókjáért. — Egy lépéssel közelebb ment hozzá: — akar a feleségem lenni?

De Margit csupán azt kérdezte:

— A hivatásom nem áll az útjában, Armstrong doktor?

— Bizonyára nem! — felelte. — Ha szeret engem, s tudom, hogy szeretni fog, olyan boldogan fogja azt félrelökni, mint ahogy én félrelökném az életemet önért!

— Ön téved — felelte Margit nyugodtan. — Még ha olyan igazán is szeretném önt, mintahogy kezdem hinni, hogy ön szeret, még akkor sem hagynék fel a munkámmal soha. Én orvos vagyok és orvos maradok, akár mint leány, akár mint asszony.

Armstrong megállt, majd egy-két bizonytalan lépést tett s szavakat keresett, hogy Margitot megcáfolja.

— De hát gondolkozzék, fontolja meg, mi lenne, ha gyermekek lennének.

Margit őszintén viszonzta:

— Sokkal jobban gondjukat tudnám viselni minden bizalommal mint orvos. De különben is, ez végleges elhatározásom: én megmaradok hivatásomnál.

Ha egy minden egyéb érzés fölött uralkodó szerelem érénynek tekinthető, úgy Armstrong Richárdot ez az érzés megnemesítette. Ez volt a legnagyobb érzés, amit életében érzett, ami nem csupán élvezetvágyát kötötte le, hanem egész lényé fölött uralkodott. Most azt látta, hogy hosszan kiépített meggyőződése összeomlott, semmivé lett, mintha dagály mosta volna el.

— Nagyon jól van — mondta végül komolyan de remegő hanggal. — Ön olyan feltételeket szabhat, amilyeneket akar. Maradjon meg hivatásánál, én mindent el tudok viselni, csakhogy önt karjaimba zárhassam! Ismét feléje közeledett, de Margit felállt és hátralépett.

— Várjon! — mondta. — Még több mondanivalóm is van. Ön valószínűleg tudja, hogy engem Yale kisasszony fogadott leányává Parisban tizenhat éves koromban?

— Tudom, — mondta. — Én nem törődöm vele, hogy honnan került, hogy kinek a gyermeke. Én önt önönmagáért szeretem!

— Ön bizonyára azt is tudja, önnek tudnia kell — folytatta Margit irgalmatlanul — hogy különböző hírek keringtek a jó hírnevemet illetőleg. Mit szól ehhez?

Armstrong diadalmasan csettintett az ujjával:

— Ennyit törődöm velük. — Legalább alkalma nyílt érzelmeit megmutatni. — Csak legyen a feleségem, és senki sem fog egy árva szót sem magáról mondani merészeln.

És ismét kitárt karokkal közeledett Margit felé, de az újból hátralépett s felemelt fejjel kérdezte:

— És mit szól akkor, ha ezek a híresztelések nem alaptalanok?

Armstrong hirtelen megállt s kimeresztett szemekkel megrétenve bámult Margitra.

— A híreszteléseknek igazuk volt — folytatta Margit nyugodtan — nekem egy gyermekem van.

Armstrong küzködött a rászakadó rémülettel, szeretett volna menekülni előre vagy elhárítani magától és gyenge hangon mondta:

— Nem tudtam, hogy ön... már férjnél volt.

— Nem voltam férjnél.

Armstrong megtántorodott és visszalépett s tapogatózva keresett egy székot, melybe belezuhant s arcát kezei közé temette. A bálvány a sárba volt taposva, a királynője lehullott a porba. Az volt az első örült gondolata, hogy kisurran innen, de akkor eszébe jutott, hogy elveszítheti őt örökre; aztán az a gondolat csapott át az agyán, hogy ilyen módon végre biztosíthatja magának a nőt; meggyalázottan és megrontva ugyan, de legalább az Övé lesz, ami megmaradt belőle, kizárólagosan az övé; és végül valami nemesebb érzés is megmozdult benne, ami ugyan nehezen tudott felszínre vergődni ebben a nemesebb sugallatokra rosszul berendezett lélekben.

Margit lélegzetviasszafojtva várt.

Armstrong fakóra vált arccal és remegő lábakkal kelt fel és még egyszer Margithoz közeledett, széttárva karjait és kiáltva:

— Én még ezt is meg tudom bocsátani! De most hozzám jön feleségül — nem akar?

Margit most éppen úgy ült, hogy a feje felett levő zongoralámpa csillogó fénykört vont izzó vörös haja körül. S amint Armstrong hirtelen mozdulattal kinyújtotta karját, véletlenül meglökött egy fehér dobozt, mely a pianinón állott s annak félrecsúszott födele alól a balzsamfünek a kandalló melegében feloldódó erős illata terjedt szét a szobában. A glóriás fej, ez az illat, s ugyanazok a szavak, melyeket a leány utolsó találkozásukkor használt, egyszerre felgyújtották az emlékezést Armstrong agyában.

— Szent isten! — kiáltotta. — Magda!

— Igen, az vagyok — Magda! Isten önnel, Armstrong doktor.

Felállt, hogy elbocsássa, de Armstrong nem mozdult. A világ forgott vele, úgy hogy idő, hely és minden körülötte a felismerhetlenségig felfordultalak látszott; de mindenen keresztül mintegy láncot maga köré csavarodva érezte kétségbeesett vágyát a nő iránt s erőlködött rendet teremteni gondolatai közt és új okokat találni arra, hogy vágyát elérhesse.

— Hogyan, dehát hogyan, hiszen akkor minden rendben rendben van! — kiáltotta a diadalnak egy zavarodott érzésével, mely minden ellentmondáson keresztül utat tört. — Hiszen akkor nincs már akadály közöttünk! Ön az enyém

lesz... ön már az enyém! Mindent jóvátehetek... hogyan, hisz ez a kis Dolly ...!

Most lett csak a dolog világos előtte és új reménység nyílt meg szívében.

— Nevet adhatok neki, otthont, oh... a gyermekért ön meg fogja tenni, meg kell tennie!

Most Margit felemelkedett és kiegyenesedett előtte, hogy szinte úgy látszott, mintha megnőtt volna.

— Hajlékot adjak a gyermekemnek olyan áron, hogy gyalázatban éljek? Hogy felesége legyek egy embernek, akit nem szeretek, akit nem is tisztellek? Én nem vagyok az öné, a gyermek az enyém — egészen az enyém, ugyanazoknál a törvényeknél fogva, melyeket önök férfiak csináltak, hogy megvédjék saját magukat! Ön nem fogja megkapni a gyermeket és ő nem fogja az ön nevét viselni. — Egy pillanatig szünetet tartott, aztán nyugodtabban folytatta: — Én nem akarok az ön felesége lenni Armstrong doktor, mert én nem szeretem önt. Sőt ami ennél is több, a gyermek sem szereti önt. Ő húzódozik öntől — fél öntől. Gondolja, hogy egy ember egy olyan életmód után, amilyent ön élt, alkalmas arra, hogy megnyerje egy gyermek szívét? Az ő javáért fel tudtam volna talán áldozni az életemet is, csak legalább vonzalmat tudott volna érezni Ön iránt.

Armstrong megkövülve hallgatta, annyira meg volt rémülve, hogy alig fogta fel a szavak értelmét.

— De a gyermek neve — hírneve — s az öné — sürgette Margitot.

— Erre tíz év előtt kellett volna gondolnia — mondta Margit olyan hideg udvariassággal, ami rosszabb volt az előbbi heves kitörésnél. — Ami a nevemet illeti — Yale kisasszony nekem adta a magáét, ami a hírnevemet illeti, — én megszereztem a magamét. És a gyermek az enyém. — Amint kis lányára gondolt, egyszerre szinte gyöngédséget érzett az előtte álló ember iránt. — Én még köszönettel is tartozom önnek, de reményem, hogy nem fogom látni többé — menjen!

Armstrong megfordult és szó nélkül ment kifelé. Margit hallotta, amint az ajtó becsapódott mögötte. S ő itt állt diadalmasan s különös hideg tűz égett arcán, de sokkal jobban fel volt dülva, semmint maga is gondolta.

Az ajtócsengő megint megszólalt. Margit felrezzent és hallgatódzott; egyszerre gyengeség fogta el s bizonytalanul egy székbe rogyott, ahelyett hogy elhagyta volna a szobát, mint ahogy szándékában volt.

Newcome lépett be.

— Jó estét, doktor, — mondta Newcome vidáman, s a tűzhöz sietett, hogy kezét melengesse. — Szavamra, nincs pompásabb dolog, mint a pattogó tűz ilyen időben.

Margit valami üdvözlétfélét mormogott, de Newcome teljesen meg volt ezzel elégedve.

— Talán megigazítsam a tüzet? Két dolog van a világon, amit minden ember jobban tud mindenki másnál, a tüzet igazítani és egy zárt felnyitni. Ami az ajtót illeti, az ember már féllábon áll a türelmetlenségtől, amíg a másik tapogatódzik és próbálgatja, erre aztán azt mondja az ember, egész udvariasan. »Nem engedné át nekem a kulcsot, hogy megpróbáljam«. Ami a tüzet illeti, az ember vagy megpiszkálja vagy nem

Eközben lelkiismeretes gonddal és művészi tökélyvel piszkálta a tüzet. Először kikaparta az összes hamut és parazsat, aztán belefújt és végül rárakott a szénből, miközben a lapáttal ügyesen olyan halmot formált, amelynek nyilasai közt a láng vígan loboghatott.

— Szerencse, hogy itthon találtam önt, Yale doktor,

— folytatta a beszédet. — Aztán mindig van is itt valaki önnél. Most is a lépcsőn találkoztam Armstronggal. Mint a szélvész, úgy rohant. Majd lesodort engem. Úgy nézett ki, mint aki kísértetet látott.

— Azt látott, — mondta Margit önkéntelenül, aztán ajkába harapott. Ideje volt már, hogy összeszedje magát.

— Mert éppen szó van kísértetektől, — folytatta Newcome könnyedén, hosszú lábait a tűz felé nyújtva s oda, is bámulva, — eszembe jut, hogy ugyan miért félnek az emberek annyira a kísértetektől. Hisz azok nem harapnak. Sok más dolog van, amitől jobban meg tudnék ijedni, mint a kísértetektől. Például az egerektől.

— Az egerektől? — Margit csodálkozva kezdett rá figyelni, dacára elmélyedésének. — Egy férfi, aki az egerektől fél!

— Miért ne? — mondta Newcome, boldog mosollyal nézve rá. — A nők általában félnek, ugyebár?

— Igen, de ez a ruhájuk miatt van.

Semmi sem alkalmas annyira az idegek megnyugtatósára, mint egy könnyed, személytelen társalgás. Newcome tökéletesen tisztában volt ezzel.

— Ez az, ami olyan értelmetlennek tűnik nekem, — folytatta tréfásan. — Hiszen egy nő akár egy tucat fehér egérnek is hajlékot tud nyújtani a ruhái ráncai közt, akár körbefogósdit is játszhatnak ott, anélkül, hogy észrevenné. De egy férfi! Ha a férfinak a nadrágszárán egy egér fölkapaszzkodnék, hát az belebolondulhatna.

— Azt hiszem, inkább csak nagyon kellemetlen volna, — mondta Margit önkéntelenül is nevetve.

— Kellemetlen! No, ennél több! Volt egy barátom, ideges fiú volt, kissé hisztériás, a férfiaknál is előfordul ez a betegség, dacára, hogy a nők számára foglalták le a nevét.

Margit bólintott.

— Igen, tudom.

— A barátom egy new-yorki hotelben lakott, egy este egész csendesen ült a szobájában és olvasott, amikor egyszerre egy egér felszaladt a lábszárán. Nos, ő felverte az egész házat Két tűzoltócsapatot lármázott fel; és három rendőrré volt szükség, amíg az egértől megszabadították.

— Margit kénytelen volt ismét nevetni. Mi volt ebben a mjugodt emberben, ami mindig olyan különös jó hatással volt rá? Még néhány perc előtt egész benseje tűzben égett az ideges felindultságtól, egészen össze volt törve s egész testében remegett a nagy megpróbáltatástól. És most már teljesen lecsillapodott; megfeszült idegei elernyedtek; s olyan kényelmesen ült, mintha mi sem történt volna.

Newcome épp oly közvetlenül viselte magát, mint mindig, mint a családnak egy régi jó barátja.

— Önök, orvosnők, sokat tettek arra nézve, hogy más nőket hóbertjaikból kigyógyítsanak, — mondta elgondolkozva.

— Igen, sokat lehet tenni e tekintetben, — mondta Margit helyeslőleg. — Mégis többnyire nyitabban és őszintebben beszélnek egy másik nővel.

— Persze, persze. Tegyük fel, hogy megfordítva volna a dolog. Tegyük fel, hogy egy férfinak kellene egy orvosnőhöz menni, mondjuk esetleg egy fiatalhoz és csinoshoz, az orvosnők közt is sok csinos akad! — Félig kérdő, félig tréfás arccal fordult Margithoz.

Margit komolyan felelte:

— Igyen, ezt én is hallottam.

— Nem kételkedem benne, hogy hallotta, — mondta Newcome kedvesen. — Igen sokszor hallotta. Nos igen, hagy mondjam csak tovább. Hol is tartottam?

Margit jókedvűen felkacagott és feléje hajolva, hálás tekintettel mondta:

— ön éppen egy bájos, kedves. finom szellemi gyógy-mód közepén tartott, doktor, ön iparkodott megnyugtadni egy fáradt és felizgatott asszonyt, és ez önnek mesésen sikerült.

Newcome csodálkozva csóválta a fejét.

— Milyen okos ön! Nincs mód rá, hogy az ember önt kijátsza.

— Fölösleges is, csak használjon, — felelte Margit. — Nagyon köszönöm önnek. Most már kedvesebb leszek. És ne hívjam Yale kisasszonyt?

— Ennyire ne legyen kérem kedves, legalább egyelőre nem. Valamit akarok öntől kérdezni. — Megint vette a tűzkaparót, s a nagy izzó halmot egy ütással három részre omlasztotta, úgy hogy a láng ismét erőre kapott. — Üzleti ügyben szeretnék önnek egy javaslatot tenni, azaz hogy kettőt, egyet üzleti ügyben és egy másikat, nos igen, hát majd elmondom.

— Igen? Hallgatom.

Úgy látszott, hogy nincs egészen tisztában a mondanivalójával, mert megint a tűzkaparót nézte figyelmesen. Aztán visszatette azt helyére és Margit felé fordult.

— Elég egyszerű a dolog, és mégis vannak benne bonyodalmak, egy bonyodalom, ami reményem, nem lesz útban. Tulajdonképpen két tervvel jövök, de a két terv nem függ föltétlenül össze, ön elfogadhatja az egyiket, vagy elfogadhatja a másikat, vagy mindkettőt, ezt igazán nem tudom előre.

Hangja barátságos és őszinte, modora nyugodt volt. Margit jól és otthonosan érezte magát, mint mindig, ha vele együtt volt. Talán a kiállóit izgalom hatása alatt kissé tompább volt a felfogása s nem vette észre az érzelmekre való vonatkozást. Csak azt érezte, hogy mindenestre meleg baráti érdeklődésről van szó. Ismeretségük egész ideje alatt Newcome egyetlen egyszer sem mutatott egyebet állandó baráti érzésnél, de ez a barátság olyan széles skálájú volt, olyan sok jöleső pontja volt Margit részére, hogy Margit hozzászokott élete egy részének, egy nagyon kellemes részének tekinteni azt még sokkal előbb, mielőtt egy mélyebb érzés ébredt volna lelkében. Ezzel az érzéssel különben még sohasem mert szembenézni, csak ma este a Yale kisasszonnyal való jelenetnél; de most abban az erősítő légkörben, amit a férfi hozott magával, Margit önkéntelenül is félretett mindent, csupán a nyugalmat élvezte.

Először is azért szerette a férfit, mert kigyógyította Dollyt; aztán mert a gyermek is olyan őszintén szerette őt; ezen az alapon aztán egy folyton növekvő bámulat fejlődött ki benne a férfi finom kvalitásai, valamint egyéni derűs kedélye iránt. Valami olyanféle érzése volt, hogy bármi tartsa őket távol is egymástól, azért ők mégis mindig barátok maradnak, és hogy ez a barátság már magában is sokat érő és elég, ha több nem is lesz belőle. Newcome előterjesztette javaslatait.

— Ne felejtse el, — mondta nyomatékkal, — hogy az első terv fenmarad, bármit is fog a másodikhoz szólni. És hogyha az első terv tetszik és a második nem, nos, amikor csak az elsőt fogadja el és én sohasem fogom többé a másodikat említeni, érti?

Margit természetesen kissé meg volt ijedve:

— Nem mondhatnám, hogy nagyon értem a dolgot egyelőre.

Newcome most határozott kifejezéssel fordult hozzá.

— Nos, vegyük elő az elsőt. Önnek, mint tudja, csodás hírneve, de most még igen kis praxszisa van.

Margit ezt túlon-túl elismerte.

— Helyesen szólva, semmilyen praxszisom sincs még, még csak el se kezdtem.

— Igen, egészen így van. No már most nekem meg nincs valami nagy hírnevem.

— De igenis, van, — szakította őt Margit élénken félbe. — A legjobb fajta hírneve van. Nem tudom, beszéltem-e már önnek erről, de meg akarom mondani, hogy mennyire értékelem az ön gyönyörű munkásságát. És oly közel áll az enyémhez, bár különb annál, tudom, mert én is foglalkozom gyermekek kezelésével is. De önnek különös tehetsége van hozzá.

Newcome legyintett a kezével és komolyan folytatta:

— Amit akartam mondani, mielőtt erőszakosan félbeszakítottak, az, hogy nekem nincs nagy hírnevem, de elég jó praxszisom van, elég nagyszámú és jóminőségű, leginkább H. B.-ék.

— H. B.-ék? — kérdezte Margit.

— Oh, ön még nem ismeri az amerikai kifejezéseket. Ez annyit jelent: Hálás Betegek. Egy orvos életének a földterítői. Akik megfizetik a számlát s aztán valami ajándékkal kedveskednek. Mint egy esernyő fogantyú, egy csiszolt üveg, egy aranyos aljazatú tintatartó, egy nyakkendő tü gyönggyel s több eféle kiténtetés.

— Oh igen, ismerem. És nem kételkedem benne, hogy az ön lakását feldíszítotték, kipárnázták, felszerelték.

— No, ennyire mégsem megy a dolog. Semmi sem olyan alkalmatlan, mint egy nászajándék, még talán a karácsonyi ajándéknál is rosszabb. De komolyan, mégis jól esik az embernek, ha érzi, hogy tett itt-ott valamit és hogy vannak emberek, akik ezt megbecsülik.

Most egy ideig kedélyes csendben ültek. A tűz csendesen izzott, a kis francia óra lágy hangon ütötte az órát, Newcome odanézett, még csak tíz óra volt. Szinte gyűlölködve gondolt arra, hogy megszakítsa a nyugalomnak és otthoniasságnak ezt a jóleső légkörét, azzal, ami talán örökre véget vet neki. Margit is boldog volt most, nem gyötörték azok a keserű gondolatok, amelyek néhány órával előbb annyira hatalmukba ejtették. Newcome gyengéden nézeti rá, de erősen figyelte arcát. Vajjon nem lesz-e még korai a dolog? Nem volna-e jobb még egy ideig várni? Vagy talán Margit mégis boldogabb lesz, ha ezt az ügyet így vagy amúgy elintézték. Erre gondolt az imént mielőtt idejött, s ennél is akart maradni.

— Az első ajánlatom az, — kezdte hirtelen, — hogy mi együtt közös rendelőt kezdenénk. Newcome és Yale. Yale és Newcome különben még jobban hangzik. Mert hisz ön mondta, hogy a mi munkánk sok ponton találkozik és egybekapcsolódik. Öné lesznek az asszonyok, én pedig a gyermekeket veszem gondjaimba, és ezenkívül egymásközt elkezeltük a férfiakat is, ahány csak fölvetődik.

— Elkezeltük! — nevetett Margit. — Oh doktor! Milyen gyilkos beismerés! Reményilem, nem kívánja, hogy a társas üzletbe ezt a mesterséget is felveszgyük.

Newcome jóízűen nevetett.

— Jó, hát nem bánom, ezt csak magunknak tartjuk meg. De én nagyon komolyan gondolom ezt a dolgot,

Yale doktor. Egész pontosan kieszeltem és nagy megtisztetésnek tartanám.

Margit is komoly volt most. Nagyon meg volt hatva a megbecsülésnek és megtiszteltetésnek egy kartárs részéről jövő ilyenfokú megnyilvánulása által. Nagy segítséget is jelentett volna az neki a kezdő években, hogy egy széles és megalapozott praxszisra támaszkodhatik és azt is érezte, hogy ő nem lesz társa terhére; tudta, hogy jó munkát tud végezni.

— Ön egészen lenyűgöz engem, Newcome doktor. Nem tudom, hogy tisztában van-e ön azzal, hogy az ön ajánlata milyen megtiszteltetést, igazi nagy megtiszteltetést és segítséget jelent számomra.

— Én csak azzal vagyok tisztában, hogy mit érne az nekem, — mondta amaz szívélyesen. — Ön nem tudja, hogy ez micsoda előny lenne nekem. Engedje, hogy egész becsületesen beszéljünk a dologról. Én egy szimpla orvos vagyok, elég jól értek a gyermekekhez, reményilem, még jobban is fogok érteni. Hiszem, hogy a betegeim száma még növekedni fog és hogy elég szép jövedelmem lesz s tisztességes helyet vívhatok ki magamnak az orvosi karban. De sohasem fogok valami tüneményes dolgot csinálni, de ön igen. Ön egy nagyszerű fiatal specialista és nagyra fogja vinni. De azért azt hiszem, mégis lehetek a szolgálatára annyira, hogy érdemes velem társulnia, különösen egyelőre. És hogy tovább menjünk. — Könyökét térdére támasztva előrehajolva ült és lenézett a földre, míg ezeket mondta, de most felemelte fejét és őszinte barátsággal és csodálattal nézett Margitra: — Ön olyan pompás, jó társ lenne, Yale doktor! Örülnék, ha sokat lehetnék együtt önnel. És ön épp oly jó üzlettárs is lenne, mint amilyen jó Operateur. Fontolja meg hát, igen?

— Óh, mindenesetre! — mondta Margit barátságosan. — Kissé gondolkoznom kell rajta és beszélnem Yale kiaszonnyal. Igazán, nem is tudom, hogy köszönjem önnek.

— Helyes, helyes, ne is tegye addig, amíg nem vette csakugyan a hasznomat. De most jön a második szám.

Margit figyelt és várt, de ennek a pontnak a kifejtése sokkal nehezebben ment Newcomenak.

— Nos? — kérdezte végül Margit.

— Legyen kérem egy percig türelemmel, amíg ezt kihozom magamból, — kezdte lassan, szemét a köztük lévő szőnyegre függesztve. — Aztán, ha nem tetszik, akkor az egészséget felejtse el, vegye úgy, mintha nem mondtam volna, becsületszavamat adom, hogy soha többet nem térek rá vissza. Ön mindenesetre visszatérhet rá, esetleg, de én nem.

— Csupa fül vagyok, — mondta Margit. — És ropant kíváncsivá tesz. Mi a második ajánlat? Állásokról van szó?

— Nem, — mondta Newcome lassan. — Nem állásról van szó. Most odafordult hozzá s valami egészen más volt a viseletében. A szíve benne volt a szemében, a hangjában, a komoly kérésében, de azért nyugodtan mondta: — Szeretem önt, teljes szívemből. Akar a feleségem lenni?

Margit olyan megdöbbenéssel bámult rá, hogy első pillanatban nem tudta a kérdést felfogni. De aztán mégis megértette, inkább a szemek kifejezéséből, mint a szavak nyomán. És egyszerre ismét elöntötte őt az a borzasztó keserűség, mellyel néhány óra előtt küzködött. Felugrott s úgy nézett Newcomere, mintha egy tátongó örvény keletkezett volna közöttük, hirtelen elfordult és zokogni kezdett.

— Féltem ettől, — mormogta magában Newcome, aztán odament hozzá és testvéri melegséggel a vállára tette a kezét.

— Édes kis lányom, ne, ne sírjon! Látom, hogy nem kellett volna! Kérem, ne sírjon! Lássá, azért mi a legjobb barátok maradunk. Én nem fogok önnek még egyszer ezzel az ajánlattal kellemetlenkedni. Bocsássa meg, ha megbántottam.

— Oh, hisz nem az fájt! — mondta Margit szelíden. — Nem az! — Hagyta, hogy a férfi átfogja őt egy pillanatra, s fejét a férfi széles vállára hajtva, úgy zokogott, mintha a szíve akarna megszakadni; a férfi simogatta őt, mint egy síró gyermeket. Aztán hirtelen eltolta magától a férfit. — Röstellem, hogy ilyen jelenetet csináltam, — mondta mosolyogni próbálva. — De ma este már sok minden mentem keresztül. Newcome doktor, önnek joga van megtudni, én szeretem önt, hogy mennyire, azt nem mondhatom. De én nem lehetek az ön felesége.

— Szeret engem? — kérdezte Newcome hitetlenül. — Oh Margitkám! Ez elég nekem! — És sugárzó arccal lépett hozzá.

De Margit elhúzódtott tőle.

— Nem, ez nem elég. Oh, ne legyen ennyire jó hozzám. Ő nem tudja...

— Nem is akarom tudni, — vágott közbe Newcome gyorsan. — Ha ön szeret engem, akkor nem törődöm egyébbel. — És ismét magához akarta őt ölelni, de Margit visszatartotta. Yale kisasszony tanácsa csengett a fülében, Minek elmondani neki? Itt vár rá a szerelem; itt vár rá végre a boldogság, az otthon, az igazi nyugalom és öröm. És Dolly is szereti őt. Minek tör(e) össze a saját szívét és okozzon fájdalmat a másíknak is?

De Yale Margit nem azért töltötte el tanulásának tiz hosszú esztendejét keményen és becsületesen, hogy most hűtlen legyen kiépített eszményeihez. Egy mély sóhajjal, melyben egész teste megremegett, legyőzte magában a mardosó fájdalmat és felemelt fejjel, nyugodtan szembenézett Newcomeval.

— Én nem érdemlem meg az ön szerelmét, — mondta mély, tompa hangon. — Én nem mehetek férjhez, én vét-Jieztem.

— Csakúgy, mint én, — felelte Newcome és átölelte őt. — És most Margitkám, drága Margitkám, hallgasson, hagyja ezt a vallomást. Az isten szerelméért, gyermek, hagyja el, én úgyis tudom. Hisz tiz hosszú éven át szerettem magát! Nézzen ide, lássa csak, hogy mi volt az egyetlen vigaszom e hosszú időn keresztül — és elővette a gyűrött, megfakult kis kék szalagsokrot, mely egyetlen hosszú, göndör, csillogó hajszállal volt körülcsavarva.

Margit néma bámulattal nézett a szalagra, aztán a férfira.

— Oh drágám, — folytatta Newcome, — édes kis lányom! Én már akkor is szerettem magát, de már késő volt. Maga nem akart rámnézni, s így nem tudtam megmenteni. De szerelmem, — eltartotta őt magától és gyönyörködött a leány boldog arcában, amelyen az előmlő pir a halvány és sötétvörös rózsák színében változott, — ínöst aztán nagyon kell szeretnie engem, hogy a mulasztottakat kipótolja.

Margitot a ráöznlő boldogság közepette is fogva tartotta még a felkavart szégyennek és fájdalomnak lassan lenyugvó áradata.

— De hát hogy tud szeretni, azok után? — fejét ismét ledugta a férfi mellére.

Newcome nyugodtan és némán tartotta Őt így néhány pillanatig s csak kezét csókolgatta.

— Margitkám, drágám, szereti, ha így szólítom? Margit némán bólintott.

— Hát nézze, Margitkám, beszéljük agyon azt a kísértetet, s aztán temessük el, akarja?

Margit ismét beleegyezőleg intett, de nem emelte fel fejét Newcome válláról.

— Nos, amikor maga alig tizenhat éves nevetlen és védtelen gyermek volt, egy magánál tíz évvel idősebb férfi, akinek tudása és tapasztalata is volt, rászedte magát. Maga rosszul cselekedett, ezt beismerjük. De a férfi is rosszul cselekedett és én még sem ütöttem őt le, én nem gyűlöltem őt, én nem kergettem őt el. Nos, Margitom, lássa én is rosszul cselekedtem. Talán nem voltam olyan kegyetlenül rossz, mint ő, de sokkal, sokkal rosszabb voltam, mint az a szegény, elhagyatott gyermek. Tudja, édesem, maga bátor, erős, megkínzott drága lény, hogy száz férfi közt alig akad egy is, akinek joga volna egy olyan nőt elítélni, mint maga. Hát látja, úgy-e, hogy erkölcsi tekintetben egyenlők vagyunk, kivéve, hogy maga sokkal kevésbé kárhóztatandó, mint én.

— De ez nem változtat a tényeken, — mormogta Margit.

— Milyen tényeken? Maga nekem olyan, mint egy gyönyörű, fiatal özvegy, ha egyáltalában gondolok erre. És ami a földolgot illeti, vagyis Dollyt, tudja, hogy szeretem a gyermeket. Igazi öröm lesz nekem, ha a gyermek velünk lesz. Én nem gyűlölöm őt Armstrong miatt. Tulajdonképen, — tette hozzá ravaszul, — én egy kissé sajnálom Armstrongot. ő ugyan mindent megérdemel, amit kapott, sőt többet, de ő már eddig is szenvedett, és most még többet fog szenvedni, úgy hogy akármelyik férfinak megeshetik rajta a szíve.

— Gondolja, hogy nagyon is kegyetlen voltam hozzá? — kérdezte Margit hevesen.

— Kegyetlen? Maga hozzá kegyetlen? Ugyan hát nem gondolja, hogy még ezer év sem lett volna elég arra, hogy mindent visszafizessen neki. Sohse tegyen ezért magának szemrehányást! Azt hiszem, maga alaposan legyűrte őt és ő csak azután jött rá, hogy ki tette ezt vele... ugyancsak furcsa helyzetbe került. És én is félreálltam, amíg ön elintézi vele a dolgot. De nagyon félttem ám, hogy ön fontolóra veszi az ajánlatát.

— Csakugyan ezt tettem, valamennyire, Dolly miatt — mondta halkán Margit.

Newcome bólintott.

— Tudom, drágám. Valóban úgy tűnt, hogy neki kellene előnyt nyújtani és hogy ön talán bele fog egyezni, ezért vártam.

Margit imádattal és szeretettől ragyogó könnyes szemét felemelte a férfihez:

— Ön jobb, mint az angyalok — mondta remegő hangon.

— Bár azt akarta mondani, mint az ördögök, nemde, de hát ez már így szokás. De hol is voltunk csak? Igen ott, hogy én leszek az a minden férfinél szerencsésebb ember, aki egy bájos fiatal özvegyet feleségül vesz. Dolly velünk marad, de mi fentartjuk az ő kedvéért az eddigi helyzetet, ha magának úgy tetszik. Ha nem, úgy lesz, ahogy jónak látja. Azután együtt dolgozunk. És senkisésem lesz nálamnál boldogabb a világom.

— És ön igazán nem haragszik? — kérdezte Margit hitetlenül.

— Haragszik maga azért, amit akkor tettem, amikor mint fiatal gyerek az egyetemen voltam, mielőtt még magát szerettem volna? Csúnya dolgok voltak azok, tudja-e?

Margit gondolkozott.

Hát bizony sajnálom, hogy ilyeneket tett, de az már nagyon régen volt. Ha csak egészséges maradt — s egy aggódó pillantást vetett rá és most engem szeret?

— Egészséges maradtam, — felelte Newcome, Margit szemébe nézve, — és szeretem magát és mindig is fogom szeretni. Tekintsük a dolgot befejezettnek és temessük el, egyszer s mindenkorra!

Mindörökre, — egyezett bele Margit és kezét adta Newcomenek. Majd hirtelen megszólalt. — De mi lesz anyámmal, aki nekem még anyámnál is több volt? Ez a fordulat nagyon súlyosan fogja őt érinteni!

Newcome kedvesen mosolygott.

— Nos, én azt gondoljam, mondta rábeszélőleg, — hogy mivel ez a ház olyan nagy s jobb helyen is fek-

szik, mint az én lakásom, ide helyeznénk a rendelő szobáinkat, ha ő beleegyezik. Van itt elég hely a földszinten. És arra is gondoltam, mindent összevetve, hogy ő talán azt is megengedné, hogy itt lakjam. Akkor nem kellene semmit sem megbolygatnunk.

Margit hátralépett és olyan sugárzó és szeretettől ragyogó arccal tekintett rá, hogy a férfinak majd elállt a lélegzete.

— Oh! — kiáltotta Margit lihegve. — Mit tegyek, egész életemen keresztül, hogy önt boldoggá tegyem!

— Valamit már most is tehet erre nézve, — mondta Newcome lágyan, — ami a menyországból kóstolót adna nékem Margitkám, édes Margitkám, hiszen még nem is csókolt meg!

És Margit teljesítette kívánságát.

∴ ∴ A fogyasztó-
közönség érdeké-
ben számon kíván-
juk tartani azokat a

BESZERZÉSI FORRÁSOKAT

amelyek a mai rettenetes drágaság idején az árnak megfelelő értékű jó árut szolgáltatnak ki.

ÁGYNEMŰEK, ÁGYTOLL ÉS TISZTÍTÁS:

Ifj. König Adolf, VII., Király-utca 10.

AMERIKAI CIPŐK:

American Shoe Comp. Ltd., IV., Kigyó-tér 1., Dorottya-utca 5—7., Erzsébet-körut 42.

Láng Ignác és fia, V., Dorottya-utca 1., Gerbeaud-palota. Tel.: 105—52.

CSEMEGEKERESKEDŐK:

Horváth és Matern Pozsonyi-ut 4.
Szimon István V., Fürdő-utca 12., V., Váci-körut 60., VI., Bajza-utca 16.

CUKRASZOK:

Kertész Sándor, V. Fürdő-utca 5.

DROGERIÁK:

Rogátsy Kálmán, Rákóczi-ut 10.

FÉNYKÉPESZETI CIKKEK:

Calderoni és Társa, Gizella-tér 1.

HANGSZER:

Musica r.-t., Erzsébet-körut 51.

IRODABERENDEZÉSEK:

Glogowszky és Társa, Andrásy-ut 12.

JÁTEKARUHÁZ:

Liebner Zsigmond, Nagykorona-utca 12.

KÁVÉHAZAK:

Japán kávéház, Andrásy-ut 45.

KÖNYVKERESKEDŐ:

Kókai Lajos, Kammermayer Károly-utca 1. sz.

MENYASSZONYI KELENGYÉK:

Grünwald és Wahl, IV., Váci-utca 26.

NŐI KALAPOK:

Maison Révész, Koronaherceg-utca 2.

PATKÁNY ÉS EGERIRTÓ BAKTERIUM:

Ratin vezérképviselőségénél, VII. Rettenbiller-utca 30.

PAPIRÁRUHÁZ:

Panker Mór, Váci-körut 60 és 23.

SPORTCIKKEK:

Weszely István, IV., Váci-utca 9.

SZANATÓRIUMOK:

Glück szanatórium és inhalatórium, VI., Andrásy-ut 87.

Gyógypaedagógiai szanatórium, I., Remete-ut 18.

Liget szanatórium és vizgyógyintézet, VI., Nagy János-utca 47.

Park szanatórium, Aréna-ut 84-b.

SZŐNYEG:

Neumayer Fülöp, V., Deák Ferenc-tér 1.

VIRÁG:

Özv. Dr. Barna A.é, Váci-körut 80.